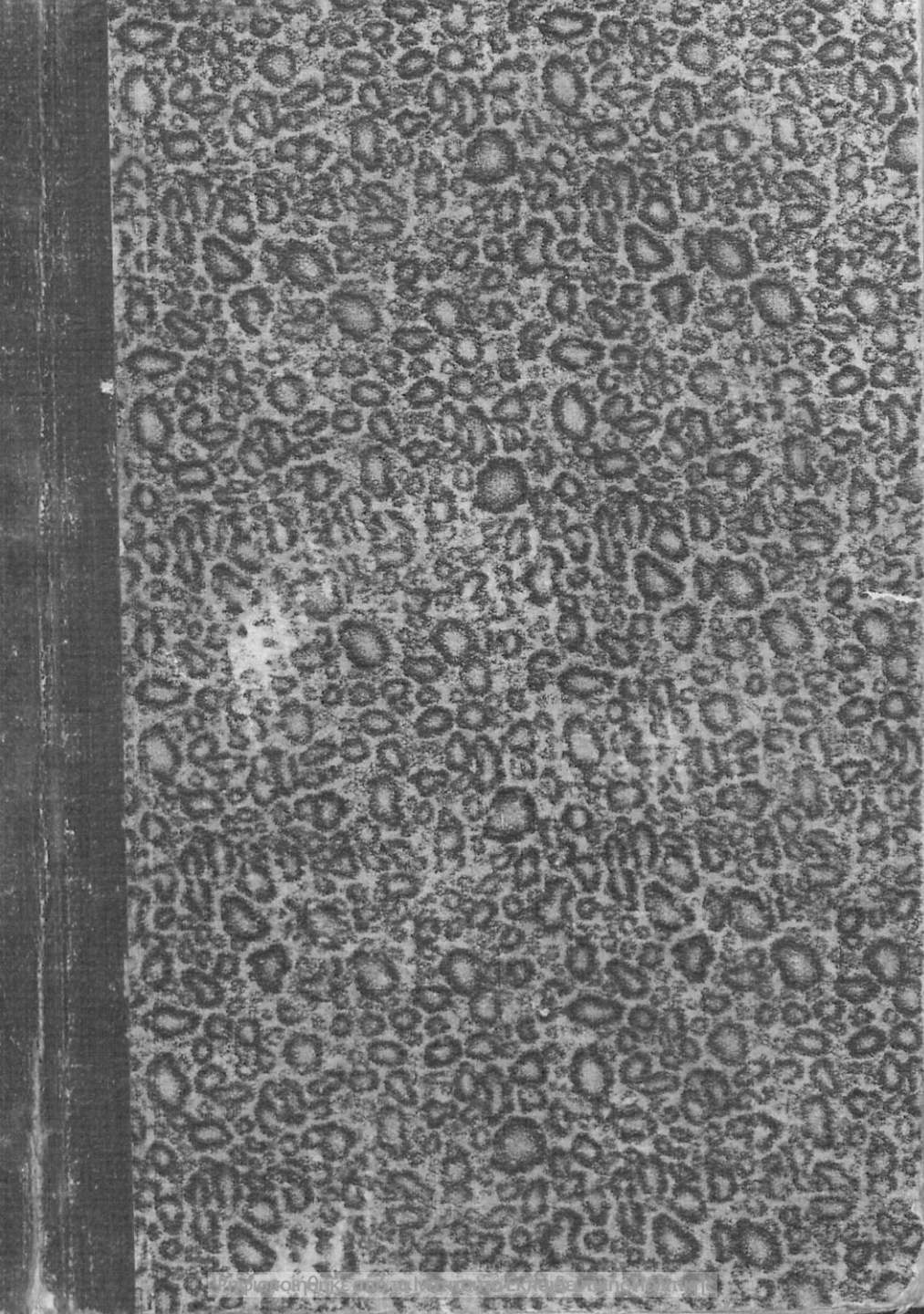

Αδαμώουζος

Αδ.ο

αδελφός σου 11 *Εργασίας Αρ. 11*

ΑΓΓΕΛΟΣ

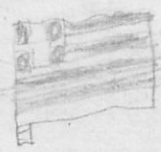
ΑΠΡ.

ΑΔΕΛΦΟΣ

ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ

1923

Εργασία 1η

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

Δ. Φ. καθηγητού.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Β' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Ἡ μόνη ἐγκριμένη κατὰ τὸν τελευταῖον
περὶ διδακτικῶν βιβλίων νόμον.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ Σ. ΨΗΡΑΚΗΣ

ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

1922

1922 5AP

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ

Δ. Φ. καθηγητοῦ.

Βιβλιοθήκη

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Β' ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Ἡ μόνη ἐγκριμένη κατὰ τὸν τελευταῖον
περὶ διδασκτικῶν βιβλίων νόμον.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ Σ. ΖΗΚΑΚΗΣ

ΟΔΟΣ ΠΕΣΜΑΤΟΖΟΛΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

1922

«Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν σφραγίδα τοῦ
βιβλιοπωλείου».

μ.

ἢ ἐπιφα.

ρος, ὅσω πλ.

μέγιστος, ὅταν ἡ

Μέγιστοι κύκλοι

Ἰσημερινός λέγεται

τὰ σημεῖα τὰ κείμενα ἐπ' αὐτοῖς

πόλων. Ὁ ἰσημερινός διαιρεῖ τὴν

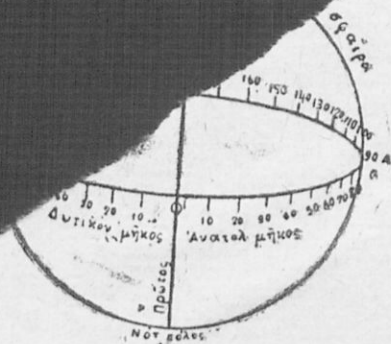
ορειον καὶ εἰς νότιον.

Μεσημβρινοὶ λέγονται οἱ μέγιστοι νοητοὶ

τινες διέρχονται διὰ τῶν πόλων. Εἶνε δὲ οὗτοι

νότιοι καὶ βορραιοὶ. Ὁ νότιος καλεῖται τὸ ἡμισφαι

Κυρίως μεσημβρινός τόπος τινός καλεῖται τὸ ἡμισφαι

Σχ. 2. Γεωγραφικὸν πλάτος μετροῦται ἐκ τοῦ ἰσημερινοῦ.

βόρειον, ἂν δὲ πρὸς νότον νότιον (σχ. 2).

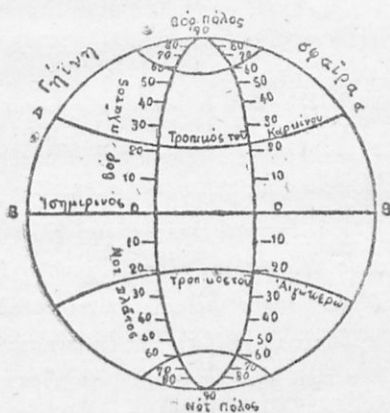
Γεωγραφικὸν μῆκος τόπου τινὸς καλεῖται τὸ τόξον τοῦ ἰσημερινοῦ τὸ περιεχόμενον μεταξὺ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ τόπου καὶ μετρούμενον κατὰ μοίρας ἀπὸ 0° μέχρις 180° . Ἄν ὁ τόπος εἴνῃ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ πρώτου καὶ κυρίως μεσημβρινοῦ, λέγεται τὸ γεωγραφικὸν μῆκος ἀνατολικόν, ἂν δὲ πρὸς δυσμὰς, λέγεται δυτικόν (σχ. 3).

Διὰ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους καὶ μήκους τόπου τινὸς δυνατόμεθα νὰ ὀρίσωμεν τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

ΣΗΜ. Αἱ Ἀθῆναι ἔχουσι γεωγραφικὸν μὲν πλάτος 38ο, γεωγραφικὸν δὲ μῆκος 41ο καὶ 25' (ἀπὸ τῆς νήσου Φέρρου).

5. **Κινησεις τῆς γῆς.** Ἡ γῆ τελεῖ διαφόρους κινήσεις, ὧν αἱ κυριώτεραι εἶνε ἡ περιστροφή περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς καὶ ἡ περιφορὰ περὶ τὸν ἥλιον.

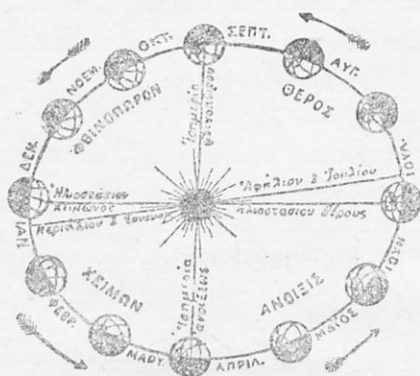
α') Ἡ περιστροφή περὶ τὸν ἄξονα ἢ ἡ ἡμερησία κίνησις τῆς γῆς τελεῖται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἐν διαστήματι 24 σχεδὸν ὥρων, στρέφεται δὲ περὶ αὐτήν, καθ' ὃν τρόπον ἡ κινουμένη βέμβιξ (σβοῦρα). Ἔνεκα τῆς κινήσεως ταύτης νομίζομεν ὅτι ὁ οὐρανὸς στρέφεται κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν. Τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ὅπερ εἶνε ἐστραμμένον πρὸς τὸν ἥλιον, ἔχει ἡμέραν, τὸ δὲ ἕτερον, ὅπερ κρύπτεται ἀπ' αὐτοῦ, ἔχει νύκτα.

Σχ. 3. Γεωγραφικὸν μῆκος.
Μετρεῖται ἐκ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ.

6') Ἡ περιφορὰ περὶ τὸν ἥλιον ἢ ἡ ἐνικυσία κίνησις αὐτῆς τελεῖται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἐν διαστήματι 365 ἡμερῶν καὶ 6 σχεδὸν ὥρων μετὰ ταχύτητος μεγαλυτέρας σφαίρας τηλεβόλου. Οὕτως

ἡ γῆ ἀνὰ πᾶν ἔτος περιφέρεται ἐπὶ ἐλλειψοειδοῦς τροχιάς, ἥτοι

Σχ. 4. Ἡ περιφορὰ τῆς γῆς
περὶ τὸν ἥλιον.

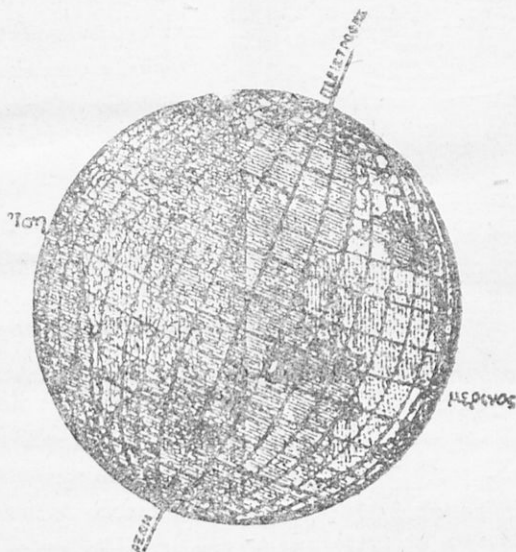
ἐπὶ κύκλου ὀλίγον πεπιεσμένου, οὐτινος τὸ μέσον περίπου κατέχει ὁ ἥλιος. Ἔνεκα τῆς κινήσεως ταύτης νομίζομεν ὅτι ὁ ἥλιος γράφει ἐν τῷ οὐρανίῳ θόλῳ περιφέρειαν μεγίστου κύκλου ἐν διαστήματι ἐνὸς ἔτους. Καλεῖται δὲ ἡ τροχία αὕτη ἐκλειπτική, διότι αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης συμβαίνουσιν, ὅταν τὰ σώματα ταῦτα εἴνε ἐπ' αὐτῆς ἢ πλησίον αὐτῆς (σχ. 4).

6. **Ἄξων καὶ κλίσις αὐτοῦ.** Ἄξων τῆς γῆς εἶνε ἡ νοητὴ γραμμὴ, περὶ ἣν ἡ γῆ περιστρέφεται. Ἐχει μῆκος 12.712 χιλιομ., δὲν εἶνε δὲ κάθετος εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς ἐκλειπτικῆς, ἀλλὰ κεκλιμένος. Ἔνεκα τούτου οἱ τόποι ἐκεῖνοι, οἵτινες κατὰ τὴν περιστροφὴν διαγράφουσι μεγαλύτερον κυκλικὸν τόξον πρὸ τοῦ ἡλίου, ἔχουσιν ἡμέρας μεγαλύτερας, ἐκεῖνοι δέ, οἵτινες διαγράφουσι μικρότερον τόξον, ἔχουσιν ἡμέρας μικροτέρας. Εἰς ἕκαστον ὁμως τόπον δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ κατὰ πάσας τὰς θέσεις, ἅς λαμβάνει ἡ γῆ ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς. Οἱ τόποι, οἱ ἔχοντες τὰς μεγαλύτερας ἡμέρας κατὰ τινὰ ὥραν τοῦ ἔτους, εὐρίσκονται μετὰ ἕξ μῆνας εἰς τὴν ἀντίθετον θέσιν καὶ τότε ἔχουσι τὰς μικροτέρας. Κατὰ τὴν 9ην Μαρτίου καὶ 10ην Σεπτεμβρίου πάντες οἱ τόποι ἔχουσιν ἰσημερίαν. Μόνον δὲ οἱ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ τόποι ἔχουσι διαρκῶς ἰσημερίαν (σχ. 5).

5. **Ἐγκατα τῆς γῆς.** Αἱ ἐκρήξεις τῶν ἡφαιστείων καὶ ἄλλα φαινόμενα δεικνύουσιν, ὅτι τὰ ἔγκατα τῆς γῆς διατελοῦσιν

ἐν διαπύρῳ καὶ τεττηκυία καταστάσει, ἔχοντα θερμοκρασίαν πολὺ μεγαλυτέραν τοῦ τεττηκότος σιδήρου.

Εἰς ταύτην τὴν διάπυρον κατάστασιν εὐρίσκετό ποτε ἡ γῆ ὁλόκληρος καὶ ὁμοιάζε πρὸς μικρὸν ἥλιον. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἀπαύστως ἐψύχετο, ἡ ἐπιφάνεια μόνον αὐτῆς ἐστερεοποιήθη καὶ

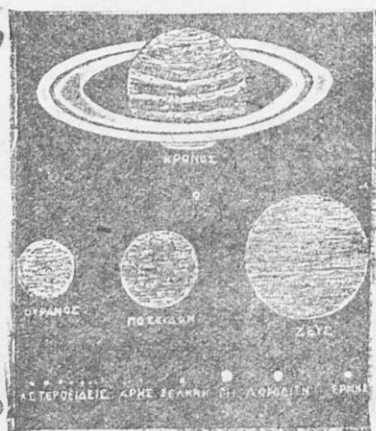
Σχ. 5. Κλίσις τῆς γῆς. — Φωτισμός αὐτῆς ὑπὸ τοῦ ἡλίου κατὰ τὴν θερμὴν τροπὴν.

ἐσχημάτισε τὸν στερεὸν φλοιὸν ἢ τὴν λιθόσφαιραν. Οὕτως ἐνέκλεισε τὰ διάπυρα καὶ τεττηκότα εἰσέτι σπλάγγνα τοῦ πλανήτου, ὅπως ἐν τῷ πορτοκαλλίῳ ὁ φλοιὸς ἐγκλείει τὸν ὕπὸν αὐτοῦ.

8. **Ἑλανετικὸν σύστημα.** Ὁ ἥλιος κινεῖται ἐντὸς τοῦ ἀχανοῦς παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν πέριξ αὐτοῦ περιφερομένων πλανητῶν μετὰ τῶν δορυφόρων αὐτῶν, ὑπὸ κομητῶν τινων καὶ ἀπείρων διαττόντων ἀστέρων. Ἄπαντες οὗτοι συνιστῶσι τὸ ἡμέτερον πλανητικὸν σύστημα.

Ἐκ τῶν πλανητῶν 8 εἶνε μεγάλοι, πολλοὶ δὲ μικροί. Κατὰ σειρὰν δὲ ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ ἡλίου κεῖνται ὡς ἑξῆς·

- 1) Ἑρμῆς, 2) Ἀφροδίτη, (Ἑωσφόρος, Αὐγερινός, Ἑσπερος).
- 3) Γῆ μετὰ τῆς σελήνης. 4) Ἄρης μετὰ δύο δορυφόρων, 5) οἱ μικροὶ τηλεσκοπικοὶ ἢ ἀστεροειδεῖς, 440 περίπου τὸν ἀριθμὸν, 6) Ζεὺς μετὰ 7 δορυφόρων, 7) Κρόνος μετὰ 10 δορυφόρων καὶ τριῶν δακτυλίων, 8) Οὐρανὸς μετὰ 4 δορυφόρων, 9) Ποσειδῶν μεθ' ἑνὸς δορυφόρου, ὁ ἀπώτατος πάντων.

Σχ. 6. Σύγκρισις τοῦ μεγέθους τῶν πλανητῶν.

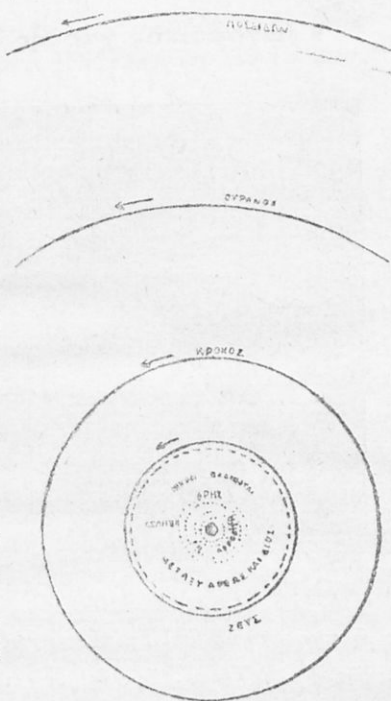
Ἐκ τῶν 8 μεγάλων πλανητῶν ὁ μέγιστος εἶνε ὁ Ζεὺς, ὁ ἐλάχιστος δὲ ὁ Ἑρμῆς. Ἡ γῆ ὡς πρὸς τὸ μέγεθος κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν, ὡς πρὸς δὲτὴν ἀπόστασιν, ὡς φαίνεται ἀνωτέρω, τὴν τρίτην (σχ. 7).

Δορυφόροι καλοῦνται τὰ οὐράνια ἐκεῖνα σώματα, ἅτινα παρακολουθοῦσιν ὠρισμένον πλανήτην, περὶ ὃν κανονικῶς περιφέρονται. Δορυφόρος τῆς γῆς εἶνε ἡ σελήνη.

Κομήται καλοῦνται τὰ περίεργα ἐκεῖνα οὐράνια σώματα, ἅτινα ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐμφανίζονται ἐκτάκτως, ἢ κατὰ περιόδους, φέροντα κόμην φωτεινὴν, μακροτάτην συνήθως, καὶ πυρῆνα φωτεινότερον τῆς κόμης (σχ. 8).

Διίτινες ἀστέρες καλοῦνται τὰ μικρὰ ἐκεῖνα σώματα, ἅτινα βλέπομεν διασχίζοντα τὸν οὐρανὸν κατὰ τὰς ἀνεφέλους νύκτας ὡς πύραυλοι. Κινοῦνται δὲ ταῦτα κατὰ σμήνη. Ὅσάκις προσεγγίζουσι πρὸς τὴν γῆν καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἕνεκα τῆς θερμότητος, τῆς παραγομένης ἐκ τῆς προστριβῆς, ἀναφλέγονται.

9. **Ἀπλανεὺς ἀστέρες.** Ἀπλανεῖς ἀστέρες εἶνε τὰ ἄπειρα φωτεινὰ σημεῖα, ἅτινα βλέπομεν τὴν νύκτα εἰς τὸν οὐράνιον θόλον ἐν τῇ αὐτῇ πρὸς ἄλληλα θέσει. Τὰ οὐράνια ταῦτα σώματα εἶνε ἐπίσης ἥλιοι· διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἀριθμοῦνται 5—6 χιλιάδες, διὰ δὲ ἰσχυροῦ τηλεσκοπίου ἀνέρχονται εἰς 22 ἑκατομμύρια καὶ πλέον. Κκλοῦνται δὲ ἀπλανεῖς, διότι ὡς ἐκ τῆς μεγίστης ἀποστάσεως ἀπὸ τοῦ πλανητικοῦ ἡμῶν συστήματος φαίνονται ὅτι δὲν μεταβάλλουσιν ἐν τῷ οὐρανῷ θόλῳ τὴν πρὸς ἄλλήλους θέσιν, πράγματι ὅμως κινοῦνται μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Μέγιστος τούτων φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὁ Σείριος.

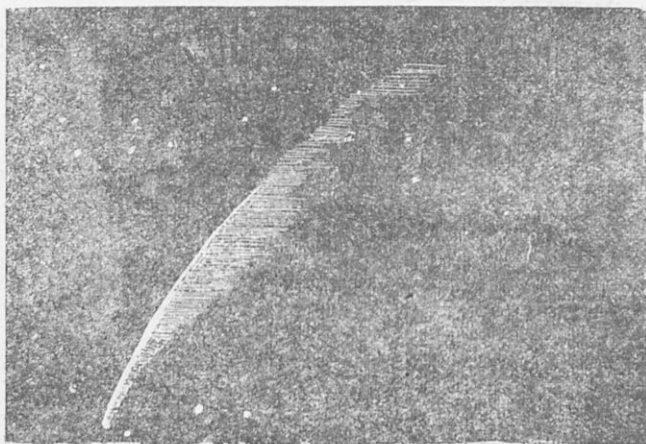
Σχ. 7. Τὸ ἡλιακὸν σύστημα.

Πρὸς εὐκολωτέραν ἀναγνώρισιν τούτων ἔχουσι καταλέξει εἰς ἀστερισμούς, εἰς οὓς ἔδωκαν διάφορα ὀνόματα ζῶων, ἡρώων τῆς ἐλληνικῆς μυθολογίας, ὀργάνων κλπ., π. χ. μεγάλη ἄρκτος, μικρὰ ἄρκτος. Περσεύς, Ἀνδρομέδα, Ὠρίων, Λύρα. Ὁ ἥλιος, ὅστις φαίνεται γράφων ἐν τῷ οὐρανῷ τὴν ἐκλειπτικὴν, διέρχεται κατ' ἔτος 12 ἀστερισμούς, οἵτινες κκλοῦνται ζῳδία. Εἶνε δὲ ταῦτα τὰ ἐξῆς· Κριός, Ταῦρος, Δίδυμοι (ζῳδία τοῦ ἔαρος). Καρκίνος, Λέων, Παρθένος (ζῳδία τοῦ θέρους), Ζυγός, Σκορπίος, Τοξότης (ζῳδία τοῦ φθινοπώρου) Αἰγόκερος. Ὑδροχόος καὶ Ἰχθύες (ζῳδία τοῦ χειμῶνος).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

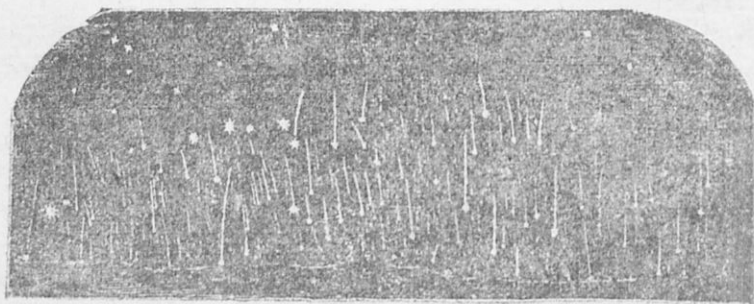
Γενικαὶ γνώσεις ἐκ τῆς χαρτογραφίας.

1. Γεωγραφικὸς χάρτης. Γεωγραφικὸς χάρτης καλεῖ-

Σχ. 8. Κομῆτης.

ται ἡ παράστασις ἐπὶ ἐπιπέδου χαρτοῦ μέρους τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἢ ὁλοκλήρου τῆς γῆς. ἔχει δὲ συνήθως σχῆμα ὀρθωγο-

Σχ. 9. Βροχὴ διατιόντων ἀστέρων.

νίου τετραπλεύρου, οὗτινος αἱ ἐριζόντιαι πλευραὶ ἄγονται ἐκ δυ-

σμῶν πρὸς ἀνατολὰς, αἱ δὲ κάθεται ἐκ βορρᾶ πρὸς νότον. Οὕτως οἱ παράλληλοι κύκλοι φέρονται ὀριζοντίως, οἱ δὲ μεσημβρινοὶ καθέτως. Αἱ γραμμαὶ αὗται εἶναι παράλληλοι πρὸς τὰς πλευρὰς τοῦ πλαισίου, ὅταν ὁ χάρτης εἶνε τοπογραφικὸς καὶ παριστᾷ μικρὸν μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς· ἂν ὅμως οὗτος παριστᾷ μέγα μέρος τῆς γῆς, ἐν' ἀποδοθῇ καὶ τὸ σφαιρικὸν τμήμα αὐτῆς, αἱ γραμμαὶ αὗται παρίστανται ὡς καμπύλαι, μὴ οὔσαι παράλληλοι πρὸς τὰς πλευρὰς τοῦ πλαισίου.

Ἐν τῇ γεωγραφικῇ χάρτῃ παρίστανται ὁ ὀριζόντιος διαμελισμός, οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι, αἱ σπουδαιότεραι πόλεις, οἱ σιδηρόδρομοι καὶ αἱ κυριώτατοι ὁδοί. Ἡ δὲ μορφή τοῦ ἐδάφους· μόλις διαφαίνεται κατὰ τὰ ὄρη, ὧν παρίστανται αἱ κλιτύες διὰ μικρῶν πεπυκνωμένων γραμμῶν ἢ καὶ διὰ γαιόχρου χρώματος.

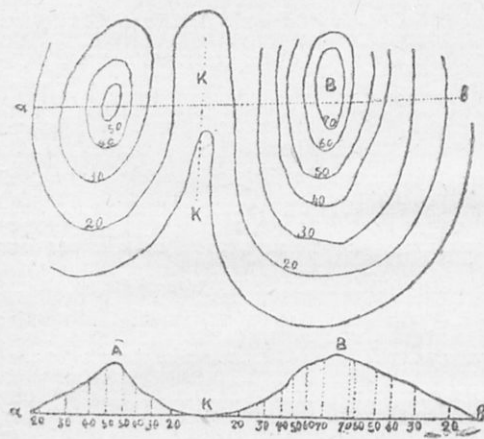
2. **Ἀνάγνωσις γεωγραφικοῦ χάρτου.** Αἱ διευθύνσεις τῶν παραλλήλων καὶ μεσημβρινῶν δεικνύουσι τὸν προσανατολισμὸν τοῦ χάρτου. Οὕτω παρατηροῦντες δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὴν διεύθυνσιν τῶν ἐλιγμῶν τοῦ ὀριζοντίου διαμελισμοῦ μὲς χώρας, τὴν διεύθυνσιν τῶν ποταμῶν, τῶν κοιλάδων, τῶν ὄροσειρῶν, τὴν θέσιν τῶν πόλεων πρὸς τὰ πέριξ καὶ τὸν ὀρίζοντα αὐτῶν. Οὕτω π. χ. παρατηροῦντες τὸν χάρτην τῆς Ἀττικῆς ἀντιλαμβάνομεθα ὅτι ἡ πρὸς τὸν Σαρωνικὸν παραλία αὐτῆς ἔχει διεύθυνσιν ἐκ ΒΔ., πρὸς ΝΑ. Τὸ ἀκρωτήριο Σούνιον εἶνε τὸ νοτιώτατον τῆς Ἀττικῆς. Ὁ Κηφισὸς ποταμὸς ἔχει διεύθυνσιν ἐκ ΒΑ. πρὸς ΝΔ. ὁ Ὑμηττὸς ἐκ Β. πρὸς Ν., ἡ Πάρνης ἐκ Δ. πρὸς Α. Αἱ Ἀθῆναι κεῖνται κατὰ τὴν ὁμώνυμον πεδιάδα, ἣτις ἔχει πρὸς Α. τὸν Ὑμηττόν, ΒΑ. τὸν Παντελικόν, πρὸς Β. τὴν Πάρνηθα, πρὸς Δ. τὸν Αἰγάλεων, ΝΔ. δὲ τελευτᾷ πρὸς τὸν Σαρωνικὸν κόλπον.

Ὅσον ὁ χάρτης ἀπεικονίζει μικροτέραν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, τοσοῦτον οὗτος εἶναι λεπτομερέστερος.

3. **Ἀνάγλυφος χάρτης.** Ἀνάγλυφος χάρτης εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις παριστᾷ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῦ ὡς ἐν εἰκόνι ἐκτύπω. Αἱ φυσικαὶ ἀνωμαλίαι τοῦ ἐδάφους ἐκτυπῶνται ἐν τούτῳ ἐν σμικρῷ.

Ἐάν τις συγκρίνῃ ἀνάγλυφον χάρτην, ὃν ἐμελέτησε, πρὸς ἐπίπεδον γεωγραφικόν, δύναται νὰ διδαχθῇ τὸν τρόπον, δι' οὗ ἀναπαρίσταται τὸ ἔδαφος, καὶ πῶς διάφορα ὕψη ἀποδίδονται δι' ἀριστοτέρων ἢ πυκνοτέρων γραμμῶν.

4. **Τομή.** — Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι ἔχομεν ἔδαφός τι, ὅπερ πα-

Σχ. 10. Τομή.

ρίσταται διὰ καμπύλης γραμμῶν. Ἐχομεν π. χ. δύο λόφους Α καὶ Β, οἵτινες χωρίζονται διὰ τινος κοιλάδος Κ. Φέρομεν δι' αὐτῶν τὴν γραμμὴν α β καὶ ὑποθέτομεν ὅτι διέρχεται καθέτως τοὺς λόφους τούτους. Ἡ γραμμὴ αὕτη ἐν τῷ πράγματι τῷ ἔδαφει θὰ τέμνῃ τοῦτο κατὰ καμ-

πύλην γραμμὴν, ἣν καλοῦμεν τομὴν (σχ. 10).

Ὅθεν τομὴ ἔδάφους τινὸς εἶνε ἡ διὰ καθέτου ἐπιπέδου διατομὴ τούτου καθ' οἵανδήποτε διεύθυνσιν, πρὸς ἣν ἀντιστοιχοῦσι τὰ ὕψη τῶν διαφορῶν σημείων τοῦ ἔδάφους.

5. **Μέτρησις ἀποστάσεων. Κλίμαξ.** Ἐπὶ τοῦ χάρτου δυνάμεθα νὰ ἀνευρίσκωμεν καὶ τὰς πραγματικὰς ἀποστάσεις διαφορῶν σημείων. Ἐπειδὴ δ' ἐν τῷ χάρτι αἱ ἀποστάσεις παρίστανται πολὺ μικρότεραι, πρὸς ἀνεύρεσιν τούτων βοηθοῦμεθα ὑπὸ τῆς κλίμακος, ἥτις παρτίθεται τῷ χάρτι.

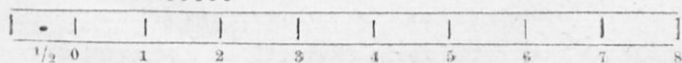
Κλίμαξ εἶνε ἡ ὑφισταμένη σχέσις μεταξὺ τῶν πραγματικῶν ἀποστάσεων πρὸς τὰς ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀντιστοιχοῦσας. Ἐὰν π. χ. ἔκτασις τοῦ ἔδαφους 1 μέτρου ἀναπαρίσταται ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς μῆκος 1 χιλιστ. (0,001 μετ.), δηλ. 1000 φορές μικρότερον,

ἡ σχέσις τῶν δύο τούτων μηκῶν εἶνε 1 πρὸς 1000, γράφεται δὲ ὡς κλάσμα $\frac{1}{1000}$ ἢ 1 : 1000, οὕτως ὁ μὲν ἀριθμητὴς παρίσταται πραγματικόν τι μῆκος, ὁ δὲ παρονομαστὴς ποσάκις τὸ μῆκος τοῦτο παρίσταται ἐν τῷ χάρτῃ μικρότερον. Ἀντιστρόφως εἰς τὴν κλίμακα $\frac{1}{10000}$ 1 χιλιοστόμ. τοῦ χάρτου ἀντιστοιχεῖ πρὸς 10 μέτρ., εἰς τὴν κλίμακα $\frac{1}{700000}$ πρὸς 700 μέτρα εἰς τὴν κλίμακα $\frac{1}{1000000}$ ἀντιστοιχεῖ πρὸς 1 χιλιόμετρον κλπ.

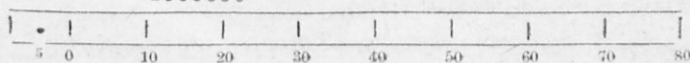
Ὅσον μικρότερος εἶνε ὁ παρονομαστὴς κλίμακός τινος, τοσοῦτον ἡ χώρα ἀπεικονίζεται μεγαλυτέρα, δι' ὃ χάρτης εἶνε λεπτομερέστερος.

Διὰ νὰ μετρώμεν τὴν πραγματικὴν ἀπόστασιν δύο σημείων ἐπὶ τοῦ χάρτου, χωρὶς νὰ καταφεύγωμεν εἰς ὑπολογισμούς, εἶνε κατεσκευασμένη ἐν τῷ χάρτῃ καὶ παρὰ τὴν κλίμακα γραμμὴ, ἣτις ὑποδιαιρεῖται εἰς ἴσα διαστήματα, ὧν ἕκαστον παρίσταται ὡρισμένον ἀριθμὸν μέτρων (ἐκατόμμετρα, χιλιόμετρα, μυριομέτρα). Ἐὰν θέλωμεν νὰ μετρήσωμεν ἀπόστασιν τινα, μετροῦμεν ταύτην ἐπὶ τοῦ χάρτου διὰ τοῦ διαβήτου. Ἐπειτα θέτομεν τὸ ἐν ἄκρον τοῦ διαβήτου ἐπὶ μιᾶς τῶν διαιρέσεων τῆς κλίμακος δεξιὰ τοῦ 0 οὕτως, ὥστε τὸ ἕτερον ἄκρον νὰ πέσῃ ἀριστερὰ τοῦ 0 καὶ ἐπὶ τῆς κλίμακος. Οὕτως εὐρίσκομεν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκατομμέτρων (χιλιομέτρων, μυριομέτρων), ἔτι δὲ καὶ κλάσμα τούτου, ὅπερ ὑπολογίζεται ἀριστερόθεν τοῦ 0.

Ἡ κλίμαξ $\frac{1}{100000}$ παρίσταται ὡς ἐξῆς κατὰ χιλιόμετρα :

Ἡ κλίμαξ $\frac{1}{1000000}$ παρίσταται κατὰ χιλιόμετρα ὡς ἐξῆς :

Διὰ τῆς κλίμακος ἐὰν θέλωμεν νὰ ὑπολογίσωμεν, πόσον ἐμικρύνθη τὸ πραγματικὸν μέγεθος τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀπεικονιζο-

μένης χώρας, πρέπει νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὸν παρονομαστήν ἐπὶ ἑαυτόν. Εἰς τὴν κλίμακα π. χ. 1 : 1000 ἡ πραγματικὴ ἐπιφάνεια τῆς ἀπεικονιζομένης χώρας ἐσμικρύνθη 1000×1000 φορές, ἥτοι ἀπεικονίσθη 1.000.000 φορές μικροτέρα. Ἐὰν ἔχωμεν χάρτην τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ κλίμακα 1 : 1.000.000 καὶ θεωρήσωμεν αὐτὸν ὡς συνδόνα, θὰ καλύψωμεν τὴν πραγματικὴν ἐπιφάνειαν τῆς Ἑλλάδος, ἐὰν ἔχωμεν 1.000.000.000.000 ἴσους πρὸς ταύτην συνδόνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Γενικαὶ γνώσεις ἐκ τῆς φυσικῆς γεωγραφίας καὶ τῆς ἀνθρωπογραφίας.

1. **Φυσικὴ σύστασις τῆς γῆς.** Ἐμάθομεν ὅτι ἡ γῆ ἦτο ποτε διάπυρος καὶ ἐν τετηκυίᾳ καταστάσει, ἐπειδὴ δὲ ἀπαύστως ἐψύχετο, ἐστερεοποιήθη μόνον ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς. Ἀκολουθῶς καὶ οἱ ἐπ' αὐτῆς εὐρισκόμενοι ἀτμοὶ ἐν τῇ ἀτμοσφίρᾳ κατέπεσον καὶ ἐσχημάτισαν τοὺς ὠκεανούς. Οὕτω σήμερον ἐν τῇ γῇ διακρίνονται τὰ ἑξῆς :

α') Τὸ τετηκὸς περίκεντρον, δηλ. τὰ διάπυρα καὶ τετηκότα εἰσέτι σπλάγχνα τῆς γῆς, ὅπως εἶνε ἐν τῷ πορτοκαλίῳ ὁ ὅρος αὐτοῦ.

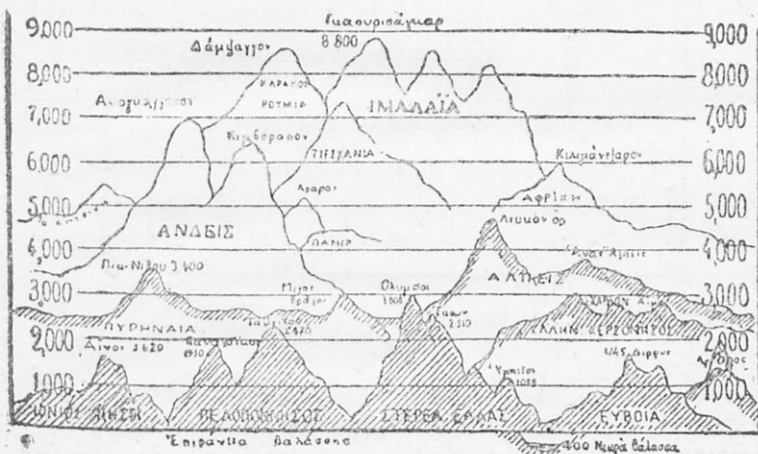
β') Ἡ λιθόσφαιρα, δηλ. ὁ στερεοποιηθεὶς φλοιὸς τῆς γῆς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς, ὅπως εἶναι ὁ φλοιὸς τοῦ πορτοκαλίου. Τὸ πάχος αὐτῆς εἶνε μόλις 150 ἕως 200 χιλιομέτρων.

γ') Ἡ ὑδροσφαιρα, δηλ. τὸ καλύπτον τὴν λιθόσφαιραν ὕδωρ, ὅπερ ἄλλοτε ἐκάλυπτεν αὐτὴν πανταχοῦ ὡς ἀπέραντος ὠκεανός.

δ') Ἡ ἀτμόσφαιρα, δηλ. ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ, ὅστις περιβάλλει τὴν γῆν ὡς σφίρα κοίλη.

ε) Ἡ βιόσφαιρα, δηλ. ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τῆς λιθοσφίρας, ἥτις χρησιμεύει ὡς κατοικία τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν.

2. **Μορφολογία τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας τῆς λιθοσφαίρας.** Ἐπειδὴ ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τῆς λιθοσφαίρας σχηματίζει διαφόρους ἐξογκώσεις καὶ καταθυθίσεις, διὰ τοῦτο ἡ ὑδρόσφαιρα συσσωρεύεται εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη αὐτῆς. Οὕτως ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς διακρίνεται εἰς ξηρὰν καὶ θάλασσαν, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὰς λίμνας, ὧν τὸ ὕδωρ συσσωρεύεται εἰς μεμονωμένους καταθυθίσεις. Ἐκ τῶν ἀνωμαλιῶν τῆς ἐπιφανείας

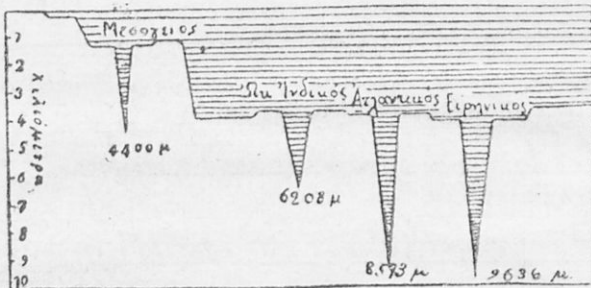

Σχ. 11. Ὅροσειραὶ καὶ κορυφαὶ διαφόρων ὑψών.

τῆς λιθοσφαίρας προέρχεται καὶ ἡ ἀκανόνιστος διανομὴ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Τὸ πλεῖστον τῆς ξηρᾶς εὐρίσκεται ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαίριῳ, ἐνῶ τὸ πλεῖστον τῆς θαλάσσης ἐν τῷ νοτίῳ.

Αἱ διάφοροι ἀνωμαλίαι τῆς ἐπιφανείας τῆς λιθοσφαίρας ἤρχισαν γινόμεναι ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐσχηματίζετο αὕτη. Ἐπειδὴ δὲ διηνεκῶς ἐψύχοντο τὰ διάπυρα σπλάγγνα τῆς γῆς καὶ ὥς ἐκ τούτου συνεστέλλοντο καὶ ἐσμικρύνοντο κατ' ὄγκον, ἡ λιθοσφαίρα συνεπτύετο καὶ ἐρρυτιδοῦτο, καθ' ὃν τρόπον ρυτιδοῦται ὁ φλοιὸς ῥαγὸς σταφυλῆς ξηρακινομένης. Οὕτω τμήματα τῆς λιθοσφαίρας ἀναδύσαντα ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀρχαίου ὠκεανοῦ

ἐσχημάτισαν βαθμηδὸν τὰς ἡπείρους καὶ τὰ ὄρη καὶ διεμόρφωσαν τοὺς 5 μεγάλους ὠκεανούς. Ὅτε ὅμως πλέον ἡ λιθόσφαιρα ἔπαυσε νὰ εἶνε ἐλαστική, ἡ συστολὴ δὲ τῶν σπλάγγων ἐξηκολούθει, ἡ λιθόσφαιρα πολλάκις διερράγη, διὰ δὲ τῶν ρηγμάτων ἀνῆρχετο ἡ τετηκυῖα ὕλη μέχρι τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον καὶ νῦν ἔτι ἀνεκθλίβεται κατὰ περιόδους ἡ τετηκυῖα αὕτη ὕλη (λάβρα), ἥτις σχηματίζει τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἡφαίστεια.

Σχ. 12. Τὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Τὰ περισσότερα ἡφαίστεια τῆς γῆς εὐρίσκονται εἰς τὰ παράλια, διότι ἐκεῖ ἠνοίχθησαν καὶ τὰ περισσότερα καὶ βαθύτερα ρήγματα τοῦ ἐδάφους κατὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν ἡπείρων. Ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐνεργὸν ἡφαίστειον εἶνε ὁ Γεώργιος τῆς νήσου Θήρας.

3. Μορφολογία τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν. Αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν εἶναι μικρότεραι. Ἐνῷ τὰ ὄρη τῆς ξηρᾶς σχηματίζουν ἀποτόμους ἀνυψώσεις, τὰ μεγάλα βάθη τῆς θαλάσσης σχηματίζουν ἡρέμους καταπτώσεις. Ἀξίον δὲ παρατηρήσεως εἶναι ὅτι τὰ μέγιστα βάθη τῶν θαλασσῶν δὲν κατέχουσι τὸ κεντρικὸν μέρος αὐτῶν, ἀλλ' εὐρίσκονται μᾶλλον πρὸς τὰ παράλια, καθ' ὃ ὑπάρχουσιν ὕψηλά ὄρη. Παρὰ τὰς παραλίας τὸ βάθος τῆς θαλάσσης κατὰ μὲν τοὺς αἰγιαλοὺς καταπίπτει κατὰ μικρὸν, κατὰ δὲ τὰς ἀκτὰς ἀποτόμως. Τὸ βαθύτατον μέρος τῶν θαλασσῶν εὐρίσκεται ἐν τῷ Μεγάλῳ ὠκεανῷ παρὰ τὰς Φιλιππίνας νήσους (περὶ τὰ 9 1/2 χιλιομέτρα).

4. **Συγκοινωνία διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.** Διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ ἐμπόριον χρησιμεύουσι κατὰ μὲν τὴν ξηρὰν αἱ ὁδοί, οἱ σιδηρόδρομοι, οἱ πλωτοὶ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυχες, κατὰ δὲ τὴν θάλασσαν τὰ πλοῖα (ἀτμόπλοια καὶ ἰστιοφόρα). Πλὴν τούτων οἱ ἄνθρωποι δύνανται νοερώς νὰ συγκοινωνῶσι διὰ τοῦ τηλεγράφου καὶ τηλεφώνου. Πρὸς τοῦτο ὑπάρχουσι κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ἐν μὲν τῇ ξηρᾷ γραμμαὶ συρμάτων, ἐν δὲ τῇ θαλάσῃ καλώδια.

5. **Φυσικὰ προϊόντα.** Φυσικὰ προϊόντα τῆς γῆς εἶνε τὰ φυτὰ, τὰ ζῶα καὶ τὰ ὄρυκτά.

Φυτὰ ἢ χλωρίς εἶνε τὰ φυόμενα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐξαπλούμενα ὡς ἔνδυμα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς. Ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη φυτῶν, ἅτινα δὲν εἶνε καθ' ὅμοιον τρόπον ἐξηπλωμένα ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Περὶ τοὺς πόλους ἡ χλωρίς εἶνε μικρά, μόνον δὲ βρύα καὶ λειχῆνες εὐδοκιμοῦσιν. Ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς τὸν ἰσημερινόν, τοσοῦτον ἡ χλωρίς γίνεται ἀφθονωτέρη καὶ πλουσιωτέρα. Πλουσιωτάτη εἶνε εἰς τὴν θερμὴν ζώνην, ἔνθα εὐρίσκονται τὰ παρθένα δάση μετὰ γιγαντιαίων δένδρων.

Τὰ ζῶα εὐρίσκονται καθ' ὅλην τὴν γῆν, εἶνε δὲ καὶ ταῦτα κατὰ τὴν ποικιλίαν τῶν εἰδῶν περισσότερα εἰς τὴν θερμὴν ζώνην.

Ὁρυκτά εἶνε τὰ ἄψυχα φυσικὰ σώματα τῆς γῆς. Σπουδαϊότατα καὶ χρησιμώτατα εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶνε τὸ ἄλας, τὸ πετρέλαιον, οἱ λίθοι καὶ τὰ διάφορα μέταλλα (χρυσός, ἄργυρος, μόλυβδος, χαλκός κ.λ.π.).

6. **Τεχνητὰ προϊόντα.** Τὰ τεχνητὰ προϊόντα παράγονται ἐκ τῶν φυσικῶν διὰ τῆς βιομηχανίας. Οὕτως ἐκ τοῦ βάμβακος, τοῦ λίνου, τοῦ ἐρίου καὶ τῆς μετάξης κατασκευάζονται διάφορα ὑφάσματα. Ἐκ τῶν ἐλαίων, τοῦ φοίνικος, τοῦ σπασάμου, τοῦ ῥόδου καὶ ἄλλων παράγεται ἔλαιον· ἐκ τῶν σταφυλῶν, τῶν σύκων, τῶν τεύτλων καὶ ἄλλων παράγεται οἶνόπνευμα κ.λ.π.

7. **Ἀνθρώπινον γένος.** Ὁ ἄνθρωπος εἶνε τὸ τελειότερον πλάσμα τῆς δημιουργίας, διακρινόμενον τῶν ἄλλων ζῶων διὰ τὴν

τελειωτέραν κατασκευὴν τοῦ σώματος καὶ τὸ λογικόν. Πάντες δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀνέρχονται εἰς 1.750.000.000. Ἐκ τούτων 460 ἐκ. κατοικοῦσιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, 900 ἐκ. ἐν τῇ Ἀσίᾳ, 140 ἐκ. ἐν τῇ Ἀφρικῇ, 220 ἐκ. ἐν τῇ Ἀμερικῇ καὶ 7 ἐκ. ἐν τῇ Αὐστραλίᾳ καὶ Πολυνησίᾳ.

8. **Θρησκείαι.** Αἱ διάφοροι θρησκείαι τῶν ἀνθρώπων παρήχθησαν ἐκ τῶν διαφορῶν δοξασιῶν, τὰς ὁποίας ἔχουσι πάντες οἱ ἄνθρωποι περὶ τοῦ Θεοῦ. Δύνανται δὲ αὗται νὰ καταταχθῶσιν εἰς δύο μεγάλας τάξεις, τὸν πολυθεϊσμόν καὶ τὸν μονοθεϊσμόν. Εἰς μὲν τὸν πολυθεϊσμόν ἀνήκουσιν αἱ θρησκείαι ἐκεῖναι, αἵτινες παραδέχονται πολλοὺς θεοὺς, εἰς δὲ τὸν μονοθεϊσμόν ἐκεῖναι, αἵτινες παραδέχονται ἓνα μόνον Θεόν.

Εἰς τὰς πολυθεϊστικὰς θρησκείας ὑπάγονται·

α') ὁ φετιχισμός, ἐν τῇ μέσῃ Ἀφρικῇ, καθ' ἣν λατρεύονται ἄψυχα ἀντικείμενα ἢ ἔμψυχα (λίθοι, δένδρα, ζῶα). Αὕτη εἶνε ἡ χονδροειδεστέρα τῶν θρησκειῶν.

β') ὁ βραχμανισμός (καὶ ὁ βουδδισμός, ἐπικρατοῦσαι ἐν τῇ ΝΑ. Ἀσίᾳ (περὶ τὰ 650 ἐκατ.). Αὗται εἶνε τελειότεραι πολυθεϊστικαὶ θρησκείαι.

Εἰς τὰς μονοθεϊστικὰς θρησκείας ἀνήκουσι·

α') ὁ ἰουδαϊσμός, ἡ θρησκεία τῶν Ἑβραίων (11 ἐκατ.), β') ὁ μωαμεθανισμός (240 ἐκατ.), γ') ὁ χριστιανισμός (600 ἐκατ.), ὅστις περιλαμβάνει πάντας τοὺς πιστεύσαντας εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Οἱ χριστιανοὶ ὑποδιαιροῦνται 1) εἰς ὀρθοδόξους, 2) εἰς δυτικούς ἢ παπικούς καὶ 3) εἰς διαμαρτυρομένους.

9. **Πολιτισμός.** Ἐπειδὴ ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἄλλοι ἔχουσι μικρὰν διανοητικὴν μόρφωσιν καὶ ἄλλοι μεγαλυτέραν, διὰ τοῦτο αἱ ἄνθρωποι διακρίνονται εἰς βαρβάρους καὶ πεπολιτισμένους. Ἡ βαρβαρότης ἢ ὁ πολιτισμός ἐξαρτᾶται ἰδίως ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ ἄνθρωποι ζῶσιν. Οὕτω κατὰ τὸν τρόπον τοῦ βίου καλοῦνται.

α') πλάνητες, ὅσοι μόλις ἔχουσι σταθερὰν κατοικίαν καὶ ζῶ-

σιν ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλείας. Οὗτοι εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄγριοι.

β') νομάδες, ὅσοι δὲν ἔχουσιν σταθερὰν κατοικίαν, ἀλλὰ πλανῶνται ὑπὸ σκηναὶς ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ζῶντες ἐκ τῆς διατροφῆς ζώων (κτηνοτροφίας).

γ') οἱ μονίμους κατοικίας ἔχοντες, οἵτινες διὰ τοῦ συνοικισμοῦ ἀποτελοῦσι χωρία καὶ πόλεις. Οἱ λαοὶ οὗτοι εἶνε συνήθως πεπολιτισμένοι.

10. **Φυλὰὶ τῶν ἀνθρώπων.** Πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωποι διαφέρουσι κατὰ τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος, τῆς κατασκευῆς τοῦ κρανίου καὶ τὸ εἶδος τῆς κόμης. Κατὰ τὰς διαφορὰς ταύτας διακρίνονται εἰς πέντε ἀνθρωπολογικὰς φυλάς, αἵτινες εἶνε αἱ ἑξῆς:

α') **Καυκασία** (λευκὴ φυλή). Οἱ ἄνθρωποι τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι τὸ χρῶμα λευκὸν ἢ σιτόχρουν, κεφαλὴν κανονικὴν, πρόσωπον ὠρειδὲς καὶ τρίχας μακρὰς καὶ εὐθείας. Κατοικοῦσι δ' ἐν τῇ Εὐρώπῃ, τῇ ΝΔ. Ἀσίᾳ, τῇ Β. Ἀφρικῇ καὶ ὡς ἔποικοι ἐν τῇ Ἀμερικῇ, Αὐστραλίᾳ καὶ τῇ Ν. Ἀφρικῇ (περὶ τὰ 800 ἑκατ.).

β') **Μογγολικὴ** (κιτρίνη φυλή). Οἱ Μογγόλοι ἔχουσι χρῶμα κίτρινον ἢ μελανόχρουν, τὰ μῆλα τῶν παρειῶν προέχοντα, ὀφθαλμοὺς στενοὺς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λοξοὺς καὶ τρίχωμα μέλαν καὶ σκληρόν. Κατοικοῦσι δ' ἐν τῇ βορείᾳ, ἀνατολικῇ καὶ μέσῃ Ἀσίᾳ, ὡς καὶ εἰς τὰς βορείας χώρας τῆς Εὐρώπης (περὶ τὰ 550 ἑκατομ.).

γ') **Νιγριτικὴ ἢ Αἰθιοπικὴ** (μυρμή φυλή). Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι δερμα μέλαν, σιαγόνας προεχούσας, χεῖλη πλατέα καὶ τρίχωμα ἐριώδες. Κατοικοῦσι δ' ἐν τῇ μέσῃ καὶ νοτίᾳ Ἀφρικῇ (περὶ τὰ 110 ἑκατ.).

δ') **Ἀμερικανικὴ.** Οἱ τῆς φυλῆς ταύτης ἔχουσι χρῶμα χαλκόχρουν, ὅπερ βάπτουσιν ἐρυθρόν (ἐρυθρόδερμοι), σιαγόνας προεχούσας, χεῖλη πλατέα καὶ τρίχωμα ἐριώδες. Οὗτοι εἶνε αὐτόχθονες Ἀμερικανοὶ καὶ βαθμηδὸν ἐκλείπουσιν (8 ἑκατ.).

ε') **Μαλαϊκὴ.** Οἱ Μαλαῖοι ἔχουσι χρῶμα κίτρινον μελανίζον.

ρίνα πλατεῖαν καὶ στόμα μέγα, τρίχωμα δὲ οὖλον συνήθως. Κατοικοῦσιν ἐν τῇ χερσονήσῳ τῆς Ἀσίας Μαλάκκα καὶ ταῖς Ἰνδικαῖς νήσοις (50 ἑκατ.).

Ὑπάρχουσι καὶ τινες ἰδιαίτεραι φυλαί, αἵτινες δὲν ὑπάγονται εἰς τὰ ἀνωτέρω. Τοιαύτας φυλὰς ἀποτελοῦσιν οἱ Αὐστραλιανοί, οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι τῆς Αὐστραλίας, οἱ εὐλότριχες Παποῖται, κατοικοῦντες εἰς νήσους παρὰ τὴν Αὐστραλίαν, οἱ μαῦροι Δραβίδαι, οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς χερσονήσου Δεκάν, οἱ Ὀπιενιόιοι, καὶ οἱ Βουσμάνοι τῆς νοτίας Ἀφρικῆς.

Ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν σπουδαιότατη εἶνε ἡ Κουκασία. Κλάδοι τῆς φυλῆς ταύτης εἶνε 1) οἱ Σημίται, οἵτινες κατοικοῦσιν ἐν τῇ δυτικῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν μέρει ἐν τῇ βορ. Ἀφρικῇ (Ἑβραῖοι, Σύροι, Ἀραβες) 2) οἱ Χαμίται οἵτινες κατοικοῦσι κατὰ τὴν βορείαν καὶ ΒΑ. Ἀφρικὴν (Βέρβεροι, Κόπται, Ἀβυσηνοί) 3) οἱ Ἀριοὶ ἢ Ἰνδοεὐρωπαϊοὶ, οἵτινες διακρίνονται εἰς Ἀσιανούς Ἀρίους (Ἀρμένιοι, Πέρσαι, Ἀφγανί, Βελούτσοι, Ἰδοί) καὶ εἰς Εὐρωπαϊούς Ἀρίους (πάντες οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης πλὴν ολίγων).

11. **Ἔθνος, κράτος, πολίτευμα.** Ἔθνος καλεῖται ὁμὰς ἀνθρώπων, οἵτινες ἔχουσι τὴν αὐτὴν καταγωγὴν καὶ ἱστορικὴν παράδοσιν, ἀναγνωρίζουσι δὲ ἰδίαν γλῶσσαν, π. χ. τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος.

Κράτος καλεῖται ὁ σύνδεσμος ἑνὸς ἔθνους ἢ καὶ πολλῶν πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καὶ ἀσφάλειαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν (ὡς ἡ Ἑλλάς).

Εἶνε δυνατόν ὅμως ἐν ἔθνει νὰ σχηματίζῃ καὶ διάφορα κράτη (ὡς τὸ γερμανικὸν ἔθνος).

Πολίτευμα ἑνὸς κράτους λέγεται ὁ τρόπος, καθ' ὃν διοικεῖται ὁ λαός.

Ὑπάρχουσι 4 εἴδη πολιτευμάτων.

α') Ἡ ἄνευ νόμου δεσποτεία, πολίτευμα βαρβάρων λαῶν.

β') Ἡ ἀπόλυτος μοναρχία. Εἰς ταύτην ὑπάρχει πλήρης ἐξουσία τοῦ ἄρχοντος, κανονίζεται ὅμως διὰ νόμων.

γ') Ἡ *συνταγματική μοναρχία*. Εἰς τούτην πλὴν τοῦ ἰσοδίου ἄρχοντος καὶ ὁ λαὸς δι' ἀντιπροσώπων συμμετέχει εἰς τὴν νομοθεσίαν καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους.

δ') Ἡ *δημοκρατία*. Κατὰ τούτην πᾶσιν τὴν ἐξουσίαν ἔχει ὁ λαός, ὅστις ἐκλέγει ἓνα ὑπεύθυνον ἄρχοντα (πρόεδρον τῆς δημοκρατίας) ἢ καὶ περισσοτέρους.

Πολλὰ κράτη ἡνωμένα μετ' ἀλλήλων ὑπὸ μίαν κοινὴν κυβέρνησιν μοναρχικὴν ἢ δημοκρατικὴν συνιστῶσιν *ομοσπονδίαν* ἢ *συμπολιτείαν* (Γερμανία, Ἑλβετία, Ἡνωμένοι πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Χωρογραφία τῶν ἡπείρων.

Ι. ΕΥΡΩΠΗ

[10 ἑκατομ. □ χιλιόμ.—460 ἑκατ. κᾶτ.].

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Εὐρώπη κατέχει τὸ ΒΔ. μέρος τοῦ παλαιοῦ κόσμου ἐκτεινομένη ἐν τῇ βορείᾳ εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ ἐν μέρει ἐν τῇ βορείᾳ ψυχρᾷ. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ βορ. παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Πρὸς Α. δὲ ὀρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀσίας διὰ τῶν Οὐραλίων ὄρεων, τοῦ Οὐράλῃ ποταμοῦ, τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Μάνιτς ποταμοῦ.

Μέγεθος. Ἡ Εὐρώπη εἶνε ἡ τετάρτη κατὰ τὸ μέγεθος ἡπειρος τῆς γῆς (10 ἑκατομ. □ χιλιόμ.)

Ὅριζόντιος διχμελισμός. Ἐξ ὅλων τῶν ἡπείρων ἡ Εὐρώπη ἔχει τὸν μέγιστον διχμελισμόν.

1. **Θάλασσα.** Ὁ βόρειος παγωμένος ὠκεανὸς σχηματίζει πρὸς Β. τὴν Λευκὴν Θάλασσαν. Ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ σχηματίζ-

ζεται ἡ Βορεία ἢ Γερμανικὴ θάλασσα, μεθ' ἧς συνδέεται διὰ τῶν κόλπων Σκαγερράκου καὶ Καίτεγάτου, ἡ Βαλτικὴ θάλασσα, ἣτις ὀλίγον ἄλλας ἔχουσα πῆγνυται τὸν χειμῶνα. Μεταξὺ τῆς νήσου Μεγάλης Βρεττανίας καὶ τῆς ἡπείρου σχηματίζεται ἡ Μάγχη, νοτιώτερον δὲ ὁ Γασκωνικὸς κόλπος. Ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὡσαύτως σχηματίζεται καὶ ἡ Μεσόγειος θάλασσα, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Πελάγη ἐκ τῆς Μεσογείου θαλάσσης σχηματίζονται τὸ Τυρρηνικόν, τὸ Ἰόνιον, τὸ Ἀδριατικόν καὶ τὸ Αἰγαῖον. Τὸ Αἰγαῖον συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου. Εἰς τὸ βορειότερον δὲ μέρος τοῦ Εὐξείνου σχηματίζεται ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα, καὶ αὕτη πηγνυμένη τὸν χειμῶνα.

2. **Χερσόνησοι.** Μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ τῆς βορείας θαλάσσης, τοῦ Σκαγερράκου, Καίτεγάτου καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης ἐκτείνεται ἡ Σκανδιναβικὴ χερσόνησος, ἡ μεγίστη τῆς Εὐρώπης. Ἀπέναντι ταύτης, μεταξὺ δὲ τῆς Βορείας καὶ τῆς Βαλτικῆς ἡ Ἰουλιανδική. Νοτιοδυτικῶς, μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου, ἐκτείνεται ἡ Πυρηναικὴ, κατὰ δὲ τὴν Μεσόγειον ἡ Ἰαλικὴ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ. Ἐν δὲ τῷ Εὐξείνῳ πρὸς τὴν Ἀζοφικὴν ἐκτείνεται ἡ Ταυρικὴ (ἢ Κριμαϊκὴ) χερσόνησος.

Νῆσοι. Νήσους ἡ Εὐρώπη ἔχει ἐν μὲν τῷ Ἀτλαντικῷ τὰς Βρετανικὰς (μεγάλῃ Βρεττανία καὶ Ἰρλανδία). Ὑπάρχουσι δὲ πολλαὶ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς θαλάσσαις, ὡς ἐν τῇ Βαλτικῇ, ἐν τῇ Μεσογείῳ καὶ ἰδίως ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει· (αἱ Ἑλληνικαί).

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ Εὐρώπη διακρίνεται εἰς ὄρεινὴν καὶ πεδινὴν. Ἐὰν φέρωμεν γραμμὴν ἀπὸ τῆς Βορείου θαλάσσης μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, σχηματίζομεν τὸ ὅριον τῶν δύο τούτων μερῶν. Καὶ τὸ μὲν βορειανατολικόν, μέχρι τῶν Οὐραλίων ὀρέων, εἶνε ἐκτεταμένον βαθύπεδον, τὸ δὲ ἕτερον κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν. Τὸ κεντρικόν καὶ ὑψιστον σύστημα τῆς Εὐ-

ρώπης εἶνε αἱ πλήρεις παγετώνων Ἀλπεις, ὧν τὸ ὑψιστον ὄρος εἶνε τὸ Δευκὸν λ¹.

Ἐκ τούτων προεκτείνονται τὰ πλεῖστα τῶν ὀρέων τῆς Εὐρώπης, ἐν οἷς καὶ τῆς ἐλληνικῆς καὶ τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου.

Τὸ μέσον ὕψος πάσης τῆς Εὐρώπης εἶνε 330 μέτρων. Ὅροπέδια δὲ σχηματίζονται ὀλίγα καὶ μικρὰ σχετικῶς πρὸς τὰς ἄλλας ἡπείρους (ὡς τὸ τῆς Πυρηναικῆς χερσονήσου καὶ τὸ Βαναρικόν).

Ῥοδατα. Ἡ Εὐρώπη ὑπερτερεῖ τῶν ἄλλων ἡπείρων κατὰ τὸ πλῆθος τῶν πλοῦμων ποταμῶν. Παρατηροῦνται δὲ δύο κύρια κέντρα ἀρχῆς ποταμῶν, αἱ Ἀλπεις καὶ τὸ κεντρικὸν βαθύπεδον τῆς βορειοανατολικῆς Εὐρώπης.

Ἐκ τῶν Ἀλπεων τρέφονται τρεῖς σπουδαιότατοι, ὁ Ῥοδανός, ὁ Ρῆνος καὶ ὁ μέγιστος τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης Δούναβις. Ἐκ δὲ τῶν ποταμῶν τῆς ΒΑ. Εὐρώπης σπουδαιότατοι εἶνε ὁ Δνεῖπερος, ὁ Δὸν καὶ ὁ Βόλγας, ὁ μέγιστος τῆς Εὐρώπης.

Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν λιμνῶν εἶνε μέγας. Ἰδίως διακρίνονται πολλαὶ λίμναι ἀμφοτέρωθεν τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ὡς καὶ τὰς Ἀλπεις.

Κλίμα. Ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρεῖς κλιματολογικὰς ζώνας, ὡς ἑξῆς :

1) Ἡ πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ζώνη ἔχει θέρος θερμὸν, χειμῶνα δὲ γλυκύν.

2) Ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ζώνη ἔχει θέρος δροσερόν, χειμῶνα δὲ γλυκύν.

3) Ἡ βορειοανατολικὴ ζώνη ἔχει θέρος βραχύ, χειμῶνα δὲ ψυχρόν. Ἐπικρατοῦντες ἄνεμοι ἐν τῇ Εὐρώπῃ εἶνε οἱ βόρειοι καὶ οἱ νοτιοδυτικοί.

1) Διὰ τῶν γραμμάτων δηλοῦται τὸ ὕψος τῶν ὀρέων ὡς ἑξῆς :

λ Ὑψιστα ὄρη ἄνω τῶν 4000 μέτρων.

υ Ὑψηλά ὄρη (4000—2000 μέτ. ὑψ.)

μ Μέτρια ὄρη (2000—1000) μέτ. ὑψ.)

χ Χαμηλά ὄρη (1000—500 μέτ. ὑψ.)

Πληθυσμός. Ἡ Εὐρώπη κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν τῶν ἡπείρων κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων (460 ἑκατ.), τὴν πρώτην δὲ κατὰ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ (46 κάτ. ἀνὰ □ χιλ.). Οἱ κάτοικοι δ' αὐτῆς, πλὴν ὀλίγων, ἀνήκουν εἰς τοὺς Ἀρίους λαοὺς, ὧν διακρίνονται τρεῖς ὁμοεθνικαί.

1) Ἡ Ἑλληνολατινικὴ (110 ἑκατ.), κατὰ τὴν νοτίαν καὶ δυτικὴν Εὐρώπην·

2) Ἡ Γερμανικὴ (160 ἑκατ.), ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Εὐρώπης καὶ ἐν ταῖς βορείοις χερσονήσοις καὶ νήσοις.

3) Ἡ Σλαβικὴ (150 ἑκατ.) κατὰ τὴν ΒΑ. Εὐρώπην καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ χερσονήσῳ.

Ἐκ τῶν λαῶν δὲ τῆς Εὐρώπης δὲν εἶνε Ἄριοι οἱ Φίννοι, οἱ Λάπωνες, οἱ Οὐγγροι, οἱ Τοῦρκοι καὶ τινες ἄλλοι.

Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶνε χριστιανοί (ὁρθόδοξοι, δυτικοὶ καὶ διαμαρτυρόμενοι) πλὴν ὀλίγων Μωαμεθανῶν καὶ Ἑβραίων.

Πολιτεῖαι. Ἡ Εὐρώπη διαίρεται σήμερον εἰς 35 κράτη, ὧν τὰ πλεῖστα εἶνε δημοκρατίαι. Τινὰ τούτων συνεστάθησαν μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον.

Ἐκ τῶν ἱκρατῶν τέσσαρα σήμερον εἶνε τὰ ἰσχυρότατα, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία, ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Ἰταλία, δι' ὃ καλοῦνται μεγάλαι δυνάμεις.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Εὐρώπη δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 5 μέρη, ὡς ἐξῆς : 1) *νοτία Εὐρώπη*, περιλαμβάνουσα τὰς τρεῖς νοτίας χερσονήσους, τὴν ἑλληνικὴν, τὴν ἰταλικὴν καὶ τὴν πυρηναικὴν· 2) *κεντρικὴ Εὐρώπη*· 3) *βορειοδυτικὴ Εὐρώπη*· 4) *βορεία Εὐρώπη*· 5) *βορειοανατολικὴ Εὐρώπη*.

II. ΝΟΤΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Α' ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

[500.000 τετρ. χιλ. — 20 έκκτ. κατ.].

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ ἐλληνικὴ χερσόνησος (κλειομένη καὶ χερσόνησος τοῦ Αἴμου ἢ Βαλκανικὴ) εἶνε ἡ ἀνατολικωτάτη τῶν τριῶν νοτίων χερσονήσων τῆς Εὐρώπης. Πρὸς Β. ὀρίζεται ἀπὸ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ὑπὸ τοῦ κάτω ροῦ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ παρχποτάμου αὐτοῦ Σάβου. Βρέχεται δὲ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Ἰονίου πελάγους, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Προπονίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Πρὸς Ν. δὲ συμπίπτει τὸ Ἰόνιον πέλαγος μετὰ τοῦ Αἰγαίου εἰς τὴν Μακ-
λέαν ἄκραν.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω θαλασσῶν βρέχουσι τὰ παράλια τῆς χερ-
σονήσου καὶ οἱ ἐξῆς πορθμοί· ὁ τοῦ Ὑδροῦντιος (κ. τοῦ Ὀτράν-
νου), ἐνώνων τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος μετὰ τοῦ Ἰονίου, ὁ Ἐλ-
λήσποντος (κ. Δαρδανέλλια), ἐνώνων τὸ Αἰγαῖον μετὰ τῆς Προ-
ποντίδος καὶ ὁ Θρακικὸς Βόσπορος, ἐνώνων τὴν Προποντίδα
μετὰ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Ἐσχατὰ ἀκρωτήρια. Τὰ Ἀκροκεραύνια (κ. Γλώσσκ),
πρὸς Δ. Τὸ Ταίναρον, τὸ νοτιώτατον.

Ὅριζόντιος διαμελισμός. Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος
ἔχει μέγιστον διαμελισμόν, ἰδίᾳ κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν καὶ
τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον.

Κόλποι σπουδαιότατοι εἶνε·

Πρὸς Α.

Πρὸς Α.

1) Ὁ μικρὸς τοῦ Ἀδελῶνος
παρὰ τὰ Ἀκροκεραύνια.	1) Ὁ Μέλας (κ. τοῦ Ξεροῦ).
2) Ἀμβρακικός, οὐτινος
εἰσοδος εἶνε ὁ πορθμὸς
τῆς Πρεβέζης.	2) Ὁ Στρυμονικός.
5) Ὁ Κορινθιακός.	3) Ὁ Θερμαῖος (κ. τῆς Θεσσα-
λονίκης).
	4) Ὁ Παγασσιτικός (κ. τοῦ Βόλου).
	4) Ὁ Σαρωνικός (κ. τῆς Αἰγίνης).

Χερσονήσοι σημαντικώταται σχηματίζονται ἡ Χαλκιδική μεταξὺ τοῦ Θερμαίου καὶ Στρυμονικοῦ κόλπου, καὶ ἡ Πελοπόννησος, ἥτις κεῖται πρὸς Ν. τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Σαρωνικοῦ κόλπου. Μεταξὺ τῶν κόλπων τούτων σχηματίζεται ὁ συνδέων τὴν Πελοπόννησον ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου.

Πρὸς τὸν διαμελισμὸν τῆς χερσονήσου ἀντιστοιχοῦσι πλείεσται νῆσοι. καὶ μάλιστα ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει, αἵτινες εὐνοοῦσι τὴν ἐπικοινωνίαν πρὸς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Αἱ νῆσοι τοῦ πελάγους τούτου εἶνε:

1) Αἱ νῆσοι τοῦ Θωακίου πελάγους, 2) ἡ Εὐβοία, 3) αἱ Βόρειαι Σποράδες, 4) αἱ Ἀνατολικαὶ καὶ Νότιαι Σποράδες, 5) αἱ Κυκλάδες καὶ 6) ἡ μεγαλὸννησος Κρήτη.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ χερσονήσος εἶνε ὄρεινῇ, ἀφίνουσα μόλις δύο εὐρείας πεδιάδας, τὴν Βουλγαρικὴν πρὸς τὸν Δούναβιν ποταμὸν καὶ τὴν τοῦ Ἑβρου.

Τὰ δὲ ὄρη δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς 5 ὀγκώδη συστήματα.

1) Αἱ Ἰλλυρικαὶ ἄλπεις. Αὗται ἐκτείνονται κατὰ τὸ ΒΔ. μέρος τῆς χερσονήσου ὡς παράλληλοι ὄροσειραί. Μέρος τούτων καλοῦνται Διναρικαὶ ἄλπεις, ὧν ὕψιστον ὄρος εἶνε ὁ Δορμίτωρ.

2) Ἡ Πίνδος, ἥς ἡ κεντρικὴ ὄροσειρὰ ὀρίζει τὴν Ἠπειρὸν ἀπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας. Πρὸς Β. ταύτης ὑψοῦται ὁ Σκάρδος (τουρκ. Σάρ δάγ, 3050 μ. ὑψ.), τὸ ὕψιστον τῶν ὀρέων τῆς ἐλληνικῆς χερσονήσου.

3) Τὰ ὄρη τῆς συνεχοῦς Ἑλλάδος, ὧν πρὸς Β. ὑψοῦται ὁ

ὕψηλός "Ὀλυμπος (ἡ κατοικία τῶν θεῶν κατὰ τοὺς ἀρχαίους "Ελληνας, 2985 μ. ὕψ.). Συνέχεια τούτων εἶνε τὰ ὄρη τῆς Χαλκιδικῆς χερσονήσου, ἧς ὕψιστον εἶναι ὁ πυραμιδοειδὴς "Αθως μ. (κ. "Αγιον ὄρος).

4) Τὰ Μακεδονοθρακικὰ ὄρη. Ταῦτα κατέχουσι τὸ ΒΑ, μέρος τῆς Μακεδονίας καὶ μέρος τῆς Θράκης, ἔχουσι δὲ σχῆμα τριγώνου. Τὰ σπουδαιότατα τούτων εἶνε τὸ Σκόμιον, ὁ "Ορβηλος καὶ ἡ "Ροδόπη (κ. Δεσποτοβοῦνι).

4) Ὁ Αἶμος (κ. Βαλκάνια, δηλ. δασώδη ὄρη). Οὗτος ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως Τιμόκου ἐκτείνεται ὡς ὁροσειρὰ, μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, διαχωρίζων τὰς κυρίας πεδιάδας τῆς χερσονήσου, τὴν Βουλγαρικὴν καὶ τὴν τοῦ "Εβρου.

"Ῥοδάτα. Τὰ συνεχῆ τῆς χώρας ὄρη δὲν διαμορφοῦσιν εὐρεῖαν περίοχὴν εἰς τοὺς ποταμούς. "Αν ἐξαίρεσωμεν τὸν διαγράφοντα τὰ ὄρια τῆς χερσονήσου Δούναβιν μόλις εἶναι πλωτοὶ οἱ παραπόταμοι τούτου Σάβος καὶ Μοράβας. "Εκ τῶν λοιπῶν μέγιστος εἶναι ὁ "Εβρος τῆς Θράκης (κ. Μαρίτσα), ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸ Θράκιον πέλαγος (μέρος τοῦ Αἰγαίου). "Ετεροι ἄξιοι λόγου ποταμοὶ ἐκβάλλουσι πρὸς μὲν τὸ Αἶγαϊον ὁ Νέστος, ὁ Σιτυμών, ὁ "Αξιός, ὁ "Αλιάκμων, καὶ ὁ Πηνειός· πρὸς δὲ τὸ "Ιόνιον ὁ "Αχελῷος, καὶ πρὸς τὸ "Αδριατικὸν ὁ "Αῶος, ὁ "Αψος, ὁ Δορίλων καὶ ὁ Νάρων (κ. Ναρέντα).

Σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι τινές, ὧν πλείεσται κεῖνται ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, πολλοὺς ἰχθῦς τρέφουσαι.

Κλίμα. Τὸ πρὸς Β. τοῦ Αἶμου μέρος τῆς χερσονήσου ἔχει κλίμα μᾶλλον ψυχρόν, τὸ δὲ πρὸς Ν. τοῦ ὅρους τούτου γλυκὺ. Οὕτως εἰς τὰς παραλίας χώρας τοῦ Αἰγαίου καὶ "Ιονίου πελάγους σπανιώτατα πίπτει χιών, κατὰ δὲ τὸ θέρος οἱ ἔτησιν ἀνεμοὶ (βόρειοι) μετριάξουσιν τὸν καύσωνα καὶ εὐνοοῦσι τὴν κατὰ θάλασσαν συγκοινωνίαν.

Βλάστησις καὶ προϊόντα. Τὸ γλυκὺ κλίμα τοῦ νοτίου μέρους τῆς χερσονήσου ἐπιτρέπει τὴν βλάστησιν τῶν ἐλαίων καὶ

τῶν ἀμπέλων. Ποικιλώτερα προϊόντα παράγονται ἐν τῷ νοτιωτέρῳ μέρει, ὡς ἡ κορινθιακὴ σταφίς (ιδίως ἐν Πελοποννήσῳ), σῦκα, ἀμύγδαλα καὶ αἱ λοιπαὶ ὀπωρία, εὐδοκιμεῖ δ' ἔτι ἐν τοῖς νοτίοις βαθυπέδοις καὶ αὐτὸς ὁ φοῖνιξ.

Γενικὰ προϊόντα τῆς χερσονήσου εἶνε δημητριακοὶ καρποί, καπνός, βάμβαξ, οἶνος, ἔλαιον καὶ μέταξα τὰ μᾶλλον δὲ τρεφόμενα ζῶα εἶνε πρόβατα, αἶγες, βόες καὶ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Μοράβας χοῖροι.

Πληθυσμός. Ἡ χερσονήσος κατοικεῖται ὑπὸ διαφόρων λαῶν, οἵτινες ἐγκατεστάθησαν ἐνταῦθα κατὰ διαφόρους ἐποχάς.

1) Ἀρχαιότατοι εἶνε οἱ Ἕλληνες (6 ἑκατ.) καὶ οἱ Ἀλβανοί, συγγενεῖς πρὸς ἀλλήλους. Οἱ μὲν Ἕλληνες κατοικοῦσιν ἐν ταῖς πρὸς Ν. τοῦ Αἴμου χώραις, οἱ δὲ Ἀλβανοὶ ΒΔ. αὐτῶν. 2) Οἱ Νότιοι Σλάβοι (Σέρβοι, Κροάται, Σλοβῆνοι καὶ οἱ ἐκσλαυσθέντες Βούλγαροι) κατὰ τὰς βορείας χώρας. 3) Οἱ Τοῦρκοι (1 $\frac{1}{2}$ περίπου ἑκατομ.), κατοικοῦντες εἰς τινὰς πόλεις τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας. Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ Ῥουμάνοι, Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι καὶ Ἀθίγγανοι.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ ἐλληνικὴ χερσονήσος περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς κράτη :

1) τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, 2) τὴν εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, 3) τὸ νεοσύστατον κράτος τῆς Ἀλβανίας, 4) τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας καὶ 5) τὸ βασίλειον τῆς Νοτιοσλαβίας.

1) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (μετὰ τῶν νέων χωρῶν)

[173.000 τετρ. χιλ.—περὶ τὰ 7 ἑκατ. κατ.].

Θέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος κεῖται κατὰ τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς χερσονήσου μετὰ τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Ἐκτείνεται ὁμῶς σήμερον καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, τοῦ ἐνδοξοτάτου λαοῦ τῆς Εὐρώπης. Διακρίνονται νῦν μετὰ τῶν λαῶν τῆς χερσονήσου κατὰ τὴν πρόσδον αὐτῶν εἰς τὸν πολιτισμὸν καὶ ἰδίως κατὰ τὴν εἰς τὸ ἐμπόριον ἐπίδοσιν.

Διὰ τῶν τελευταίων νικηφόρων πολέμων τούτων ἐναντίον τῶν Τούρκων καὶ τῶν Βουλγάρων ἀπέκτησαν νέαν δόξαν καταλαβόντες ἐπίζηλον θέσιν μεταξύ τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Θρησκείαν ἔχουσι τὴν ὀρθόδοξον Χριστιανικὴν. Ἐν ταῖς νέας βορείας χώραις κατοικοῦσι καὶ τινες Τούρκοι Μωαμεθανοί, ὡς καὶ τινες Ἑβραῖοι.

Πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι *συνταγματικὴ μοναρχία* μετὰ βουλῆς. Βασιλεὺς αὐτῆς ὁ δαφνοστερὴς Κωνσταντῖνος ὁ Β΄.

Πολεμικαὶ δυνάμεις. Ὁ στρατὸς τῆς Ἑλλάδος ἀνέρχεται ἐν καιρῷ εἰρήνης εἰς 60.000 περίπου ἄνδρας καὶ ἐν καιρῷ πολέμου μέχρι 500.000. Ὁ δὲ στόλος σύγκειται ἐκ 46 πλοίων, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ ἑνδοξος «Ἀβέρωφ».

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Τὸ βασιλείον τῆς Ἑλλάδος περιλαμβάνει νῦν μέγα μέρος τῆς *Θράκης* καὶ *Μακεδονίας*, τὴν *Ἥπειρον*, τὴν *Θεσσαλίαν*, τὴν *Στερεάν Ἑλλάδα*, τὴν *Πελοπόννησον*, τὰς νήσους τοῦ *Ἰονίου πελάγους*, τὰς νήσους τοῦ *Αἰγαίου πελάγους* μετὰ τῆς *Κρήτης*, ὡς καὶ μέρος τῆς *Μικρᾶς Ἀσίας*.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ *Θράκῃ* :

Ἀδριανούπολις (50), κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀδριανοῦ κατὰ τὸν Ἑβρον, ἐμπορικὴ πόλις.— *Δεδεαγάις* (7), λιμὴν τοῦ Θρακίου πελάγους.— *Καλλίπολις* (8), κατὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὴν προποντίδα.— *Ραιδεστός* (20), παράλιος πόλις τῆς Προποντίδος.

2) Ἐν τῇ *Μακεδονίᾳ*.

Θεσσαλονίκη (170), ἐν τῷ μυγῷ τοῦ Θερμαίου κόλπου, ὁ ἐμπορικώτατος λιμὴν τῆς Μακεδονίας καὶ πρωτ. ταύτης.

2) Ἐν τῇ *Ἠπείρῳ*.

Ἰωάννινα (19), ἐν ὀροπεδίῳ κατὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην.

3) Ἐν *Θεσσαλίᾳ*.

Λάρισα (21) κατὰ τὸν Πηνειόν, ἡ ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Θεσσαλίας.

Βόλος (30), ὁ μόνος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας ταύτης.

4) Ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι.

Ἀθῆναι (300), πρωτ. τοῦ κράτους κατὰ τὴν θέσιν τοῦ ἀρχαίου ἄστεως. Ἐχει ἀξιόλογα μνημεῖα τῆς ἀρχαίας τέχνης, ἅτινα χιλιάδες ξένων ἐπισκέπτονται κατ' ἔτος. — Πειραιεὺς (133), ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν, ὁ κυριώτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κράτους.

5) Ἐν Πελοποννήσῳ.

Πάτραι (52), ἐμπορικώτατος λιμὴν τῆς Πελοποννήσου, ἐξ ἧς ἐξάγεται τὸ πλεῖστον τῆς κορινθιακῆς σταφίδος. — Τρίπολις (11), μεσόγειος πόλις. — Ναύπλιον, παραλία πόλις μετὰ ὀχυρῶν φρουρίων. — Σπάρτη, κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐνδοξον πόλιν τῶν Σπαρτιατῶν.

6) Ἐν ταῖς νήσοις.

Κέρκυρα (27), ἐμπορικὴ πόλις ἐν τῇ ὠραίᾳ ὁμωνύμῳ νήσῳ τοῦ Ἰονίου πελάγους. — Ερμούπολις ἢ Σύρος (18), ἐν τῇ μικρᾷ νήσῳ Σύρῳ. — Μυτιλήνη (25), πρωτ. τῆς νέας ἐλληνικῆς νήσου Λέσβου. — Χανιά (25), πρωτ. τῆς πολυπαθοῦς μεγαλονήσου Κρήτης.

2) ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

[1.200.000 κάτ.].

Θέσις. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, ἥτις πρὸ τῶν τελευταίων πολέμων ἐξετείνετο κατὰ μέγα μέρος τῆς χερσονήσου, κατέχει νῦν μικρὸν ἀνατολικὸν τμήμα τῆς Θράκης. Κατὰ ξηρὰν ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. Βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ πρὸς Ν. ὀλίγον ὑπὸ τῆς Προποντιδίδος.

Κάτοικοι. Κύριοι κάτοικοι ταύτης εἶνε Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι.

Οἱ Τοῦρκοι εἶναι λαὸς βάρβαρος ἐλθόντες εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ καταλύσαντες τὴν ἐλληνικὴν αὐτοκρατορίαν. Θρησκείαν ἔχουσι τὴν μωαμεθανικὴν.

Πολίτευμα εἶνε συνταγματικὴ μοναρχία, ὑπὸ σουλτάνου. Σουλτάνος νῦν εἶνε ὁ Μωάμεθ ὁ Ε'.

Πολεμικαὶ δυνάμεις. Ἡ δύναμις τοῦ Τουρκικοῦ κράτους ἔχει σήμερον καταρρεῦσει.

Πόλεις. Κωνσταντινούπολις (ἡ βασιλεὺς τῶν πόλεων), κατὰ τὸ νότιον στόμιον τοῦ Βοσπόρου, ἔνθα σχηματίζεται ὁ Κεράτιος κόλπος, κάλλιστος λιμὴν τῆς πόλεως. Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου (τῷ 330 μ. Χ.) ἐν τῇ θέσει τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου καὶ ἐχρημάτισεν ὡς πρωτ. τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους μέχρι τοῦ 1453, ὅτε κατεκτήθη ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β' καὶ ἐγένετο πρωτ. τοῦ τουρκικοῦ κράτους.

3) ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

[800.000 κάτ.].

Ἡ ἡγεμονία αὕτη συνεστάθη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, περιελήφθη δὲ εἰς ταύτην καὶ μέρος τῆς βορείου Ἡπείρου. Ὁρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Σερβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. δὲ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ τοῦ Ἰονίου.

Οἱ κάτοικοι ταύτης, οἱ Ἀλβανοί, εἶνε ἀπόγονοι τῶν Πελαγῶν καὶ τῶν Ἰλλυριῶν. Οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εἶνε κατὰ τὴν θρησκείαν μωάμεθανοί, ὀλιγώτεροι δὲ τοῦ δυτικοῦ χριστιανικοῦ δόγματος.

Ἡ Ἀλβανία εἶναι ἀδιοργάνωτον κράτος. Παράλιος πολίχνη ταύτης εἶνε τὸ Δυρράχιον (6), ἡ παλαιὰ Ἐπίδαμος. Ἄλλαι εἶνε ἡ πρωτ. Τύραννα (12), τὸ Ἐλβασάν (13), ἡ Σκόδρα (32), πρὸς Β. καὶ αἱ ἡπειρωτικαὶ πόλεις Βεράτιον καὶ Αὐλών.

4) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

[4 1/2 ἑκατ. κάτ.].

Θέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας κατέχει τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Πρὸς Β. ὁρίζεται ἀπὸ τῆς Ρουμανίας διὰ τοῦ ποταμοῦ Δουνάβεως, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Διὰ τοῦ ὅρου Αἴμου διαιρεῖται εἰς τὴν κυρίως Βουλγαρίαν

πρὸς Α. καὶ εἰς τὴν ἀνατ. Ρωμυλίαν πρὸς Ν. Ἡ ἀνατολ. Ρωμυλία εἶναι τὸ βόρειον μέρος τῆς ἑλληνικῆς χώρας Θράκης, ὅπερ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Βουλγάρων τῷ 1885.

Ἀμφότεραι αἱ χῶραι εἶναι εὐφορώταται ἔχουσαι ἰδιάζον προΐον τὸ ῥοδέλαιον.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶναι Βούλγαροι, πλὴν Ἑλλήνων τινῶν, Τούρκων καὶ Ἑβραίων, οἵτινες κατοικοῦσιν εἰς τὴν ἀνατολ. Ρωμυλίαν. Οἱ Βούλγαροι εἶναι λαὸς τουρανικὸς κατοικήσας κατ' ἀρχὰς περὶ τὸν ποταμὸν Βόλγαν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα. Μεταναστεύσαντες ἐνταῦθα κατὰ τὴν 7ην ἑκατονταετηρίδα ἐξεσλαυίσθησαν τὴν γλῶσσαν. Κατὰ τὸν ἑκατὸν τῆς Τουρκίας πόλεμον τῷ 1912 συμμαχήσαντες μετὰ τῶν Ἑλλήνων, Σέρβων καὶ Μαυροβουνίων, ἐπετέλεσαν κατ' ἀρχὰς ἀξιόλογα κατορθώματα κυριεύσαντες τὴν ἀνατολικὴν Μακεδονίαν καὶ μέγα μέρος τῆς Θράκης. Ἀλλὰ δειχθέντες ἄπληστοι καὶ δόλιοι εἰς τοὺς συμμάχους αὐτῶν προεκάλεσαν τὸν κατ' αὐτῶν πόλεμον τῶν συμμάχων. Ἡ Βουλγαρία συντριβείσα κυρίως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἔχασε τὰς κτήσεις αὐτῆς.

Θρησκεία. Οἱ Βούλγαροι εἶνε μὲν ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ἀλλὰ σχισματικοί, ἔχοντες ἰδίαν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει βουλγαρικὴν ἐξαρχίαν.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς (Σοβράνιε).

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ κυρίως Βουλγαρίᾳ.

Σόφια (103), πρωτ., ἐν ὁροπεδίῳ καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως—Βιέννης.—Πλέβνα (23), πόλις ὀχυρά, γνωστὴ διὰ τὴν ἐν ἔτει 1877 πολιορκίαν αὐτῆς ὑπὸ τῶν Ρώσων.—Σούμλα (22), ὀχυρωτάτη πόλις.—Βάρνα (42), παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐν τῇ Εὐξείνῳ Πόντῳ, ἔνθα καὶ ἀρκετοὶ Ἕλληνες.—Βιδίνιον (16), Νικόπολις καὶ Ρουσιτσούκιον (36), πόλεις παραδουνάδισι.

2) Ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ.

Φιλιππούπολις (48), κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, ἐπὶ τοῦ

Ἑβρου.— *Σλίβνον* (25) (Σύλιμνος), μικρὰ βιομηχανικὴ πόλις.—
Καζανλίκ, ὀνομαστὸν διὰ τὸ ἐνταῦθα παραγόμενον ἐξαίρετον
 ροδέλαιον.— *Πύργος* (15) παραλία πόλις, ἐνθα κατοικοῦσι καὶ
 Ἕλληνες.

5) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΩΝ ΣΕΡΒΩΝ, ΚΡΟΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΛΟΒΕΝΩΝ (ΝΟΤΙΟΣΛΑΒΙΑ).

[13 ἑκατομμύρια κάτοικοι].

Θέσις. Πρὸ τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου οἱ Σέρβοι
 μόνον ἀπετέλουν τὸ βασίλειον τῆς Σερβίας ἐκτεινόμενον πρὸς Β.
 τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας μέχρι τοῦ Δουνάβεως· οὐδαμῶς δὲ
 ἐβρέχετο ὑπὸ θαλάσσης, διότι πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν Πέλαγος ἦτο
 τὸ μικρὸν βασίλειον τοῦ Μαυροβουνίου καὶ χῶραι τῆς Αὐστρίας,
 ἡ Ἑρζεγοβίνη, ἡ Βοσνία καὶ ἡ Δαλματία. Σήμερον ἡ Νοτιοσλα-
 βία περιλαμβάνει πλὴν τῆς Σερβίας ὁλόκληρον τὸ ΒΔ. τμήμα
 τῆς χερσονήσου καὶ πέραν ἔτι τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Σάβου.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε Σλάβοι. Οἱ Σέρβοι, εἰς οὓς
 ὑπάγονται καὶ οἱ Βόσνιοι, Ἑρζεγοβίνιοι καὶ Μαυροβούνιοι εἶνε
 κατὰ τὸ πλεῖστον χριστιανοί, ὀρθόδοξοι τὸ θρήσκευμα. Ἀσχο-
 λοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, καὶ μά-
 λιστα εἰς τὴν χοιροτροφίαν, ἕνεκα τῆς ἀφθονίας τῶν βαλανιδίων.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ βουλῆς (Σκου-
 ψίνας). Βασιλεὺς αὐτῆς εἶνε ὁ Ἀλέξανδρος (ὁ Καραγεώργεβιτς).

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Παλαιᾷ Σερβίᾳ· *Βελιγράδιον* (90) (δηλ.
 Ἀσπρόπυργος), πρωτ., ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, κατὰ τὴν συμβολὴν
 τοῦ Σάβου. Εἶνε πόλις ὀχυρά, ἔχουσα σπουδαιστάτην θέσιν
 διὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ σιδηροδρόμου ἐκ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης εἰς
 τὴν ἑλληνικὴν χερσόνησον.— *Νις* (26), (π. Ναϊσσός, ἡ γενέθλιος
 τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου), ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκ Κωνσταν-
 τίνουπόλεως καὶ Θεσσαλονίκης σιδηροδρόμων.

Γεωγραφία Σαρρῆ, Β' τάξεως ἑλληνικοῦ, ἔκδ. πέμπτη 3

2) Ἐν τῇ Νέῃ Σερβίᾳ· *Πρισρένη* (21), ἐν τῷ Κοσσυφοπεδίῳ· τὰ Σκόπια (48) καὶ τὸ *Μοναστήριον* (60), ἐν τῇ Μακεδονίᾳ.

3) Ἐν ταῖς νέαις χώραις·

Κετίγνη, μικρὰ πόλις, πρωτ. ἄλλοτε τοῦ ὀρεινοῦ κράτους τοῦ Μαυροβουνίου. — *Σαράγεβον* (52), πρωτ. τῆς Βοσνίας. — *Μοσιάτρη* (18), πρωτ. τῆς Ἑρζεγοβίνης. — *Αγρόμη* (80) παρὰ τὸν Σάβον, πρωτ. τῆς Κροατίας. — *Δαΐβαχ* (νῦν Διουμπλιανη), πρωτ. τῆς Σλοβενίας.

Διὰ τῆς Ἀγρόμης καὶ Διουμπλιάνης διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐκ τοῦ Βελιγραδίου εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν.

Εἰς τὴν παραλίαν χώραν, τὴν Δαλματίαν, ὠραιότατος λιμὴν εἶνε τὸ *Κάτταρον*.

Β') ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Θέσις. Ἡ Ἰταλικὴ ἢ Ἀπεννινικὴ χερσόνησος εἶνε στενωτέρα καὶ μικροτέρα τῆς Ἑλληνικῆς. Πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Λιγυστικοῦ καὶ Τυρρηνικοῦ πελάγους, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Ἰονίου πελάγους.

Διαμελισμός. Ἡ χερσόνησος ὀλίγον διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ὁ πρὸς τὸ Ἰόνιον κόλπος τοῦ Τάραντος χωρίζει δύο μικροτέρας χερσονήσους, τὴν *Καλαυρίαν*, ἥτις εἶνε ἡ νοτιωτάτη, καὶ τὴν *Ἀπουλίαν*, ἥτις προσεγγίζει τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Ὑδροῦντος (Ὁτράντου). Διὰ τῶν χερσονήσων τούτων ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος λαμβάνει σχῆμα ὑποδήματος.

Πέραν τῆς Καλαυρίας ἐκτείνεται ἡ τριγωνικὴ νῆσος *Σικελία* (μεγαλυτέρα ὀλίγον τῆς Πελοποννήσου), ἥτις χωρίζεται τῆς χερσονήσου διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς *Μεσσήνης*. Τὸ νοτιώτατον ἄκρωτ. τῆς νήσου εἶνε τὸ *Πάσσαρον*. Κεῖνται δὲ παρὰ τὴν Σικελίαν καὶ

μικραί νῆσοι, ὡς αἱ *Λιπάραι* (ἡ Αἰόλου), αἱ *Αἰγούσαι* καὶ νοτιώ-
τατα ἡ *Μελίτη* (κ. Μάλτα). Ἑτεραι μεγάλοι νῆσοι πρὸς Δ. τοῦ
Τυρρηνικοῦ πελάγους εἶνε ἡ *Σαρδηνία* (π. Σαρδῶ, ἴση σχεδὸν τῇ
Πελοποννήσῳ) καὶ ἡ *Κορσική* (π. Κύρος).

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἀπασαν τὴν χερσόνησον
καταλαμβάνει ἡ ἑκτασις τῶν Ἀπεννίνων ὀρέων, ἅτινα φύονται
ἐκ τῶν Ἀλπεων· διακροῦνται δὲ εἰς βόρεια, μέσα καὶ νότια. Εἰς
τὰ μέσα ὑφύεται τὸ ὕψιστον τῶν Ἀπεννίνων *Γκραν Σάσσο* (δηλ.
μέγας βράχος), εἰς δὲ τὰ νότια περιλαμβάνεται καὶ τὸ ἐνεργὸν
ἡφαίστειον *Βεζούβιος*.

Πρὸς Β. τῶν βορείων Ἀπεννίνων ἐκτείνεται μέχρι τῶν Ἀλ-
πεων εὐφορώτατον βαθύπεδον, τὸ *Λομβαρδικόν* ἢ τὸ τοῦ *Πάδου*.
Ἄλλοτε τοῦτο ἦτο πυθμὴν κόλπου τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους,
προσεχώσθη δὲ σὺν τῷ χρόνῳ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Πάδου· καὶ νῦν
εἶτι ἡ παραλία ἐξακολουθεῖ εὐруνομένη, πολλάκι δὲ λιμνοθάλασ-
σαι σχηματίζονται.

Κατὰ τὴν κυρίως χερσόνησον, ἐπειδὴ τὰ βόρεια καὶ μέσα
Ἀπέννινα κεῖνται πρὸς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, πρὸς Δ. αὐτῶν
σχηματίζονται τρεῖς μικραί, ἀλλ' εὐφοροὶ πεδιάδες, ἡ *Τοσκανική*,
ἡ *Ρωμαϊκή* καὶ ἡ «εὐδαίμων» *Καμπανική*. Πρὸς Α. δὲ τῶν νο-
τίων Ἀπεννίνων κεῖται καὶ ἡ Ἀπουλιακή, ἐκτεινομένη εἰς τὴν
ὁμώνυμον χερσόνησον.

Τὰ δὲ ὄρη τῆς Σικελίας εἶνε συνέχεια τῶν Ἀπεννίνων ἀπο-
σπασθέντα εἰς προϊστορικοὺς χρόνους. Τὸ ὕψιστον ταύτης, ἡ *Αἴ-
την*, εἶνε καὶ ἐνεργὸν ἡφαίστειον (ὕψηλότερον τῶν Ἀπεννίνων
καὶ τοῦ Σκάρδου).

Ῥοῦατα. Οἱ μέγιστοι ποταμοὶ εἶνε οἱ διαρρέοντες τὸ Λομ-
βαρδικὸν βαθύπεδον, ὁ *Πάδος* καὶ ὁ Ἀθεις (*Αἰδίγης). Τῆς κυ-
ρίως χερσονήσου ποταμοὶ εἶνε ὁ Ἄρνος, διαρρέων τὴν Τοσκανικὴν
πεδιάδα, καὶ ὁ Τιβερις, διαρρέων τὴν Ρωμαϊκὴν. Πρὸς τὸ Ἀ-
δριατικὸν ῥέουσιν οἱ βραχεῖς, ἀλλ' ὀνομαστοὶ εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν
ἱστορίαν *Ρουβίκων* καὶ *Αὔφιδος*. Σχηματίζονται δὲ καὶ λίμναι

τινές, ὡς ἡ *Μεῖζων* καὶ ἡ *Κῶμος*, κατὰ τὸ βόρειον ἄκρον τῆς Λομβαρδικῆς πεδιάδος, λείψανα τῆς ἄλλοτε ἐκτεινομένης ἐνταῦθα θαλάσσης. Ἐν δὲ τῇ κυρίως χερσονήσῳ ὀνομαστὴ εἶνε ἡ *Τρανσιμένη* (νῦν τῆς Περουγίας), παρ' ἣν ὁ Ἀνίδας ἐνίκησε τοὺς Ῥωμαίους (217 π. Χ.).

Κλίμα. Τὸ μὲν βαθύπεδον τοῦ Πάδου ἔχει κλίμα μᾶλλον ἡπειρωτικόν, ἡ δὲ χερσόνησος καὶ αἱ νῆσοι γλυκύ.

Προϊόντα. Ἡ χερσόνησος καλλιεργείται καλῶς. Τὰ πλεῖστα τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶνε δημητριακοὶ καρποί, μέταξα, οἶνος, ἔλαιον, ὀπώραι. βάμβαξ, κάνναβις. Ζῶα δὲ τρέφονται πολλά, ἰδίως δὲ ἀκμάζει ἡ ὀρνιθοτροφία.

Εἰς ὄρυκτά ἡ χερσόνησος δὲν εἶνε πλουσία· οὐχ ἥττον φημίζονται τὰ μάρμαρα τῆς πόλεως Καρράρας καὶ τὸ θεῖον τῆς Σικελίας.

Κάτοικοι. Ἡ χερσόνησος μετὰ τῆς Σικελίας εἶνε πυκνῶς κατοικημένη· οἱ κάτοικοι ταύτης, οἱ Ἰταλοί, εἶναι Ῥωμαϊκῆς καταγωγῆς, ὁμιλοῦντες τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν καὶ ἔχοντες θρησκείαν τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Κατὰ τοὺς νέους χρόνους, μέχρι τοῦ 1859, ὑπῆρχον ἐνταῦθα πολλὰ βασίλεια. Σήμερον εἶνε ταῦτα ἡνωμένα εἰς ἓν, εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἰταλίας. Μόνον ὁ Ἅγιος Μαρίνος ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον μικρὰν δημοκρατίαν· ἡ Κορσικὴ ἀνήκει τῇ Γαλλίᾳ καὶ ἡ νῆσος Μελίτη τῇ Ἀγγλίᾳ.

Τὸ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

[Διπλάσιον τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν. 38 ἑκτ. κάτ.].

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας. Βασιλεὺς δ' εἶνε ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ ὁ Γ'.

Ἀνάπτυξις. Λίαν ἀνεπτυγμένη ἐν Ἰταλίᾳ εἶνε ἡ γεωργία. Ἡ συγκοινωνία εἶνε πυκνή. Τὸ ἐμπόριον ὅμως οὐχὶ ἀνάλο-

γον. Ἡ Ἰταλία εἶνε χώρα τῆς ἀναγεννήσεως τῶν ὠραίων τεχνῶν (δι' ἐξόχων ποιητῶν καὶ ζωγράφων).

Πολεμικαὶ δυνάμεις. Ἡ Ἰταλία ἔχει ἰσχυρόν στρατόν καὶ στόλον, θεωρεῖται δὲ ὡς μία τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων. Ὁ ἐν εἰρήνῃ στρατὸς ἀνέρχεται εἰς 300 χιλ. ἀνδρῶν, ὁ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 275 πλοίων.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἰταλία δύναται νὰ διακριθῇ εἰς ἄνω Ἰταλίαν, μέσην Ἰταλίαν, κάτω Ἰταλίαν καὶ τὰς νήσους.

Ἡ κάτω Ἰταλία ἐλέγετο πάλαι «μεγάλη Ἑλλάς» διὰ τὰς πολλὰς ἐλληνικὰς ἀποικίας. Πολλὰ ἐλληνικὰ ἀποικία ἦσαν καὶ ἐν Σικελίᾳ.

Πόλεις. α') Ἐν τῇ ἄνω Ἰταλίᾳ.

Τουρίνον (450) πόλις, ὠραία ἐν τῇ Λομβαρδικῇ πεδιάδι.— **Γένοβα** (300) (Γένουα), πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν ἐν ὠραιότητῃ τοποθεσίᾳ.— **Μιλάνον** (670) (Μεδιόλανον), ἐν τῇ Λομβαρδικῇ πεδιάδι, ἔχουσα πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην. Κατὰ τὴν αὐτὴν πεδιάδα εἶνε καὶ αἱ ἐξῆς πόλεις· **Πάρμα** (54) καὶ **Μοδένα** (71), πρωτ. ἄλλοτε ὁμωνύμων δουκάτων— **Βολωνία** (190), (π. Βονωνία).— **Ραβέννα** (35), ἔδρα ἄλλοτε ἐξάρχων τῶν βυζαντινῶν αυτοκρατόρων.— **Πάδοβα** (105) (Παταύιον) μετ' ἀρχαιοτάτου πανεπιστημίου.— **Βενετία** (170) ἡ «ὠραία», ὀχυρὰ πόλις ἐν λιμνοthalάσσῃ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους, ἐκτισμένη ἐπὶ 3 μεγάλων καὶ πολλῶν μικρῶν νήσων· ἦτο πρωτ. ἄλλοτε ἰσχυρὰς δημοκρατίας, ἥτις ἦτο κυρία τῆς Μεσογείου θαλάσσης.— **Τεργέστη** (240), πόλις ἐμπορικὴ, ἀνήκουσα πρὸ τοῦ πολέμου εἰς τὴν Αὐστρίαν.— **Φιούμη**, νέος λιμὴν τῆς Ἰταλίας.

β') Ἐν τῇ μέσῃ Ἰταλίᾳ·

Φλωρεντία (245), ἐπὶ τοῦ Ἀρνού, πρωτ. ἄλλοτε τῆς Ἰταλίας, ἔχουσα λαμπρὰ ἀνάκτορα καὶ πλούσια μουσεῖα.— **Λιβόρνον** (108), παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις.— **Ρώμη** (600), ἡ «αἰωνία πόλις», πρωτ. τῆς Ἰταλίας ἀπὸ τοῦ 1871. Ἡ πάλαι κοσμοκράτειρα πόλις αὕτη ἦτο ἐκτισμένη ἐπὶ ἐπτὰ λόφων κατὰ τὴν

ἀριστεράν ὄχθην τοῦ Τιδέρεως, νῦν δὲ περιλαμβάνει καὶ ἑτέρου τέσσαρας, ὧν δύο ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης. Διασφύζει μεγαλοπρεπὴ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων αὐτῆς οἰκοδομημάτων. Ἐν δὲ τῷ Βατικανῷ, μεγίστῳ ἀνακτόρῳ, διαμένει ὁ Πάπας.—*Τσιβιαβένια* (δηλαδὴ πόλις ἀρχαία), ἐπίνειον καὶ ὁχυρὸς λιμὴν τῆς Ῥώμης.

γ') Ἐν τῇ κάτῳ Ἰταλίᾳ·

Νεάπολις (725), ἡ πολυπληθεσττέρα πόλις τοῦ βασιλείου, οὐ μακρὰν τοῦ Βεζουβίου. Ἡ πρὸς τὸν ὁμώνυμον κόλπον θέσις αὐτῆς παρέχει τόσα θέλγητρα, ὥστε οἱ Ἰταλοὶ λέγουσιν «ιδεὲ τὴν Νεάπολιν καὶ ὕστερα ἀπόθανε». Παρ' αὐτὴν ἔκειντο τρεῖς πόλεις, *Πομπηία*, *Ἡράκλειον* καὶ *Σταβίαι*, αἵτινες κατεχώσθησαν κατὰ τὸ 79 μ. Χ. ὑπὸ ἐκρήξεως τοῦ Βεζουβίου.—*Βάρι* (110) καὶ *Βρεντήσιον* (22) (κ. Μπρίντεζι), κατὰ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Τὸ Βρεντήσιον εἶνε κύριος σταθμὸς τῶν διὰ τῆς Μεσογείου πλεόντων πλοίων.—*Τάρας* (50), παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον, μετὰ πολεμικοῦ ναυστάθμου, ἀρχαία ἀποικία τῶν Σπαρτιατῶν.

δ') Ἐν ταῖς νήσοις·

Ἐν τῇ *Σικελίᾳ* (3 $\frac{1}{2}$, ἑκατ. κατ.) πόλεις εἶνε· *Μεσσήνη* (130), παρὰ τὸν ὁμώνυμον πορθμὸν, ἀρχαία ἐλληνικὴ ἀποικία.—*Παλέομον* (330), (π. Πάνορμος), πρωτ.—*Καϊάνη* (217), παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Αἴτνης.—*Συρακοῦσαι*, ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ, νῦν μικρά, πάλαι δὲ μεγάλη ἐλληνικὴ ἀποικία, πατρίς τοῦ Ἀρχιμήδους (44).—*Δρέπανον* (60). (κ. Τραπάνι), κατὰ τὴν δυτικὴν γωνίαν, παρ' ὃ ἐγένοντο ναυμαχίαι τῶν καρχηδονικῶν πολέμων.

Τῆς δὲ *Σαρδηνίας* πρωτ. εἶνε τὸ *Καλιάρι* (60), κατὰ τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου.

Β'. ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Θέσις. Ἡ Πυρηναϊκὴ χερσόνησος εἶνε ἡ νοτιοδυτικωτάτη τῆς Εὐρώπης ἔχουσα μέγεθος ἴσον περίπου πρὸς τὸ τῆς ἑλληνικῆς.

Ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης βρέχεται πρὸς Α. καὶ ΝΑ., κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ μέρη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Συγκοινωνεῖ δὲ ἡ Μεσόγειος μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτᾶρ (14 χιλιομ. εὐρους).

Διαμελισμός. Ἡ χερσόνησος εἶνε ὀγκώδης, ἔχουσα σχῆμα τραπεζίου, δι' ὃ δὲν σχηματίζονται σημαντικοὶ κόλποι. Τὸ κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτᾶρ ἀκρωτήριον *Μαροκίνον* (ἢ τῆς *Ταρίφας*) εἶνε τὸ νοτιώτατον τῆς Εὐρώπης· ἑτέρα ἀκρωτήρια εἶνε τὸ τοῦ Ἀγίου Βικεντίου, τὸ νοτιοδυτικώτατον, ἡ *Λα-Ρόκα* (δηλ. βραχῶδες ἀκρωτ.), τὸ δυτικώτατον τῆς Εὐρώπης καὶ τὸ *Φινιστέρον*· τὸ βορειοδυτικώτατον τῆς χερσονήσου.

Νῆσοι σχηματίζονται ἐν τῇ Μεσογείῳ αἱ *Βαlearίδες* (δηλ. σφενδονητῶν νῆσοι) ὧν μεγίστη ἡ *Μαγιόρκα* (δηλ. ἡ μείζων), ὀλίγον μικρότερα τῆς Εὐβοίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ χερσόνησος σχηματίζει ἐν τῷ μέσῳ μέγα ὀροπέδιον, τὸ *Καστιλιανόν*. Ἐκτείνονται δὲ πολλὰ συστήματα ὀρέων παραλλήλως, τὰ ἐξῆς:

1) Τὰ *Πυρηναια* καὶ *Κανταβρικά* ὄρη. Τὰ μὲν Πυρηναια ὑφoῦνται κατὰ τὸ μέρος, ἐνθα ἡ χερσόνησος συνδέεται μετὰ τῆς Γαλλίας, τὰ δὲ Κανταβρικά, συνέχεια τούτων, ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς βορείου πλευρᾶς τῆς χερσονήσου.

2) Τὰ *Καστιλιανά*, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁμωνύμου ὀροπεδίου, διαίρουν τα τοῦτο εἰς βόρειον καὶ νότιον Καστιλιανόν ὀροπέδιον.

3) Τὰ βόρεια Ἀνδαλουσιὰ ὄρη, ὧν σπουδαιότερα ὀροσειρὰ εἶνε ἡ *Σιέρα Μορένα* (δηλ. πρίων μαῦρος).

4) Τὰ νότια Ἀνδαλουσιακὰ ὄρη, ὧν πρὸς Ν. ἐξέχει ἡ Σιέρρα Νεβάδα (δὴλ. πρὶων χιονώδης), τὸ ὑψιστον ὄρος τῆς νοτίας Εὐρώπης, ἔνθα καὶ ὁ νοτιώτατος τῆς Εὐρώπης παγετὼν (3480 μ. ὑψ.) Βαθύπεδα δὲ σπουδαῖα εἶνε ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ Ἑβρου ἢ Ἀργωνική πεδιάς, πρὸς νότον τῶν Πυρηναίων εὐφορωτάτη Ἀνδαλουσιακὴ πεδιάς ἐν τῇ Ἀνδαλουσίᾳ «ὁ κῆπος τῆς Ἰσπανίας» καὶ ἡ Πορτογαλικὴ πρὸς τὸ δυτ. μέρος τῆς χερσονήσου.

Ῥῥάτα. Ἐνεκα τῆς παραλλήλου διατάξεως τῶν ὁρέων σχηματίζονται μακροὶ μὲν ποταμοί, ἐν μέρει ὅμως πλωτοί.

Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ἐκβάλλουσιν :

Ὁ Δούερος, ἐν τῇ βορείᾳ (παλαιᾷ) Καστιλίᾳ.

Ὁ Τάγος καὶ ὁ Γουαδιάνας ἐν τῇ νοτίᾳ (νέᾳ) Καστιλίᾳ.

Ὁ Γουαδαλκιβῆρος, ἐν τῇ Ἀνδαλουσίᾳ, τρεφόμενος ἐκ τῶν χιόνων τῆς Σιέρρα Νεβάδας, εἶνε ὁ μᾶλλον πλωτός.

Εἰς δὲ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐκβάλλει ὁ μνημονευθεὶς Ἑβρος (π. Ἰδρ.).

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χερσονήσου κατὰ μὲν τὰ παράλια εἶνε ὠκεάνειον καὶ βροχερόν, εἰς δὲ τὰ μεσόγεια ἡπειρωτικὸν μετὰ σπανίων βροχῶν.

Βλάστησις καὶ προϊόντα. Ἡ χερσόνησος ἔχει ἕδαφος εὐφορον καὶ δὴ ἐν τῷ νοτίῳ μέρει. Μόνον ἐν Καστιλίᾳ καὶ εἰς τινα ἄλλα μεσόγεια μέρη ὑπάρχουσι στέππαι. Ἐν ταῖς εὐφόροις τόποις αὐξάνει τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ βανάνα καὶ ἄλλα καρποφόρα δένδρα, ἐξαιρέτως δὲ ἡ ἄμπελος καὶ ἡ ἐλαία. Εἰς δὲ τὰ βόρεια μέρη εὐδοκιμεῖ ἡ φελλόδουρος (ἐξ ἧς ὁ φελλός).

Ἡ κτηνοτροφία εἶνε ἀκμαία· τρέφονται πολλὰ πρόβατα, ὧν εὐγενὲς εἶδος παρέχει ἐκλεκτὸν ἔριον, ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ μερινὰ καλούμενα ὑφάσματα, ἔτι δὲ αἶγες, ὄνοι καὶ ἵπποι (ιδίως ἐν Ἀνδαλουσίᾳ). Ἡ χερσόνησος εἶναι πλουσία καὶ εἰς ὀρυκτά, ιδίως σιδήρου, μολύβδου καὶ χαλκοῦ.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 25 περίπου ἑκατ.. εἶνε δὲ οἱ Ἰσπανοὶ καὶ Πορτογάλλοι ἀνήκοντες εἰς τὴν λατινικὴν

όμοεθνήκιν. Οἱ δὲ πρὸς Β. κατοικοῦντες ὀλιγάριθμοι Βάσκοι εἶνε ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰβήρων. Θρησκείαν ἔχουσι τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν, ἡ δὲ ἀνάπτυξις αὐτῶν εἶνε μετρία.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ χερσόνησος κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους κατεῖχετο ὑπὸ τῶν Ἀράβων· σήμερον διαιρεῖται : 1) εἰς τὸ βασίλειον τῆς Ἰσπανίας (τὰ $\frac{4}{5}$ τῆς χερσονήσου), 2) εἰς τὴν δημοκρατίαν τῆς Πορτογαλλίας καὶ 3) εἰς τὴν μικρὰν δημοκρατίαν τῆς Ἀνδόρρας, ἐπὶ τῶν Πυρηναίων κειμένην καὶ διατελοῦσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Γαλλίας.

1) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς νεωτέρας ἱστορίας (ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ τοῦ Κολόμβου) ἤχμασεν ἡ Ἰσπανία διὰ τῶν κτήσεων αὐτῆς ὡς κράτος «εἰς ὃ οὐδέποτε ἔδυεν ὁ ἥλιος», σήμερον ὅμως κατέπεσεν ἀπολέσασα πάσας σχεδὸν τὰς κτήσεις, ἡ δὲ οἰκονομικὴ κατάστασις εἶνε ἀνώμαλος.

Πολίτευμα. Συνιαγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν. Βασιλεὺς εἶνε ὁ Ἀλφόνσος ὁ 13ος.

Πολεμικαὶ δυνάμεις. Ὁ στρατὸς τῆς ξηρᾶς ἐν καίρῳ εἰρήνης ἀνέρχεται εἰς 90 χιλ. ἄνδρας, ὁ δὲ στόλος σύγκειται ἐκ 32 πλοίων.

Πόλεις. Μαδρίτη, (650), πρωτ. τῆς Ἰσπανίας ἐν τῇ νέᾳ Καστίλῃ (650 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης), ἔχουσα κλίμα ἄθλιον. — Τολέδον (20), ἐν τῷ μέσῳ τῆς χερσον., πρωτ. ἄλλοτε τῆς Ἰσπανίας. — Κόρδοβα (72) καὶ Σεβίλλα (160), (π. Ἰσπανίας), «ἡ θερμὴ πόλις», κατὰ τὸν Γουαδαλκιβίρον, πόλεις ἀκμάσασαί ἐπὶ Ἀράβων. — Κάδις (68), (π. Γάδειρα), ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ ναύσταθμος τῆς Ἰσπανίας ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ. Παρὰ ταύτην κεῖται τὸ ἀκρωτ. Τραφαλγάρ, γνωστὸν διὰ τὴν νίκην τοῦ Ἀγγλοῦ ναυάρχου Νέλσωνος κατὰ τοῦ γαλλικοῦ καὶ Ἰσπανικοῦ στό-

λου (1806).—*Γρανάδα* (89), ἐν ὑψηλῇ κοιλάδι. Ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου σφύζεται ἔτι τὸ ἀνάκτορον τῶν Ἀράβων βασιλέων Ἀλάμυρα, φημιζόμενον ἐπὶ μυθῳδῇ λαμπρότητι.—*Μαλάγα* (140), πόλις παραλία, ἐξάγουσα ἀφθονον οἶνον.—*Μούρσια* (133) (Μουρκία) ἐν εὐφορωτάτῃ πεδιάδι.—*Βαλένσια* (250) (Βαλεντία), παραλία πόλις καὶ βιομηχανική.—*Βαρκελώνη* (620), παραλία, ἡ βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἰσπανίας.—*Σαραγόσσα* (125), κατὰ τὸν Ἑβρον, ὀχυρὰ πόλις.

Ἡ δὲ πόλις *Γιβραλτάρ* (30), «ἡ κλεῖς τῆς Μεσογείου», κειμένη παρὰ τὸν ὁμώνυμον πορθμὸν καὶ ὀχυρωτάτη οὖσα, ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους.

2) Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑΣ

[Τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλλάδος. — 6 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Ἡ Πορτογαλλία κατέχει μικρὸν νοτιοδυτικὸν μέρος τῆς χερσονήσου, βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ διαρρεομένη ὑπὸ τῶν κάτω ροῶν τοῦ Δουέρου, τοῦ Τάγου καὶ τοῦ Γουαδιάντα.

Πολίτευμα δημοκρατικὸν ἀπὸ τοῦ 1910.

Δυνάμεις τοῦ κράτους. Ὁ στρατὸς ἐν εἰρήνῃ ἀνέρχεται εἰς 30 χιλ. ἄνδρας, ὁ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 49 πλοίων. Ἐχει δὲ ἡ Πορτογαλλία κτήσεις δεκαπλασίας τῆς Ἰσπανίας (ιδίως ἐν Ἀφρικῇ).

Πόλις. *Λισσαβὼν* (440) (πορτογ. *Λισβόα*), ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάγου, ὅστις ἐνταῦθα εἶνε περὶ τὰ 6 χιλιόμε. εὐρύς. Εἶναι πόλις ὡραιωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη. Τῷ 1755 εἶχε καταστραφῇ τελείως ὑπὸ σεισμοῦ.—*Ὀπόρτον* (200), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουέρου, κέντρον τῆς οἰνεμπορίας. Πρῶτερον ὠνομάζετο πόρτο-Γάλλο, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα τῆς χώρας.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν σπουδαιωτάτων πόλεων τῆς Νοτίας Εὐρώπης
κατὰ τάξιν πληθυσμοῦ.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλ.	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλ.
Κωνσταντινούπολις	950	Βάρι	110
(μετὰ τῶν προαστ.)	1200	Λιθόρνον	108
Νεάπολις	725	Σόφια	105
Μιλάνον	670	Πάδουα	105
Μαδρίτη	650	Φερράρα	96
Βαρκελώνη	620	Βίλδασον (Ἰσπ.)	94
Ῥώμη	600	Βελιγράδιον	91
Τουρίνον	450	Βρεσκία (Ἰταλ.)	84
Λισσαβὼν	440	Βερῶνα (Ἰταλ.)	82
Παλέρμον	330	Ἀγράμη	80
Ἀθῆναι	300	Γρανάδα	80
Γένουα	300	Ῥαβέννα	72
Βαλέντσια	250	Μοδένα	71
Φλωρεντία	245	Κάδις	68
Τεργέστη	240	Κόρδοβα	66
Κατάνη	217	Κάλιαρι	61
Ὀπόρτον	200	Μοναστήριον	60
Βολώνια	190	Δρέπανον	60
Θεσσαλονίκη	170	Πάτραι	52
Βενετία	170	Πάρμα	52
Σεβίλλα	160	Σεράγεβον	52
Μαλάγα	140	Ἀδριανούπολις	50
Πειραιεὺς	135	Σκόπια	48
Μούρσια	133	Φιλιππούπολις	48
Μεσσήνη	130	Βάρνα	42
Σαραγόσσα	125		

III. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Θέσις. Ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη ἐκτείνεται ὡς μέγας κορμὸς μεταξύ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ· τὰ παράλια αὐτῆς διακόπτονται ὑπὸ τῶν τριῶν νοτίων χερσονήσων καὶ τῆς πρὸς Β. Ἰουτλανδικῆς χερσονήσου.

Διαμελισμός. Ἡ Κεντρικὴ Εὐρώπη ἔχει πρὸς Β. καὶ Δ. τὰς ἐξῆς θαλάσσας· τὴν Βαλτικὴν, τὴν Βορείαν ἢ Γερμανικὴν, τὴν Μάγχην καὶ τὸν Γασκωνικὸν κόλπον. Πρὸς Ν. δ' ἔχει τὸν κ. Λιὼν (τοῦ Λέοντος), τὸ Λιγυστικὸν καὶ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Πρὸς τὴν Μάγχην δὲ σχηματίζονται δύο ἄξιαι λόγου χερσόνησοι, ἡ Βρετανικὴ καὶ ἡ Νορμανδική.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸν σκελετὸν οὕτως εἶπειν, τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης σχηματίζουσιν αἱ Ἀλπεις, τὸ ὑψιστον καὶ πλῆρες παγετῶνων σύστημα τῆς Εὐρώπης, ἐκτεινόμενον ἐν σχήματι τόξου ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς ἀκτῆς μέχρι τοῦ οὐγγρικοῦ βαθυπέδου· διαιροῦνται δὲ εἰς δυτικὰς, κεντρικὰς καὶ ἀνατολικὰς Ἀλπεις ὧν συνέχεια, ὡς εἶδομεν, εἶνε τὰ ὄρη τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου. Ὑψιστον ὄρος εἶνε τὸ ἐν ταῖς Δυτικαῖς Ἀλπεσι Δευκὸν λ. (γαλ. Μπλάν, 4810 μ. ὑψ.) Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν Ἀλπεων σχηματίζονται πλούσιαι καὶ ὠραῖαι κοιλάδες, καθ' ἃς ῥέουσι ποταμοὶ μετὰ κροτούντων καταρρακτῶν (Ρῆνος, Ροδανός, Δράβος, Σάβος κ. ἄ.) Ἀξιαὶ λόγου δίοδοι εἶνε ἡ τοῦ ἁγίου Βερνάρδου, ἡ τοῦ ἁγίου Γοιθάρδου, ἡ τοῦ Σεμπλὼν καὶ ἡ τοῦ Σενί. Διὰ τῶν τριῶν τελευταίων διέρχονται σιδηρόδρομοι διὰ μακρῶν σιηράγγων.

Τὰ λοιπὰ ὄρη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης εἶνε προεκτάσεις τῶν Ἀλπεων· ταῦτα εἶνε :

1) Τὰ Γερμανικὰ ὄρη, ἐκτεινόμενα πρὸς Β. τῶν Ἀλπεων. Τούτων δυτικώτατα εἶνε ὁ Ἑλβετικὸς Ἰόρας καὶ ὁ Μέλας Δρυμός.

2) Τὰ Γαλλικὰ ὄρη, πρὸς Δ. καὶ ΒΔ. τῶν Ἀλπεων. Τὰ σπου-

δαιότατα τούτων εἶνε τὸ κεντρικὸν καλούμενον σύστημα καὶ αἱ Σεβίнай (π. Κέμμενα).

4) Τὰ Καρπάθια, κατὰ τὰ Α. καὶ Ν. τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης. Ταῦτα διακρίνονται διὰ τὰ μεγάλα ὄρη καὶ τὸ ἄφθονον ὄρυκτον ἄλας. Διαιροῦνται δὲ εἰς τὰ βόρεια Οὐγγρικά ὄρη, τὸν Καρπαθικὸν ὄρυμὸν καὶ τὰς Τρανσυλβανικὰς Ἀλπεις (πρὸς Ν.).

Βαθύπεδα δὲ σχηματίζονται.

1) Τὸ Γερμανικόν, ἀπὸ τῶν Γερμανικῶν ὁρέων μέχρι τῆς βορείας ἢ γερμανικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Βαλτικῆς, καθ' ἣν σχηματίζεται αἰγιαλὸς πλήρης σύρτεων. Πρὸς τὴν βορείαν δὲ θάλασσαν τὰ παράλια αὐτῆς εἶνε τοσοῦτο χαμηλά, ὥστε τινὰ μέρη εἶνε χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης (ἐν Ὀλλανδίᾳ). Οὕτω τρεῖς ἐνταῦθα κόλποι ἐσχηματίσθησαν πρὸ τινων ἑκατονταετηρίδων ἐκ πλημμυρήσαντος θαλασσοῦ ὕδατος (ὁ Ἰάδης, ὁ Δολλάρτης καὶ ὁ Τσουίδερ).

2) Τὰ Γαλλικὰ βαθύπεδα πρὸς Δ, διακοπτόμενα ὑπὸ πολλῶν λόφων καὶ ὑψωμάτων.

3) Τὸ Οὐγγρικόν, μεταξὺ τῶν Ἀλπεων καὶ τῶν Καρπαθίων διαρροόμενον ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως.

Ῥοδατα. Οἱ πλεῖστοι τῶν ποταμῶν τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης εἶνε πλωτοί. Ὁ μέγιστος εἶνε ὁ Δούναβις (Ἰστρος), ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Μέλανος ὄρυμ. καὶ διαγράφων τὴν ἑλληνικὴν χερσόνησον ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον διὰ τριῶν στομιῶν. Ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ ἔχει μέσον πλάτος 300 μέτρων καὶ βάθος 6. Κυριώτατοι παραπόταμοι αὐτοῦ εἶνε :

Ἀριστερὰ (ἐκ τῶν Καρπαθίων)	Δεξιὰ
Ὁ πολύχθυσ Θάις	Ὁ Ἰνν
Ὁ Ἀλούτας	Ὁ Δράβος
Ὁ Σερετ	Ὁ Σάβος
Ὁ Προῦθος	Ἡ Μοράβα (ἐν τῇ Σερβίᾳ).

Εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ἐκβάλλει ὁ Ῥοδανὸς (Rhône),

πηγάζων ἐκ τῶν κεντρικῶν Ἀλπεων. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ἐκβάλλουσιν ὁ Γαρούνας καὶ ὁ Δείγιρ (Loire), ἐν μέρει μόνον πλωτοί. Εἰς τὴν Μάγχην ἐκβάλλει ὁ Σηκουάνας (Seine).

Εἰς τὴν βορείαν θάλασσαν ἐκβάλλουσιν ὁ Ῥήνος, ὁ Βίσουργις, (γερμ. Βέζερ), ὁ Ἀλβις (Elbe)· εἰς δὲ τὴν Βαλτικὴν ὁ Ὁδερ (δηλ. ὕδωρ) καὶ ὁ Βιστούλας (γερμ. Βάιζελ).

Πολλαὶ δὲ λίμναι κεῖνται παρὰ τὰς Ἀλπεῖς. Ἐπισημότεται τούτων εἶνε ἡ τῆς Γενεύης, διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Ροδανοῦ καὶ ἡ τῆς Κωνσταντίας (Βόδεν) διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Ρήνου. Μεταξὺ αὐτῶν κεῖνται αἱ μικραὶ τῆς Ζυρίχης, τῆς Λυκέρνης καὶ αἱ τῆς Ἰταλίας Μείζων καὶ Κῶμος. Ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ κεῖται ἡ Βλατών, ἡ μεγίστη τῶν λιμνῶν τῆς μέσης Εὐρώπης.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς κ. Εὐρώπης εἶνε εἰς μὲν τὸ δυτικώτερον μέρος ὠκεάνειον, εἰς δὲ τὸ ἀνατολικώτερον ἡπειρωτικόν.

Προϊόντα. 1) Φυσικά. Τὸ ἔδαφος τῆς κ. Εὐρώπης, εὐφρον ὄν, παράγει πανταχοῦ σχεδὸν δημητριακοὺς καρπούς, τεύτλα, γεώμηλα καὶ ὀπώρας, κατὰ τὰ νότια καὶ δυτικὰ μέρη εὐδοκιμεῖ ἡ ἄμπελος καὶ ὁ καπνός, πρὸς δὲ τὴν Μεσόγειον καὶ ἡ ἐλαία.

2) Ζῶα. Ζῶα τρέφονται πολλὰ, ὡς πρόβατα, αἰγες, βόες καὶ ἵπποι (ιδίως ἐν Οὐγγαρίᾳ).

3) Ὀρυκτά. Καὶ εἰς ὀρυκτὰ εἶνε ἡ κ. Εὐρώπη πλουσία, περιέχουσα σίδηρον καὶ ἄλλα μέταλλα, γκιάνθρακας καὶ ὀρυκτὸν ἄλας.

Κάτοικοι. Ἡ κ. Εὐρώπη εἶνε πυκνῶς κατοικημένη (180 ἑκατομ). Οἱ πρὸς δυσμὰς κάτοικοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν λατινικὴν ὁμοεθνίαν, οἱ περὶ τὸ μέσον καὶ βόρειον εἰς τὴν γερμανικὴν, οἱ δὲ πρὸς Α. εἰς τὴν σλαβικὴν. Μεταξὺ σλαβικῶν λαῶν κατοικοῦσι καὶ Οὐγγροι (Μαγυάροι) καὶ Ρουμάνοι (ΝΑ.) Ὁ μᾶλλον δὲ ἀνεπτυγμένος εἰς τὸν πολιτισμὸν εἶνε ὁ γαλλικὸς καὶ ὁ γερμανικὸς λαός.

Θρησκεία. Πάντες σχεδὸν οἱ κάτοικοι εἶνε χριστιανοὶ δυτικοὶ ἢ διαμαρτυρόμενοι· οἱ δὲ Ρουμάνοι εἶνε ὀρθόδοξοι.

Πολιτική διαίρεσις. Ἡ κ. Εὐρώπη περιέχει τὰ ἐξῆς 10 κύρια κράτη· 1) τὴν Γαλλικὴν δημοκρατίαν, 2) τὸ βασίλειον τοῦ Βελγίου, 3) τὸ βασίλειον τῆς Ὁλλανδίας, 4) τὸ γερμανικὸν κράτος, 5) τὴν Πολωνίαν, 6) τὴν Ἑλβετίαν, 7) τὴν Αὐστροίαν, 8) τὴν Τσεχοσλοβακίαν, 9), τὴν Οὐγγαρίαν καὶ 10), τὸ βασίλειον τῆς Ρουμανίας.

1) Ἡ ΓΑΛΛΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

[550,000 τετρ., χιλ.— 39 ἑκατομ. λατ.].

Θέσις. Ἡ Γαλλία κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ὀριζομένη ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας διὰ τῶν Πυρηναίων, ὀρέων, πρὸς τῆς Ἰταλίας διὰ τῶν δυτικῶν Ὄλπεων. Βρέχεται πρὸς Β. πρὸς τὸν πελάγους «ἡ Μάγχη» (δηλ. ἡ χειρίς), πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ κόλπου Λυὼν καὶ τῆς φυσικῆς θαλάσσης.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει καὶ ἡ ἐν τῇ Μεσογείῳ νῆσος Κορσική (Κύρνος).

Κάτοικοι καὶ ἀνάπτυξις. Κάτοικοι τῆς χώρας εἶνε οἱ ἄλλοι (λατινικῆς ὁμοιογενείας), ἔχοντες θρησκείαν τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν. Οὗτοι ἀνέπτυξαν εἰς μέγαν βαθμὸν τὴν γεωργίαν, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας. Τὰ ἀφοροῦν ὑφάσματα καὶ τεχνουργήματα (εἶδη πολυτελείας) εἶνε ἀδεδομένα εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ὡσαύτως καὶ ἡ παιδεία ἔφθασεν εἰς μέγιστον βαθμὸν.

Πολίτευμα. Δημοκρατία μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας. Ὁ ἐκδότης αὐτῆς ἐκλέγεται κατὰ ἑπταετίαν.

Δυνάμεις τῆς χώρας. Ὁ στρατὸς τῆς Γαλλίας ἐν καιρῷ ἡνίκη ἀνέρχεται εἰς 600 χιλιάδας, ὁ δὲ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 10 πλοίων. Ἡ Γαλλία ἔχει πολλὰς κτήσεις εἰς τὴν ΝΑ Ἀσίαν, τὴν Ἀφρικὴν καὶ ἄλλαχοῦ.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ βορείῃ Γαλλίᾳ·

Παρίσιος, (3 ἑκατ. κ.) (Paris), ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Σηκουάνα, κέντρον τοῦ μεγάλου ἐμπορίου καὶ τῆς ἀκμαιοτάτης βιομηχανίας.

Εἶνε ἡ μεγίστη πόλις τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης καὶ ὠραιωτάτη, ἔχουσα θαυμασίας δενδροστοιχίας καὶ περικαλλῆ δημόσια κτίρια. Παρὰ ταύτην (ΝΔ.) κείνται αἱ Βερσαλλίαι, ἔνθα τὰ ἀνάκτορα τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', (συνθήκη τοῦ 1919).—Χάρβη (140), κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, ἐπίνειον τῶν Παρισίων καὶ ἐμπορικώτατος λιμὴν.—*Αἰλλή* (205), ἐμπορικὴ πόλις ΒΑ.—*Χερβοῦρ-γον*, ἐν τῇ νορμανδικῇ χερσονήσῳ, μέγας πολεμικὸς λιμὴν.—*Βρόστη*, ἐν τῇ Βρεττανικῇ χερσονήσῳ, ἐπίσης μέγας πολεμικὸς λιμὴν.—*Νάντη* (150), παρὰ τὸν Δείγρινα, ἐμπορικὴ πόλις.—*Ὁρλεάνη* (Αὐρηλία), (70) κατὰ τὸ βορειότατον ἄκρον τοῦ Δείγιρος, ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις.

Ἐν τῇ νοτίᾳ Γαλλίᾳ.

Βορδὼ (270), παρὰ τὸν Γαρούνα, κέντρον τῆς οἰνεμπορίας.—*Τολῶσσα* (175), ἐπὶ τοῦ Γαρούνα. *Μομπελιέ*, περίφημον διὰ τὴν ἱατρικὴν σχολήν, ἐν ᾗ ἐσπούδασεν ὁ αἰμνηστὸς Ἀδαμάντιος Κοραῆς.—*Μασσαλία* (600), (*Marseille*), ἀρχαία ἐλληνικὴ ἀποικία τῶν Φωκαέων (περὶ τὸ 600 π. Χ.), πόλις παραλία κατὰ τὴν Μεσόγειον, ἔχουσα ἀκμαιότατον ἐμπόριον.—*Τουλὼν* (105), ἔνθα ὁ μέγιστος πολεμικὸς λιμὴν τῆς Μεσογείου.—*Νίκσια* (155) (*Nice*), ὀνομαστὴ διὰ τὸ γλυκὺ αὐτῆς κλίμα.—*Αὐὼν* (560), (*Λούγδουνον*), κατὰ τὸν Ῥοδανόν, ἔνθα ἀκμάζει ἡ βιομηχανία μεταξίνων ὑφασμάτων.—*Ἅγιος Στέφανος* (168), βιομηχανικὴ πόλις.

Εἰς τὰ ΝΑ. παράλια τῆς Γαλλίας, μεταξὺ Νικαίας καὶ Ἰταλίας, κείται ἡ μικρὰ ἡγεμονία τοῦ *Μονακοῦ*, μεταξὺ ὁμωνύμου πρωτευούσης (20).

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκουσι σήμερον καὶ αἱ χῶραι *Ἀλσατία* καὶ *Λωρραίνη*, ὀριζόμεναι πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ῥήνου. Πόλεις ἐνταῦθα εἶνε ἡ ὀχυρὰ *Μέις* (80) καὶ τὸ *Στρασσοῦργον* (170), οὐ μακρὰν τοῦ Ῥήνου.

2) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ

[Τὸ $\frac{1}{6}$ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν.— 7 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κάτ.].

● *ἑσῖς*. Τὸ μικρὸν τοῦτο βασιλεῖον, τριγωνικὸν σχῆμα ἔχον

κεῖται ΒΑ. τῆς Γαλλίας καὶ κατέχει μικρὰν παραλίαν τῆς βορείου θαλάσσης.

Κάτοικοι καὶ ἀνάπτυξις. Οἱ Βέλγοι εἶνε κατὰ τὸ ἥμισυ συγγενεῖς πρὸς τοὺς Γάλλους (Βαλλόνοι) καὶ κατὰ τὸ ἕτερον ἥμισυ πρὸς τοὺς Γερμανοὺς (Φλαμανδοί), ἔχουσι δὲ τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν θρησκείαν.

Τὸ εὐφορον τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ ἀφθονία τῶν ὀρυκτῶν (ιδίως σιδήρου καὶ λιθανθράκων) συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγίστην ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας. Ἡ συγκοινωνία ἔτι καὶ τὸ ἐμπόριον εἶναι ἀκμαιότατα. Ἐνεκα τῆς ἀναπτύξεως τούτων καὶ τοῦ πλούτου τὸ Βέλγιον εἶνε πικνότερα κατοικημένον (6 φορές περισσότερον τῆς Ἑλλάδος).

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Δυνάμεις τῆς χώρας. Ὁ στρατός ἐν εἰρήνῃ ἀριθμεῖ 36.000 ἄνδρας, στόλον δὲ δὲν ἔχει.

Πόλεις. Βρυξέλλαι (700) πρωτ. ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βρσιλείου βιομήχανος καὶ ἐμπορικῆς.—Πρὸς Ν. ταύτης κεῖται τὸ Βατερλώ, ἐνθα ἡττήθη τῷ 1815 ὁ μέγας Ναπολέων.—Ἀμβέρσα (330), εἰς τῶν μεγίστων ἐμπορικῶν λιμένων τῆς Εὐρώπης.—Γάνδη (170), βιομηχανικὴ πόλις.—Λιέξ ἢ Αντίχη (170), ἡ βιομηχανικωτάτη πόλις τοῦ Βελγίου.

ΝΑ. τοῦ Βελγίου κεῖται ἐν δουκάτον, τὸ Λουξεμβούργον (δηλ. μικρὸς πύργος). Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε γερμανικῆς καταγωγῆς, ἐπίσημον ὅμως γλῶσσαν ἔχουσιν τὴν Ἀγγλικήν (260.000).

2) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΟΛΛΑΝΔΙΑΣ

[τὸ $\frac{1}{6}$ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἑκτασιν.—6 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ.]

Θέσις. Ἡ Ὁλλανδία κειμένη πρὸς Β. τοῦ Βελγίου, κατέχει τὸ πρὸς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ῥήνου μέρος τοῦ γερμανικοῦ βαθυπέδου. Εἰς τινὰ μέρη ἐνταῦθα τὸ ἔδαφος εἶνε χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, δι' ὃ ἔχουσι κατασκευασθῇ προχώματα κατὰ μῆκος τῆς παραλίας, ὅπως ἐμποδίζηται ἡ εἰσροή τοῦ ὕδατος εἰς τὴν χώραν.

Γεωγραφία Σααρλ. Β' τόμος ἑλλην. ἔκδοσις, πειραιεύς
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Κάτοικοι καὶ ἀνάπτυξις. Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶνε γερμανικῆς καταγωγῆς· κατὰ τὴν θρησκείαν οἱ πλεῖστοι εἶνε διαμαρτυρόμενοι χριστιανοί, οἱ λοιποὶ δὲ δυτικοί. Πρὸ τοῦ 1830 ἀπετέλουν μετὰ τοῦ Βελγίου ἐν βασίλειον ἄλλ' ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου, ἀποσπασθέντες τοῦ Βελγίου, ἔχουσιν ἴδιον. Οἱ Ὀλλανδοὶ διακρίνονται διὰ τὴν καθαρότητα καὶ τὴν φιλοπονίαν των. Ἐχουσι προαγάγει εἰς μεγάλην ἀκμὴν τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν, (ὀλλανδικὸς τυρὸς), τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Δυνάμεις τοῦ κράτους. Ὁ στρατὸς ἀριθμεῖ ἐν καιρῷ πολέμου 190.000 ἄνδρας καὶ ὁ στόλος 73 πλοῖα. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει πολλὰς κτήσεις ἐν ταῖς Ἰνδικαῖς νήσοις καὶ ἀλλαχοῦ.

Πόλεις. Χάγη (360), πρωτ. τοῦ κράτους οὐ μακρὰν τῆς βορείας θαλάσσης.— Ἀμστελδάμον (650), (Ἀμστερδαμ) ἡ μεγίστη πόλις τοῦ κράτους, διασχιζομένη ὑπὸ πολυαρίθμων διωρύχων· εἶνε ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ.— Ρότερδαμ (500) ὁ σπουδαιότατος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κράτους.— Οὐτρέχτ (140), κατὰ τὸ βορειότερον στόμιον τοῦ Ῥήνου.

4) ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

[2 1/2 φορές μεγαλύτερον τῆς Ἑλλάδος—60 ἑκατ. κ.τ.]

Θέσις. Πρὸς Α. τῆς Ὀλλανδίας, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Γαλλίας ἐκτείνεται ἡ Γερμανία, κατέχουσα μέγα βόρειον τμήμα τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἦτο αὐτοκρατορία ἰσχυρὰ μετὰ πολλὰς ἀποικίας. Πλὴν τῶν ἀποικιῶν καὶ τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωρραίνης, ἔχει ἀπολέσει καὶ ἄλλα μέρη βιομηχανικῆς ἀξίας ὡς καὶ τὸν λιμένα τῆς Βαλτικῆς Λάντσιχ (200).

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Γερμανίας εἶνε πανταχοῦ Γερμανοί. Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν οἱ πλεῖστοι εἶνε χριστιανοὶ διαμαρτυρόμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ δυτικοί· ὑπάρχουσιν ἔτι καὶ ὀλίγοι Ἑβραῖοι.

Ἀνάπτυξις. Ἐν τῇ Γερμανίᾳ ἀκμάζει ἡ γεωργία, ἡ βιομηχανία, ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον. Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐκπαιδευσιν ἡ Γερμανία θεωρεῖται ὡς λίαν ἀνεπτυγμένη, διότι ἔχει 20 πανεπιστήμια (ὅσα οὐδεμίαν ἄλλην χώραν) καὶ πολλὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτήρια.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Γερμανία ἀποτελεῖται σήμερον ἐξ 25 δημοκρατουμένων κρατῶν συνδεομένων ὁμοσπονδιακῶς. Τὸ μέγιστον τούτων εἶνε ἡ Πρωσσία.

Τὰ 25 ταῦτα κράτη πρὸ τοῦ πολέμου διεκρίνοντο ὡς ἑξῆς :

4 βασιλεία (*Πρωσσία, Βαυαρία, Σαξονία καὶ Βυτεμβέργη*).

6 μεγάλα δουκάτα (ἡ Βαδία, ἡ Έσση, τὸ Ὁλδεμβούργον, τὸ Μεκλεμβούργον Σβέριν, τὸ Μεκλεμβούργον Στρέλιτς καὶ ἡ Σαξονικὴ Βυτιμάχη).

5 μικρὰ δουκάτα (ἡ Βρουμβίκη, τὸ Σαξονικὸν Μάινιγκεν, τὸ Σαξ. Ἀλτεμβούργον, τὸ Σαξ. Κοβούργον καὶ Γόττα, ἡ Ἀνχάλτη).

7 ἡγεμονίαι καὶ 3 ἐλεύθεραι πόλεις (*Λυδέκκη, Ἀμβούργον καὶ Βρέμη*).

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Πρωσίᾳ (40 ἑκατ. κάτ.).

Βερολῖνον, (3 σχεδὸν ἑκατ.) πρωτ. τῆς Πρωσίας καὶ ὅλης τῆς Γερμανίας. Εἶνε ὡραία πόλις κειμένη ἐπὶ παρχποτάμου τοῦ Ἀλβίου, τοῦ Σπρέου· κέντρον τοῦ ἐμπορίου, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν. — *Σιέτιν* (240, ἐπὶ τοῦ Ὁδερ, ὁ σπουδαιότατος λιμὴν τῆς Πρωσίας. — *Κίελ* (215), ὁ κύριος πολεμικὸς λιμὴν τοῦ κράτους. — *Καϊνίξβεργ* (260), ἐν τῇ ἀνατολικωτάτῃ ἐπαρχίᾳ, ὀχυρὰ πόλις. — *Βερολάου* (500), ἐπὶ τοῦ Ὁδερ, ἐμπορικωτάτη. — *Μαγδεμβούργον* (280), κατὰ τὸν Ἀλβιν. — *Φραγκφούρτη* (430), κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς ΝΔ. Πρωσίας. — *Δύσελδοφ* (400), παρὰ τὸν Ῥήνον. — *Κολωνία* (600), (ἡ γερμανικὴ Ρώμη), ὡσαύτως παρὰ τὸν Ῥήνον ὀνομαστὴ διὰ τὸ εὐῶδες ὕδωρ τῆς Κολωνίας καὶ τὸ ὑψηλὸν τῆς μητροπόλεως κωδωνοστάσιον (159 μέτρ. ὕψ.). — *Ἀννόβερον* (390), πρωτ. ἄλλοτε ὁμωνύμου βασιλείου.

2) Ἐν τῇ Βαυαρίᾳ (7 ἑκατ. κ.), τῇ πατρίδι τοῦ ἀειμνήστου Ὁθωνος τοῦ Α' βασιλέως τῆς Ἑλλάδος.

Μόναχον (620), (γερμ. Μύγχεν), ἐν ὁροπεδίῳ πρωτ. ἔχουσα μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν. Περίφημοι εἶνε αἱ δύο πινακοθήκαι (περιέχουσαι ἀριστουργήματα τῆς ζωγραφικῆς τέχνης) καὶ ἡ μεγίστη βιβλιοθήκη. — Αἰγούσια, (γερμ. Αουξμπουργ), γνωστὴ ἐν τῇ ἱστορίᾳ (Αὐγουσταία ὁμολογία). — Νυρεμβέργη (350), ἡ ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Βαυαρίας.

3) Ἐν τῇ Σαξονίᾳ (5 σχεδὸν ἑκατ. κ.), τὸ πυκνότερον κατ' ἀνθρώπων κράτος τῆς Εὐρώπης.

Δρέσδη (530), ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ Ἀλβίου, ὡραία πόλις. — Δειψία (600), κέντρον τῆς ἐν Γερμανίᾳ βιβλιοεμπορίας,

4) Ἐν τῇ Βυρτεμβέργῃ.

Στουτιγάρδη (310), κατὰ τὸν παραπόταμον τοῦ Ρήνου Νέκκαρ, βιομηχανικωτάτη.

Ἐκ τῶν τριῶν ἐλευθέρων πόλεων ἡ μὲν Δυμβέκη κεῖται παρὰ τὴν Βαλτικὴν· τὸ Ἀμβούργον (1000), παρὰ τὸν Ἀλβιν, ὅστις ἐνταῦθα πλατύνεται ὡς κόλπος (πόλις ἐμπορικωτάτη)· ἡ δὲ Βρέμη (310), κατὰ τὸν Βίσουριν.

5) ΠΟΛΩΝΙΑ

(300.000 □ χιλ. — 27 ἑκατομ. κάτ.)

Ἔθεις. Ἡ νέα αὕτη δημοκρατία κεῖται κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ Γερμανικοῦ βαθυπέδου. Ἀπετελέσθη ἀπὸ μικρὰ τμήματα τῆς Γερμανίας καὶ τῆς διαμελισθείσης Αὐστροουγγρικῆς μοναρχίας, καὶ ἀπὸ μέγα μέρος τῆς Ρωσίας.

Ἐνταῦθα ῥέει ὁ ποταμὸς Οὐίστούλας, ὅστις λαμβάνει τὰς πηγὰς ἐκ τῶν Βορείων Καρπαθίων καὶ εἶνε πλωτός. Ὁρίζεται δ' ἡ Πολωνία πρὸς Δ. καὶ ΒΔ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας ἔχει διέξοδον τὸν λιμένα τῆς πόλεως Δάντσιχ (200). Τὰ λοιπὰ ὀρίζοντα αὐτὴν κράτη εἶνε ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ Ρουμανία, ἡ Οὐκρανία καὶ ἡ Λιθουανία.

Κάτοικοι. Οἱ Πολωνοὶ εἶνε Σλάβοι. Πλὴν τούτων καταικοῦσιν ἐνταῦθα καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι.

Προϊόντα. Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶνε πεδινόν, οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Πράγονται δημητριακοὶ καρποί, γεώμηλα καὶ τεύτλα. Πρὸς νότον δ' ὅπου ἡ χώρα εἶνε ὄρεινὴ εὐρίσκονται πλούσιαι περιοχαὶ ὀρυκτῶν (γαϊάνθρακες καὶ πετρέλαιον).

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῶν Πολωνῶν συνίσταται εἰς τὴν κατασκευὴν ζαχαρώδους, εἰς τὴν ὑφαντουργίαν καὶ τὴν σιδηρουργίαν.

Πόλεις. Κέντρον τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου εἶνε ἡ Βαρσοβία (820), κατὰ τὸν Οὐϊστούλαν. — Ἔτεροι μεγάλοι πόλεις εἶνε πρὸς δυσμὰς ἡ Λόδς (425), ἔνθα μεγάλη ὑφαντουργία, τὸ Πόσεν (ἄλλοτε γερμανικόν) καὶ ἡ Λεόπολις (Λεμβέργη) (200), πρὸς Ν., πόλεις τῶν Ρουθηνῶν, συγγενῶν τῶν Πολωνῶν καὶ τῶν Ρώσων.

6) ΕΛΒΕΤΙΑ

(τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς Ἑλλάδος. — $3\frac{3}{4}$ ἑκατομ. κκτ.)

Θέσις. Ἡ Ἑλβετία καταλαμβάνει μέγιστον τμήμα τῶν κεντρικῶν Ἀλπεων καὶ τοῦ Ἑλβετικοῦ Ἰόρα, ὅθεν τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε τὸ πλεῖστον ὄρεινόν καλυπτόμενον κατὰ τὰ ὑψηλὰ μέρη ὑπὸ παχυτάτων παγετῶνων, μόνον δὲ πρὸς Β. ἐκτείνεται ὁροπέδιον.

Κάτοικοι. Οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλβετῶν εἶνε γερμανικῆς καταγωγῆς, κατοικοῦντες πρὸς Β., ὀλιγώτεροι γαλλικῆς πρὸς Δ. καὶ ἐλάχιστοι ἰταλικῆς πρὸς Ν. Κατὰ τὴν θρησκείαν οἱ πλεῖστοι εἶνε χριστιανοὶ διαμκρτυρόμενοι, οἱ δὲ λοιποὶ δυτικοί.

Ἀνάπτυξις. Ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, (ἐλβετικὴς τυρὸς) καὶ ἡ βιομηχανία (ιδίως ὑφασμάτων καὶ ὥρολογίων) διατελοῦσιν ἐν ἀκμῇ.

Πολίτευμα. Δημοκρατικὴ ὁμοσπονδία ἀποτελουμένη ἐξ 25 μικρῶν δημοκρατικῶν πολιτειῶν (Cantons) αὐτονόμων καὶ

συνδεομένων πρὸς ἀλλήλας ὁμοσπονδιακῶς. Κεντρικὴ κυβέρνησις ἐδρεύει ἐν Βέρνη.

Δυνάμεις τῆς χώρας. Ἐν καιρῷ πολέμου ὁ στρατὸς ἀριθμεῖ μετὰ τῆς ἐθνοφρουρᾶς 280,000 ἄνδρας, διότι πάντες οἱ Ἑλβετοὶ ἀπὸ τοῦ 20οῦ μέχρι τοῦ 40οῦ ἔτους εἶνε στρατιῶται.

Πόλεις. Ἡ Βέρνη (90), ἐν τῷ Ἑλβετικῷ ὀροπεδίῳ. — Λυκέρνη (42), κατὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἐν ἀξιοθαυμάστῳ τοποθεσίᾳ, ἣν ἐπισκέπτονται πολυάριθμοι περιηγηταί. — Ζυρίχη (200), κατὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, ἡ μεγίστη καὶ βιομηχανικωτάτη πόλις τῆς Ἑλβετίας. — Γενεύη (135), κατὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην καὶ τὸν ἔκρουεν τοῦ Ροδανοῦ ἐκ ταύτης, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις.

7) ΑΥΣΤΡΙΑ

[τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς Ἑλλάδος. — 6 ἑκατ. κατ.]

Θέσις. Ἡ πρὸ τοῦ πολέμου μεγάλη Αὐстроουγγαρία μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον εἶνε ἐν τῶν μικρῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν κατὰ τὸ βόρειον καὶ ἀνατολικὸν τμήμα τῶν Ἀλπεων. Μικρὸν μόνον μέρος κατέχει πέραν τοῦ Δουνάβεως ἐκεῖ ὅπου εἶνε ἡ πρωτ. Βιέννη (2 ἑκατ. κατ.). Ἡ σπουδαιωτάτη αὐτῆς θέσις ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Εὐρώπης ἔχει προαγάγει αὐτὴν εἰς ἀκμὴν.

Κάτοικοι. Ἡ Αὐστρία περιλαμβάνει γερμανικὸν πληθυσμόν. Ἡ ὑπαρξὶς σιδήρου καὶ γαιάνθρακος σοντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἐπιδίδονται οἱ κάτοικοι εἰς τὴν βιομηχανίαν.

Πόλεις. Βιέννη, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, ἔνθα τελευτῶσιν αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις. Ἐχει μεγίστην βιομηχανίαν, ἰδίᾳ ἐνδυμασιῶν καὶ κομψοτεχνημάτων. — Γκρατς, (δηλ. Μικρὸς πύργος (150), βιομηχανικὴ πόλις ἐπὶ τῶν Ἀλπεων.

8) ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

[ὀλίγον μικροτέρα τῆς Ἑλλάδος — 12 ἑκατ. κατ.],

Θέσις. Ἡ νέα αὕτη δημοκρατία κεῖται ΒΑ. τῆς Αὐστρίας

καὶ περιλαμβάνει τὴν περιοχὴν τῶν πηγῶν τοῦ Ἀλβίου ὡς καὶ τὰ Βορειοδυτικὰ Καρπάθια.

Κάτοικοι. Τὸ κράτος τοῦτο ἐσχηματίσθη διὰ τοὺς κατοικοῦντας ἐνταῦθα βορείους Σλάβους, τοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Σλοβάκους.

Προϊόντα. Καλλιεργοῦνται ἐνταῦθα τεῦτλα διὰ κατασκευὴν ζακχάρεως, λίνον διὰ τὴν ὑφαντουργίαν καὶ κριθὴ διὰ τὸν ζύθον.

Πόλεις. Πρωτ. εἶνε ἡ Πράγα (225), τὸ κέντρον τῆς ὑπουργίας καὶ τῆς ζακχαροποιίας. — Ἑτέρα βιομηχανικὴ πόλις εἶνε ἡ Βρύννη (126). Παρὰ ταύτην κεῖται τὸ Ἀούστερλιτς, ὀνομασμένον διὰ τὴν νίκην τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Α' (1806).

9) ΟΥΓΓΑΡΙΑ

(Τὸ $\frac{1}{2}$ τῆς Ἑλλάδος. — 8 ἑκατ. κάτ.)

Θέσις. Ἡ δημοκρατία τῆς Οὐγγαρίας κεῖται ἐν μέσῳ τῆς Αὐστρίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Σερβίας. Περιλαμβάνει δὲ τὸ Οὐγγρικὸν βαθύπεδον, ὅπερ διχάζεται ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε Οὐγγροὶ (ἢ Μαγιάροι), ἀσιατικὸς λαὸς (μογγολικὸς) ἐλθὼν ἐνταῦθα περὶ τὸ 900 π. Χ.

Προϊόντα. Μέρος τοῦ βαθυπέδου μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ Θάις, εἶνε ὀλίγον εὐφορον διὰ τοῦτο ἐνταῦθα τρέφονται ἵπποι, βόες καὶ πρόβατα. Τὸ μεγαλύτερον ὅμως μέρος εἶνε εὐφορον, δι' ὃ τὸ κράτος τοῦτο εἶνε γεωργικόν. Παράγεται πολὺς σῖτος, ἀραβόσιτος, οἶνος καὶ καπνός.

Πόλεις. Βουδαπέστη (710), ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ Δουνάβεως, πρωτ. — Σεγεδίν (100), πόλις βιομηχανικὴ τοῦ ἐρίου.

10) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

[μεγαλύτερον τῆς Ἑλλάδος. — 16 ἑκατ. κατ.]

Θέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Ρουμανίας κεῖται ΝΑ. τῆς Οὐγγαρίας καὶ κατὰ τὸν κάτω ῥοὺν τοῦ Δουνάβεως· συνίσταται δ' ἐκ τῶν ἀρχαίων χωρῶν Βλαχίας, Μολδαβίας καὶ Δοβρουτσᾶς, καὶ τῶν νέων Τρανσυλβανίας, Βουκοβίνας καὶ Βεσσαραβίας.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ρουμανίας εἶνε τὸ πλεῖστον πεδινὸν καὶ εὐφρον, οὐχὶ ὅμως καλῶς καλλιεργημένον.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον Ρουμάνοι (Βλάχοι) ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Δακῶν καὶ ἄλλων εὐρωπαϊκῶν λαῶν, κατατάσσονται δ' εἰς τοὺς Λατινικοὺς λαοὺς μόνον κατὰ τὴν γλῶσσαν· ταύτην παρέλαβον ἐκ τῶν Ρωμαϊκῶν ἀποικιωτῶν αἱ αἱ ὁποῖαι εἶχον ἰδρυθῆ κατὰ τὸν κάτω Δούναβιν. Θρησκείαν ἔχουσι τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσι καὶ Ἰουδαῖοι, Ἀθίγγανοι καὶ περὶ τοὺς 60 χιλ. Ἕλληνες, ὧν πολλοὶ χάριν συμφερότων ἠρνήθησαν τὴν ἐλληνικὴν ἐθνότητα γενόμενοι Ῥουμάνοι. Ἐπὶ τουρκοκρατίας αἱ χῶραι Βλαχία καὶ Μολδαυία ἀπετέλουν ὑποτελεῖς τῇ Τουρκίᾳ ἡγεμονίας, ἡγεμόνες δ' ἦσαν Ἕλληνες. Ἐνταῦθα δὲ ἤρχισε τὸ πρῶτον τὴν ἐλληνικὴν ἐπανάστασιν ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης.

Ἀνάπτυξις. Οἱ Ρουμάνοι εἶνε λαὸς γεωργικὸς· εἶνε ἔτι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία· ἔχει δὲ καὶ πηγὰς πετρελαίου κατὰ τὰ Καρπάθια, ἐκμεταλλεύονται ὅμως ταύτας ξέναί εταιρίαι. Ὡσαύτως ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον εἶνε εἰς χεῖρας ξένων (Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων).

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Δυνάμεις τοῦ κράτους. Ἡ Ῥουμανία ἐν καιρῷ εἰρήνης ἔχει στρατὸν 95 χιλ. ἀνδρῶν ἐν καιρῷ δὲ πολέμου ἀνέρχεται εἰς 1 ἑκατ. ἀνδρας. Ἔχει δὲ καὶ στόλον ἐκ 41 πλοίων.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Βλαχίᾳ·

Βουκουρέστιον (350), (ρουμ. Βουκουρέστ, δηλ. πόλις φίλων), ἐπὶ παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως, μετὰ ὠρκίων οἰκοδομῶν.—*Γιούργεβον*, πόλις παραδουνάβιος ἀπέναντι τοῦ Ῥουχτσουκίου. *Βραϊλα* (66), ἐμπορικὴ πόλις παρὰ τὸν Δούναβιν.—*Κραϊόβα*, πρὸς Δ., ἔχουσα ἀλατωρυχεῖα. ΒΑ. ταύτης καὶ παρὰ τὸν Ἀλούταν, κεῖται τὸ χωρίον Δραγατσάνι, ἐνθα ἔπεσον οἱ Ἱερολοχίται.

2) Ἐν τῇ Μολδαβίᾳ.

Ἰάσιον (76), πρωτ. τῆς Μαλδαυίας, οὐ μακρὰν τοῦ Προύθου.—*Γαλάζιον* (73), ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ῥουμανίας.

3) Ἐν τῇ Δοβρουτσᾷ.

Τούλισα. πρωτ.—Κωνστανίτζα, λιμὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου.

4) Ἐν τῇ Τρανσυλβανίᾳ.

Ἐν τῇ ὀρεινῇ ταύτῃ χώρα ἥτις ἀνῆκε πρότερον εἰς τὴν Οὐγγαρίαν πόλεις ἐμπορικαὶ εἶνε ἡ Κλαουσεμβούργη (60 πρωτ.), ἡ Ἑρμαννσιάττη καὶ ἡ Κρονστάττη.

5) Ἐν τῇ Βουκοβίνα (πρὸς Β.).

Τσέρνοβιτς πρωτ.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν σπουδαιοτάτων πόλεων τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Βερολῖνον	3800	Χάγη	360
Παρίσιοι	3000	Νυρεμβέργη	350
Βιέννη	2000	Βουκουρέστιον	350
Ἀμβούργον	1000	Ἀμβέρσα	330
Βαρσοβία	820	Βορδῶ	320
Βουδαπέστη	710	Βρέμη	310
Βρυξέλλαι	700	Στουτγάρτη	310
Ἀμστελῶδαμον	650	Καίνιξεβεργ	240
Κολωνία	630	Στέττιν	240
Μόναχον	620	Πράγα	225
Λειψί	600	Κιελ	215
Μασσαλία	600	Λίλλη	205
Λυὸν	560	Ζυρίχη	200
Δρέσδη	530	Δάντσιχ	200
Βρεσλάου	500	Μαγχάιμ	200
Ρόσερδαμ	500	Λεμβέργη	200
Φραγκφούρτη	450	Μαγχάιμ (Γερμ.)	200
Λόδς	425	Στρασσοβούργον	170
Δύσσελδρουφ	400	Λιέζ	170
Ἀννόδερον	400	Βέρνη	90

IV. ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ ΚΑΙ ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Θέσις. Αἱ νῆσοι αὗται κεῖνται ΒΔ. τῆς Εὐρώπης ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ. Ἡ μέγιστη Μεγάλη Βρεττανία (τριπλασία τῆς Ἰρλανδίας) χωρίζεται ἀπὸ μὲν τῆς Γαλλίας διὰ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης προσεγγίζουσα αὐτὴν κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί, πρὸς Α. δὲ βρέχεται ὑπὸ τῆς βορείας ἢ γερμανικῆς θαλάσσης.

Διαμελισμός. Αἱ νῆσοι αὗται καὶ δὴ ἡ μεγάλη Βρεττανία ἔχει μέγιστον διαμελισμὸν τῶν ἀκτῶν αὐτῆς καὶ πλείστους φυσικοὺς λιμένας. Ὁ μέγιστος κόλπος εἶνε πρὸς Δ, ὁ τῆς Βρισιόλης, ἀνοιγόμενος μεταξὺ δύο χερσονήσων τῆς Κορτουαλίας (πρὸς Ν.) καὶ τῆς Οὐαλλίας (πρὸς Β.). Σχηματίζονται δὲ καὶ νῆσοι μικρότεραι, ἰδίως πρὸς Β. καὶ ΒΔ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὰ ὄρη τῆς μεγάλης Βρεττανίας χαμηλὰ ὄντα, κεῖνται πρὸς δυσμὰς, ὡς προτείχισμα κατὰ τῶν κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ. Πολλὰ ὄρη ὑψοῦνται πρὸς Β. (ἐν τῇ Σκωτίᾳ) διασχιζόμενα ὑπὸ παραλλήλων χαραδρῶν, καθ' αἷς ἐκτείνονται μακραὶ λίμναι. Ἐνταῦθα εἶνε ἡ ὑψίστη κορυφὴ τῆς νήσου Σὲν-Νεβίς.

Ἄπαν τὸ νοτιοανατολικὸν τῆς νήσου καταλαμβάνει ἡ μεγάλη ἀγγλικὴ πεδιάς, εὐφορωτάτη ὡς ἐκ τῆς καλῆς ἀρδεύσεως.

Ἡ δὲ Ἰρλανδία (δηλ. πρασίνη χώρα) ἔχει ἕδαφος τὸ πλεῖστον πεδινόν.

Ῥόδατα. Ἡ μεγάλη Βρεττανία διατέμνεται ὑπὸ βραχυρ-

ρῶν ποταμῶν συνδεομένων διὰ πολυαρίθμων διωρύχων. Οἱ σπουδαιότεροι αὐτῶν εἶνε ὁ Σέβερνος, ἐκβάλλων εἰς τὸν κόλπον τῆς Βριστόλης καὶ ὁ Τάμεσις. ἐκβάλλων πρὸς Α., εἰς τὸν ὁμώνυμον κόλπον.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν νήσων εἶνε ὠκεάνειον, ὑγρὸν δὲ καὶ βροχερόν· ὁλόκληρον τὴν χώραν καλύπτουσι διὰ πυκνῆς ὁμίχλης οἱ ἄνεμοι τοῦ ὠκεανοῦ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ θέρος.

Προϊόντα. Ἡ Μ. Βρεττανία παράγει διάφορα γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἔχει δὲ μέγαν πλοῦτον μετάλλων καὶ γαιανθράκων. Ἐνεκα τούτου ἀκμάζει ἡ βιομηχανία βαμβακερῶν καὶ μαλλίνων ὑφασμάτων, ὡς καὶ διαφόρων μηχανῶν.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων εἶνε Ἕγγλοι, γερμανικῆς καταγωγῆς, πλὴν τινῶν Κελτῶν ἐν τῇ Σκωτίᾳ, Οὐαλλίᾳ καὶ Ἱρλανδίᾳ. Θρησκεία ἐπικρατεῖ ἡ ἐπισκοπικὴ (κλάδος τῶν διαμαρτυρομένων). Ἐν τῇ Σκωτίᾳ ἐπικρατεῖ ἡ προεσβυτεριανή (ὡσάυτως κλάδος τῶν διαμαρτυρομένων) καὶ ἐν τῇ Ἱρλανδίᾳ ἡ δυτικὴ.

Αἱ νῆσοι αὗται ἀποτελοῦσι τὸ βασίλειον τῆς Μεγ. Βρετανίας καὶ Ἱρλανδίας.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ

Κ Α Ι Ι Ρ Λ Α Ν Δ Ι Α Σ

[47 ἑκατ. κἀτ.].

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ διπλῆς βουλῆς. Βασιλεὺς νῦν εἶνε ὁ Γεώργιος ὁ Ε'.

Ἀνάπτυξις. Ἡ συγκοινωνία εἶνε πυκνοτάτη. Ἡ δὲ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πολεμικαὶ δυνάμεις. Τὸ βασίλειον τοῦτο ἔχει μεγίστας κτήσεις εἰς πάσας τὰς ἡπείρους καθισταμένη ἡ μεγίστη ἐπικράτεια τῆς γῆς. Οὕτω κατέχει τὸ $\frac{1}{4}$ περίπου τῆς γήινης ξηρᾶς ὡς καὶ τὸ $\frac{1}{4}$ τῶν ἀνθρώπων (436 ἑκατομ.).

Ὁ στρατὸς μεθ' ὧν τῶν κτήσεων ἀνέρεχεται ἐν καιρῷ εἰρήνης

νης εἰς 436 χιλ. ἄνδρας, ὁ δὲ στόλος εἶνε ὁ μέγιστος τοῦ κόσμου, ἀριθμῶν ὑπὲρ τὰ 560 πλοῖα νέα.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Μεγ. Βρεττανία διαίρεται εἰς τὴν πρὸς Ν. Ἀγγλίαν καὶ Οὐαλλίαν καὶ τὴν πρὸς Β. Σκωτίαν.

Πόλεις. 1) Ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ.

Λονδῖνον (ἀγγλ. Λόντον) πρωτ. τοῦ κράτους, ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὀχθῶν τοῦ Ταμέσεως, ἡ μέγιστη καὶ ἐκ τῶν ἐμπορικωτάτων πόλεων τοῦ κόσμου (7 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κάτ. μετὰ προαστείων.) Ἡ πόλις ἔχει διάσημα ἀνάκτορα καὶ μεγαλοπρεπέστατα οἰκοδομήματα, ἐν οἷς καὶ τὸ Βρεττανικὸν μουσεῖον μετὰ μεγίστης βιβλιοθήκης, τὸ πλουσιώτατον τοῦ κόσμου. Τὸ σπουδαιότατον τῶν προαστείων εἶνε τὸ *Γκρήνουιτς*, ἔνθα τὸ περίφημον ἀστεροσκοπεῖον, δι' οὗ διέρχεται κατὰ τοὺς Ἀγγλους ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς γῆς. — *Καιντερβερὺ* (Κανταβρυγία), ἔδρα τοῦ πρώτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀγγλίας. — *Δόβερ*, παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί, δι' οὗ ἡ διαπεραίωσις πρὸς τὴν Γαλλίαν. — *Πόρτσμουθ* (230), πολεμικὸς λιμὴν ἐν τῇ Μάγχῃ. — *Σάου-Θέμπιων* (135), κύριος σταθμὸς τῶν ὑπερωκεανίων πλοίων. — *Πλύμουθ* (110), πολεμικὸς λιμὴν ἐν τῇ Μάγχῃ. — *Βριστόλη* (380), κατὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον, ἐμπορικωτάτη. — *Ὁξφόρδη* (53), ὥραιοτάτη πόλις μετ' ἀρχαιοτάτου πανεπιστημίου. — *Βίρμιγγαμ* (900), ἡ πρώτη τοῦ κράτους βιομηχανικὴ πόλις. — *Μάνιτσεστερ* (760), (Μαγγχεστρία) καὶ *Σαλφῶρδ* (230), ἔνθα ἡ μέγιστη βυβακουργία τοῦ κόσμου. — *Σεφίλδ* (500), βιομηχανικωτάτη. — *Λήδς* (460). — *Ύόρκη* (82) (Ἐδόρακον). — *Νιουκάσιελ* (290), (δηλ. Νεόκαστρον), ἔχουσα μεγίστην ἐξαγωγὴν λιθανθράκων. — *Λίβερπουλ* (800), ἡ μετὰ τὸ Λονδῖνον ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Μεγ. Βρεττανίας, ἔχουσα τὴν πρώτην ἀγορὰν τοῦ βάμβακος.

Ἡ μέγιστη καὶ ἐμπορικωτάτη τῆς Οὐαλλίας εἶνε ἡ *Κάρδιφ* (138), ἐξ ἧς σπουδαιοτάτη ἐξαγωγή γαιανθράκων.

2) Ἐν τῇ Σκωτίᾳ.

Ἐδιμβούργον (340), πρωτ. ἐκτισμένον ἐπὶ 3 λόφων. — *Γλά-*

σκαβ (1 έκ.τ.), πρὸς Δ., ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη.—

Πέρθη, πρωτ. ἄλλοτε τοῦ Σκωτικοῦ κράτους.

Δουβλίον (400), κατὰ τὴν ἀνατολ. παραλίαν, πρωτ.—Βελ-
φάστ (400), πρὸς Β., ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς νήσου.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν σπουδαιωτέρων πόλεων τῆς ΒΔ. Εὐρώπης.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδες
Λονδίνον	4530	Βελφάστ	400
(μετὰ τῶν προαστ.)	7560	Βριστόλη	380
Γλάσκωδ	1000	Ἐδιμβούργον	340
Βίρμιγχαμ	900	Νιουκάστελ	290
Λίβερπουλ	800	Νόττιγχαμ	265
Μάντσεστερ	780	Σαλδφόρδ	232
Σεφίλδ	500	Πόρτσμουθ	230
Δήδς	460	Κάρδιφ	186
Δουβλίον	400	Σάου-Θέμπτων	135

VI. ΒΟΡΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. Η ΙΟΥΤΛΑΝΔΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΚΑΙ ΑΙ ΠΑΡ' ΑΥΤΗΝ ΝΗΣΟΙ

Θέσις. Πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλβίου ἐκτείνεται ἡ μι-
κρά Ἰουτλανδική χερσόνησος, ἥτις πρὸς Β. προσεγγίζουσα τὴν
Σκανδιναυικὴν χερσόνησον σχηματίζει μετ' αὐτῆς τὰ πελάγη
Σκαγεσθράκην καὶ Κατεγράκην (δηλ. πλοίων ὁδός). Πρὸς Α. δὲ
τῆς χερσονήσου ἐκτείνονται αἱ Δανικαὶ νῆσοι (Φιονία, Σηλάνδη
καὶ ἄλλαι), κατέχουσαι τὴν κλειδα τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἰουτλανδική χερσόνησος, μετὰ τῆς Πρωσσίας συνεχομένη, εἶνε καὶ αὕτη ὁμαλὴ πεδιάς φέρουσα μόνον χαμηλὴν τινα λοφοσειράν. Τὰ παράλια δ' εἶνε ἀμώδη καὶ ἀλίμενα, ἰδίως τὰ δυτικὰ. Καὶ αἱ νῆσοι εἶνε χαμηλαὶ καὶ ἐντελῶς ἐπίπεδοι.

Ῥοδατα. Ἡ χερσόνησος ἔχει ἀσημάντους ποταμούς, πολλὰς δὲ λίμνας· κατὰ δὲ τὰ δυτικὰ παράλια σχηματίζονται καὶ ἔλη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ψυχρόν, ὁ χειμὼν ὅμως δὲν εἶνε τοσοῦτον δρυμύς, ὥς ἀλλαχοῦ τῆς βορ. Εὐρώπης.

Προϊόντα. Ἡ χώρα εἶνε δασώδης καὶ πλήρης λειμώνων, δι' ὃ κύρια προϊόντα εἶνε κτηνοτροφικὰ (ζῆα, βούτυρον, κρέατα, ἀλίπαστα)· ἀλιεύονται δὲ καὶ πολλοὶ ἰχθύες.

Κάτοικοι. Κάτοικοι εἶνε οἱ Δανοί, ἀνήκοντες εἰς τὴν γερμανικὴν ὁμοεθνίαν· θρησκείαν δ' ἔχουσι τὴν τῶν διαμαρτυρομένων.

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

(3.270.000 κάτ.)

Ἐκτασεις. Τὸ βασίλειον τῆς Δανίας πατρίδος τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Α', ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Ἰουτλανδικῆς χερσονήσου (πλὴν νοτίου τινὸς τμήματος ἀνήκοντος εἰς τὴν Πρωσίαν) καὶ τῶν παρ' αὐτὴν νήσων, ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω κειμένων νήσων Φαιρόων καὶ Ἰσλανδίας.

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία ἀκμάζει μόνον ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ἡ συσκοινωνία δὲ καὶ τὸ ἐμπόριόν εἶνε ἀκμαία. Ἡ ἐκπαίδευσις ἔτι εὐρίσκεται ἐν ἀρίστῃ καταστάσει.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία. Βασιλεὺς δ' εἶνε ὁ Φρειδερίκος ὁ Η', θεῖος τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

Δυνάμεις τῆς χώρας. Ὁ στρατὸς ἐν πολέμῳ ἀριθμεῖ 84 χιλ. ἄνδρας, ὁ δὲ στόλος 37 πλοῖα (ὧν τὰ 5 θωρηκτά).

Πρωτ. τοῦ βασιλείου εἶνε ἡ *Κοπενάγη* (600), ἐπὶ τῆς νήσου Σηλάνδης καὶ ἀπέναντι τῆς Σουηδίας, ἔνθα ὁ πορθμὸς τῆς Σούνδης. Εἶνε πόλις ὀχυρά, βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ.

Αἱ νῆσοι *Φαιρόαι* (δηλ. νῆσοι προβάτων) κεῖνται πρὸς Β. τῆς Σκωτίας καὶ εἶνε βραχῶδεις καὶ ψυχραί.

Ἡ δὲ *Ἰρλανδία* (δηλ. χώρα τοῦ πάγου) εἶνε μεγαλυτέρα τῆς παλ. Ἑλλάδος, ἀλλ' ἔχει μόνον 80 χιλ. κατ., ἕνεκα τοῦ γυμνοῦ ἐδάφους αὐτῆς καὶ τοῦ ψυχροτάτου κλίματος. Ἔχει 29 ἐνεργὰ ἡφαίστεια, ὧν τὸ σπουδαιότατον εἶνε ἡ *Έκλα π.* Εἰς ἄπασαν δὲ τὴν νήσον ἀναπηδῶσι θερμαὶ πηγαί, «αἱ Γκρέϋσιρ», εἰς ὕψος μέχρις 66 μέτρων.

Κτῆσις τῆς Δανίας εἶνε καὶ ἡ πρὸς Β. τῆς Ἀμερικῆς μεγίστη νήσος *Γρονλανδία* (13) καὶ τινες μικραὶ τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς.

Β'. ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Θέσις. Ἡ μεγίστη αὕτη χερσόνησος τῆς Εὐρώπης ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἧς προέκτασις εἶνε ὁ Βοθνικὸς κόλπος. ΝΔ. προσεγγίζει τὴν Ἰουτλάνδην καὶ τὴν Σηλάνδην κατὰ τὰ πελάγη Σκαγεροάκην καὶ Καττεγάτην.

Διαμελισμός. Ἡ χερσόνησος σχηματίζει πρὸς Ν. εὐρὺν κόλπον, τὸν τῆς Χριστιανίας. Ἡ δὲ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκτὴ εἶνε διεσχισμένη εἰς ἀποκρήμνους καὶ στενοὺς κόλπους (ιορδῆγ. Φιόρδ), παρ' οὓς πλῆθος νήσων καὶ νησιδίων. Τὸ Βόρειον ἄκρωτ. εἶνε τὸ βορειότατον τῆς Εὐρώπης.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Κατὰ μῆκος τῆς χερσονήσου καὶ πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ἐκτείνεται ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς χερσονήσου περιέχουσα ὑψηλὰ ὄρη (τὰ Σκανδιναβικὰ καὶ ὄροπέδια πλήρη παγετώνων (Φιέλδ). Ταῦτα πρὸς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν καταπίπτουσιν ἀποτόμως, πρὸς Α. δὲ κλιμακοειδῶς. Τὸ ΝΑ. τμήμα τῆς χερσονήσου εἶνε πεδινόν.

Ῥοδατα. Πολλοὶ ποταμοὶ ῥέουσιν ἐκ τῶν ὀρέων πρὸς Α. καὶ

Ν. διασπρίζοντες τὸ κλιμακοειδὲς ἔδαφος, ἕνεκα δὲ τῆς τοιαύτης μορφῆς τοῦ ἐδάφους σχηματίζονται πολλοὶ καταρράκται καὶ πολλὰ μικρὰ λίμναι. Αἱ μέγισται λίμναι εἶνε ἡ *Βένερ*, ἡ *Βέιτερ* καὶ ἡ *Μαϊλάρ*, ἧτις συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

Κλίμα. Ἡ χερσονήσος ἐν σχέσει πρὸς τὸ γεωγραφικὸν πλάτος δὲν ἔχει λίαν ψυχρὸν χειμῶνα, καὶ δὴ ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκτὴ (ἕνεκα τοῦ θερμοῦ θαλασσίου ρεύματος).

Προϊόντα. Ἡ χερσονήσος εἶνε δασώδης καὶ πλουσία εἰς σίδηρον, κατὰ δὲ τὴν ἀκτὴν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἀκμαῖζει ἡ ἀλιεία. Ἐξάγεται ξυλεία, σίδηρος καὶ ἄλλα μέταλλα, ἰχθύες καὶ κτηνοτροφικά.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου, οἱ *Σουηδοὶ* καὶ οἱ *Νορβηγοὶ*, ἀνήκουσιν εἰς τὴν γερμανικὴν ὁμοεθνίαν. Κατοικοῦσιν ἔτι πρὸς Β. καὶ ὀλίγοι *Λάπωνες* καὶ *Φίννοι*. Θρησκείαν πάντες ἔχουσι τὴν τῶν διαμαρτυρομένων.

Διαιρέσεις. Ἡ χερσονήσος διαιρεῖται εἰς δύο βασιλεία, τὸ τῆς *Σουηδίας* ΝΑ. (τὰ $\frac{4}{7}$ τῆς χερσονήσου) καὶ τὸ τῆς *Νορβηγίας* ΒΔ. (τὰ $\frac{3}{7}$).

1) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΣΟΥΗΔΙΑΣ

[450.000 τετρ. χιλ. — 6 ἑκατ. κάτ.].

Ἀνάπτυξις. Ἐν τῇ Σουηδίᾳ ἀλμαῖα εἶνε ἡ συγκοινωνία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ἐκπαίδευσις.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο Βουλῶν.

Δυνάμεις. Ὁ στράτος ἐν εἰρήνῃ ἀριθμεῖ 70 χιλ. περίπου ἄνδρας, ἐν καιρῷ δὲ πολέμου ὑπὲρ τὰς 500 χιλ. Ὁ στόλος ἀποτελεῖται ἐξ 92 πλοίων.

Πόλεις. *Σιοκχόλμη* (450), «ἡ βορεία Βενετία», κατὰ τὴν ἑνωσιν τοῦ *Μαϊλάρ* μετὰ τῆς Βαλτικῆς, ἐκτισμένη ἐν μέρει ἐπὶ νησίδων, ὡς ἡ Βενετία. Εἶναι βιομήχανος καὶ ἐμπορικωτάτη.—*Καλοκρόνα* (28), ἐνθα ὁ κύριος ναύσταθμος τῆς Σουηδίας.—*Μάλμαι* (113), λιμὴν ἐμπορικὸς ἀπέναντι τῆς *Κοπενάγης*.—*Γαίτεμ-βοργ* (200), ὁ δεύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κράτους.

2) ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ

(324 τετραγ. χιλιόμε.—2,700 χιλ. κάτοικοι).

Ἀνάπτυξις. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιεῖαν ἀριγγῶν, τὴν ξυλείαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Νορβηγίας εἶνε ἀκμαϊότατον.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μεθ' ἀπλῆς Βουλῆς.

Δυνάμεις. Ὁ στρατός ἐν πολέμῳ ἀριθμεῖ 180 χιλ., ὁ δὲ στόλος 64 μεγάλα πλοῖα, ὧν 4 θωρηκτά.

Πόλεις. Χριστιανία (260), παρὰ τὸν Σκαγεράκην, πρωτ. μετὰ ἐμπορικῷ λιμένος.—Βέργεν (100), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Νορβηγίας τῶν ἐχθύων.—Τρόντγεμ (55), ἕτερος ἐμπορικὸς λιμὴν.—Χάμμερφεσι, ἐπὶ νήσου, ὁ βορειότατος λιμὴν τῆς γῆς. Ἡ πολικὴ ἐνταῦθα νῦν διαρκεῖ 4 μῆνας καὶ 8 ἡμέρας (ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου).

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Βορείας Εὐρώπης.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλ.	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλ.
Κοπενάγη	600	Μάλμαϊ	113
Στοκχόλμη	450	Βέργεν	100
Χριστιανία	260	Τρόντγεμ	55
Γαίτμεδεργ	200		

VI. ΒΟΡΕΙΟΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Θέσεις καὶ ἔκτασις. Ἀπὸ τὸ ΒΑ. ἡμισυ τῆς Εὐρώπης ἀπὸ 45' μέχρις 70' βορ. γεωγραφικοῦ πλάτους εἶνε ἐκτεταμένον βαθύπεδον, λόφους μόνον ἐνιαχοῦ φέρον. Μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης συνάπτεται ΝΔ., μετὰ δὲ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου ΒΔ. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Βοθνικοῦ κόλπου, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου, μεθ' οὗ συνδέεται ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα καὶ ΝΑ. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Γεωγραφία Σαρρῆ, Β' τάξεως ἑλληνικοῦ, ἔκδ. πέμπτη 5

Διαμελισμός. Πρὸς Β. σχηματίζεται ἐκ τοῦ βορ. παγωμένου ὠκεανοῦ ἡ *Λευκὴ θάλασσα*, δι' ἧς ἀποχωρίζεται ἡ χερσόνησος *Κόλα*. Ἐκ τῆς Βαλτικῆς σχηματίζονται ὁ *Φιννικὸς κόλπος* καὶ ὁ τῆς *Ρίγας*. Πρὸς Ν. δ' ἐν τῷ Εὐξείνῳ ἐκτείνεται ἡ *Ταυρικὴ* ἢ *Κοιμαϊκὴ* χερσόνησος, ἣτις προσεγγίζουσα τὸ ἀσιατικὸν ὄρος *Καύκασον* σχηματίζει τὴν εἴσοδον τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης, τὸν πορθμὸν τοῦ *Κέρις* (π. *Κιμμέριος Βόσπορος*).

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ μέγα βαθύπεδον ὀρίζουσιν αἱ ἐξῆς ὄρειναί περιοχαί :

1) Τὰ *Οὐράλια* ὄρη, ἅτινα θεωροῦνται ὡς ὄριον Εὐρώπης καὶ Ἀσίας· 2) τὰ *Ταυρικά* ὄρη ἐν τῇ ὁμωνύμῳ χερσονήσῳ· 3) τὰ *Καρπάθια*, ὄρη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης· 4) τὰ ὄρη τῆς *Φιννλανδίας*, «*χώρος τῶν χιλιάδων λιμνῶν*»· 5) τὸ ὀροπέδιον τῆς χερσονήσου *Κόλας*.

Ῥοδατα. Καθ' ὅλον τὸ βαθύπεδον ρέουσι πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, κατὰ τὸ πλεῖστον πλωτοί. Εἰς μὲν τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανὸν ἐκβάλλουσιν ὁ *Πετοχόρας* καὶ ὁ Ἀνατολικὸς *Δουίνας*. Εἰς τὸν Φιννικὸν κόλπον ὁ βραχὺς, ἀλλὰ πολυὺς *Νέβας*, πηγάζων ἐκ τῆς μεγάλης λίμνης *Λαδόγας*. Εἰς τὸν Εὐξείνῳ ἐκβάλλουσιν ὁ *Ανεϊστερ*, ὁ *Ανεϊπερ* (*Δάναπρις*) καὶ ὁ *Δόν* (δηλ. ποταμός, π. *Τάναϊς*). Εἰς δὲ τὴν *Κασπίαν* ἐκβάλλει ὁ μέγιστος τῆς Εὐρώπης *Βόλγας* (δηλ. *Μέγας*) καὶ ὁ *Οὐράλης*, ἀμφότεροι πολυὺς χυθες.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς ΒΑ. Εὐρώπης ὡς ἐκ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως εἶνε ποικίλον. Μικρὸν βόρειον τμήμα ἀνήκει εἰς τὴν ψυχρὰν ζώνην, τὸ δὲ ἕτερον εἰς τὴν εὐκρατον, ὅπερ ὅμως ἔχει χειμῶνα ψυχρότατον καὶ μακρὸν.

Βλάστησις καὶ προϊόντα. Τὸ ἔδαφος κατὰ τὸ ποῖον δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς 3 τμήματα.

1) Τὸ τμήμα τῶν *Τουνδρῶν* (δηλ. ἐλωδῶν πεδιάδων) κατὰ μῆκος τοῦ παγωμένου ὠκεανοῦ, μεταβαλλομένων κατὰ τὸν μακρότατον χειμῶνα (8—9 μῆνας) εἰς ἐκτάσεις πάγων.

2) Τὸ δασῶδες τμήμα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας.

3) Τὸ καλλιεργημένον καὶ τὸ στεππῶδες, πρὸς Ν. Τὸ καλλιεργημένον ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν ὁρίων τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης μέχρι τοῦ Δον καὶ εἶνε τὸ κατ' ἐξοχὴν καρποφόρον μέρος, ἀποφέρων ἄρθρον καὶ ἐκλεκτὸν αἶτον, λίγον καὶ ἄλλα, τὸ δὲ στεππῶδες εἶνε πρὸς τὴν Κασπίαν, κατὰλληλον πρὸς κτηνοτροφίαν.

Ὅρυκτά προϊόντα ἔχουσι κυρίως τὰ Οὐράλια ὄρη (σίδηρον, χαλκόν, χρυσόν, πλῆτινκν, ἄργυρον καὶ ἄλλα). Ἐν δὲ τῷ Βόλγα καὶ Οὐράλῃ ἀκμαίνει ἡ ἀλιεία ἰχθύων (ἐξ ὧν παρασκευάζεται καὶ τὸ μαῦρον χαβιάριον).

Κατοικίδια ζῶα πλὴν τῶν τῆς λοιπῆς Εὐρώπης εἶνε οἱ τάρανδοι καὶ ΝΑ. αἱ κάμηλοι.

Κάτοικοι. Τὰ $\frac{3}{4}$ τῶν κατοίκων εἶνε σλαβικοὶ λαοί, ὧν κυριώτατος εἶνε ὁ ρωσικός. Πρὸς τὴν Βαλτικὴν κατοικοῦσιν οἱ Λεῖτοι καὶ οἱ Λιθουανοί, συγγενεῖς πρὸς τοὺς Σλαβούς. Κατοικοῦσιν ἔτι Γερμανοί, Ρουμᾶνοι, Ἕλληνες καὶ ἐκ τῶν ἀσιατικῶν λαῶν Ἰουδαῖοι καὶ Τουράνιοι (Φίννοι, Ἑσθονες, Κιρκάσιοι, Κοζάκοι, Καλμουκοί). Ἐπικρατεῖ δὲ ἡ ὁρθόδοξος χριστιανικὴ θρησκεία.

Πολιτικὴ κατὰστασις. Μέγα τμήμα τῆς ΒΑ. Εὐρώπης ἀποτελεῖ τὸ δυτικόν καὶ κύριον τμήμα τοῦ ρωσικοῦ κράτους, δηλ. τὴν εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν. Πρὸς τὴν Βαλτικὴν ὑπάρχουσι 4 νέα ἀνεξάρτητα κράτη (Φιννλανδία, Ἑσθονία, Λεττονία καὶ Λιθουανία), πρὸς δὲ τὸν Εὐξείνιον ἡ Οὐκρανία.

I. ΡΩΣΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

[Μεγαλύτερον τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἑκτασιν—100 ἑκατ. κῆτ].

Θέσις. Τὸ ρωσικόν κράτος ἐκτείνεται ἐν τε τῇ Εὐρώπῃ καὶ τῇ Ἀσίᾳ. Καίτοι δ' ἡ ἀσιατικὴ Ρωσία εἶνε πολὺ μεγαλυτέρα κατὰ τὴν ἑκτασιν. τὰ 70 ἑκατ. τῶν κατοίκων κατοικοῦσιν ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ Ρωσίᾳ.

Ἀνάπτυξις. Ἡ κυρία ἐνασχόλησις τῶν κατοίκων εἶνε ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ὕλοτομία. Ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον διευκολύνονται πλὴν τῶν σιδηροδρόμων καὶ διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν καὶ διωρύχων. Τὸν χειμῶνα ὅμως οἱ ποταμοὶ

πήγνυνται, ὡς καὶ ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα. Ἡ ἐκπαίδευσις δὲ τοῦ λαοῦ δὲν εἶνε πολὺ διαδεδομένη.

Πολίτευμα. Δημοκρατικὸν ἀπὸ τοῦ 1917.

Δυνάμεις. Ἡ Ῥωσία ἐγένετο ἰσχυρὸν κράτος ἀπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου τοῦ πρώτου αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσίας. Ἡ δύμις ὅμως ταύτης μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἔχει καταπέσει.

Πόλεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ῥωσίας. Πειρούπολις (700), κατὰ τὸν μυχὸν τοῦ Φιννικοῦ κόλπου καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νέβα, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Πέτρου τοῦ μεγάλου (1703). Πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο πρωτ. τοῦ κράτους καὶ εἶχε 2 ἑκατ. κατ. — Κρόσιαντ, ἐπὶ νησιδὸς τοῦ Φιννικοῦ, ἄλλοτε πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν. — Μόσχα (1500) (ἡ Μόσκοβα), ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώρας, ἀρχαία καὶ νέα πρωτ. τῆς Ῥωσίας, ἔχουσα τὴν μεγίστην βιομηχανίαν καὶ μέγαν ἀριθμὸν ναῶν. — Νίσινι Νοβογδόρ (105), ἐμπορικὴ πόλις. — Ἀρχάγγελος, κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δουίντς, βόρειος λιμὴν — Καζάν (170) καὶ Σαράτοβον (200), ἐπὶ τοῦ Βόλγα. — Ἀσιραχάν (140), κατὰ τὸ δέλτα τοῦ Βόλγα, κεντρικὸς σταθμὸς τῆς ἀλιείας.

2. ΤΑ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΒΑΛΤΙΚΗΝ ΚΡΑΤΗ

α') Ἡ **Φιννλανδία** ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ. Ἐχει ἐπιφάνειαν ἴσην πρὸς τὴν Νορβηγίαν καὶ πληθυσμὸν ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατομ.

Τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς εἶνε ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Σουηδίας. Ἡ κτηνοτροφία εἶνε ἀξιολογωτέρα τῆς γεωργίας.

Οἱ Φίννοι κατοικοῦσι κατὰ χωρία. Ἡ μόνη πόλις εἶνε ἡ πρωτ. Ἑλσιγγφόρς (185) κατὰ τὸν Φιννικὸν κόλπον.

β') Ἡ **Ἑσθονία** εἶνε ἡ δημοκρατία τῶν Ἑσθόνων. Ἐχει ἴσην ἑκτασιν πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα, πληθυσμὸν δὲ 1 ³/₄ ἐκ. — Πρωτ. ἡ Ρεβάλ (140).

γ') Ἡ **Λεττονία** εἶνε καὶ αὕτη ἴση πρὸς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα (2 ἑκατομ.) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν (λίνον, κάνναβις). Βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις εἶνε ἡ πρωτ. Ρίγα (300), κατὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον.

δ') **Ἡ Λιθουανία** εἶνε μεγαλύτερα τῆς Ἑλλάδος (6; ἐκπτομύρια). Οἱ κάτοικοι αὐτῆς, οἱ Λιθουανοί, εἶνε σλάβοι, πρωτ. δὲ τῆς Λιθουανίας εἶνε τὸ *Κόβρον*.

3. ΟΥΚΡΑΝΙΑ

(τετραπλασία τῆς Ἑλλάδος.—35 ἑκατ. κάτ.)

Ἡ νέα αὕτη μεγάλη δημοκρατία ἦτο πρότερον τμήμα τοῦ Ῥωσικοῦ κράτους. Οἱ Οὐκρανοὶ λέγονται καὶ Μικροὶ Ῥῶσοι καὶ εἶνε συγγενεῖς μὲ τοὺς λοιποὺς Ῥώσους.

Πρωτ. εἶνε τὸ *Κίεβον* (450), παρὰ τὸν Δνεῖπερ, ὠραία πόλις. — *Πουλιάβα*, ἱστορικὴ πόλις (νίκη τοῦ μεγ. Πέτρου κατὰ τοῦ Καρόλου τοῦ IB' τῷ 1709). — *Χάρκοβον* (250). — *Ὁδησσὸς* (500), (κ. Ὁδέσσα) κατὰ τὸν Εὐξείνιον, ἡ πρώτη ἐν αὐτῷ ἐμπορικὴ πόλις. — *Νικολάϊεφ* (100), πολεμικὸς λιμὴν. — *Ταϊγάνιον* (70), κατὰ τὴν Ἀζοφικὴν, ἐξάγον πολὺν σίτον. — *Ροστόβιον* (125), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δόν. Ἐν ταῖς δύο τελευταίαις ταύταις πόλεσι κατοικοῦσι πολλοὶ Ἕλληνες.

Ἐν τῇ Κριμαίᾳ κυριώταται πόλεις εἶνε ἡ *Συμφερόπολις* (70) καὶ ὁ λιμὴν *Σεβαστούπολις* (65).

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτάτων πόλεων τῆς Βορειοανατολικῆς Εὐρώπης.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Μόσχα	1620	Ἑλισσιγγφόρς	185
Πετρούπολις	700	Ἀστραχάν	140
Ὁδησσὸς	500	Ρεβάλ	140
Κίεβον	450	Ροστόβιον	125
Ρίγα	300	Νίσνι-Νοβγκρόδ	105
Χάρκοβον	250	Νικολάϊεφ	100
Σαράτοβον	200	Ταϊγάνιον	71
Βίλνα	200	Συμφερόπολις	71
Καζάν	170	Σεβαστούπολις	65

[44 εκατ. τετραγ. χιλιόμε.—900 εκατ. κάτ.].

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἀσία ἐκτείνεται πρὸς Α καὶ ΝΑ. τῆς Εὐρώπης καὶ κατὰ τὰς τρεῖς ζώνας τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου. Μετὰ τῆς Ἀφρικῆς συνδέεται ΝΔ. διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ἢ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ ΝΔ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Μέγεθος. Ἡ Ἀσία εἶνε ἡ μεγίστη ἥπειρος τῆς γῆς, $4\frac{1}{2}$ φορές μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης καὶ 260 φορές μεγαλυτέρα τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ὅριζόντιος διαμελισμός. Ἡ Ἀσία διαμελίζεται πανταχοθεν.

1) **Θάλασσαι.** Πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν διὰ χερσονήσων καὶ νήσων διακρίνονται αἱ ἐξῆς θάλασσαι· ἡ Βερίγγεια, ἡ Ὀχοισικὴ, ἡ Ἰαπωνικὴ, ἡ Κυρὶνῃ, ἡ Ἀνατολικὴ Σινικὴ καὶ ἡ νοτιὰ Σινικὴ θάλασσα. Πρὸς τὸν Ἰνδικὸν σχηματίζονται ἡ Βεργαλική, ἡ Ὀμανικὴ, ὁ μέγας Περσικὸς κόλπος καὶ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα. Μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης συγκοινωνεῖ ἡ Μεσόγειος διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ.

2. **Χερσόνησοι.** Πρὸς ἀνατολὰς ἐκτείνεται ἡ πλήρης ἡφαιστείων Καμτσιάκα καὶ ἡ Κορέα. Πρὸς Ν. ἐκτείνονται τρεῖς μέγισται χερσὶνῆσοι ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὰς τρεῖς νοτίας χερσ. τῆς Εὐρώπης, ἡ Ἰνδοσινικὴ, τὸ Δεκὰν καὶ ἡ Ἀραβία. Πρὸς Δ. δὲ εἶνε ἡ Μικρὰ Ἀσία.

3) **Νῆσοι.** Μεγάλαι συστάδες νήσων σχηματίζονται πρὸς Α. καὶ ΝΑ. τῆς Ἀσίας αἱ Ἰαπωνικαὶ καὶ αἱ Ἰνδικαί. Μεγάλῃ νῆσος παρὰ τὸ Δεκὰν εἶνε καὶ ἡ Κεϋλάνη (δὴλ. νῆσος τῶν λεόντων).

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἀσία εἶνε ἡ ὑψίστη τῶν ἡπείρων. Ἀπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου.

θαλάσσης μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ ἐκτείνεται ὑψηλὴ ζώνη, ἣτις σχηματίζει πολλὰς ὄρεινὰς χώρας καὶ περιβάλλει πολλὰ ὀροπέδια. Κατὰ τὸ μέσον περίπου στενεύεται αὕτη καὶ διαίρεται οὕτως εἰς δύο, εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικὸν τμήμα. Τὰ δύο ταῦτα τμήματα συνδέει ἡ ὀροσειρὰ τοῦ Ἰνδοκούχου (7750 μ. ὑψ.).

Ὅρειναι χῶραι τοῦ δυτικοῦ ὄρεινοῦ τμήματος εἶνε ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἡ Ἀρμενία, ἡ Καυκασία, ἡ Συρία καὶ ἡ Ἀριανή. Τὸ δὲ ἀνατολικὸν τμήμα, ὅπερ εἶνε μεγαλύτερον καὶ ὑψηλότερον, ἄρχεται ἀπὸ τῆς ὑψίστης χώρας Παμίρ, «τῆς στέγης τοῦ κόσμου». ΝΑ. ταύτης ὑψοῦνται τὰ ὑψίστα ὄρη Καρακορούμ καὶ Ἰμαλάια, (δηλ. κατοικία τῶν χιόνων), ὧν τὸ ὄρος Ἐβέρεστον εἶνε τὸ ὑψιστον τῆς γῆς (8945 μ.).

Πρὸς Β. τῆς ὑψηλῆς ζώνης ἐκτείνεται τὸ Τουρανικὸν καὶ Σιβηρικὸν βαθύπεδον ἃτινα κατέχουσι τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς Ἀσίας. Σπουδαιότατα βαθύπεδα εἶνε ἔτι πρὸς Ν. μὲν τὸ τῆς Μεσοποταμίας καὶ τὸ τοῦ Ἰνδοσιάν (δηλ. χώρας τῶν Ἰνδῶν) πρὸς Α. δὲ τὸ Σινικόν.

Ῥοῦατα. Τινὲς ποταμοὶ τῆς Ἀσίας δὲν ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλ' εἰς λίμνην ἢ καταπίνονται ὑπὸ ἐρήμου. Τοιοῦτοι εἶναι ὁ Ἀμοὺ Λάρια (μ. Ὠξός), καὶ ὁ Σὺρ Λάρια (π. Ἰαζάρτης), οἵτινες ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην· αὕτη εἶνε ἡ μεγίστη ἀλμυρὰ λίμνη τῆς γῆς μετὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Ἐκ τῶν ἐκβάλλοντων μεγάλων ποταμῶν εἰς τὴν θάλασσαν τρεῖς ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, πάντοτε σχεδὸν παγωμένοι· ὁ Ὄβις, ὁ Ἰενισέης καὶ ὁ Λένας. Πέντε πολυὺδροι ἐκβάλλουσι πρὸς τὸν μέγαν ἢ Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, ὁ Ἀμούρ, ὁ Χοάγγ-χῶ (δηλ. κίτρινος ποταμός), ὁ Γιὰγγ-τσέ-Κιὰγγ (δηλ. κυανοὺς ποταμός), ὁ Μεκὸγγ καὶ ὁ Μενάμ. Πέντε πρὸς τὸν Ἰνδικόν, ὁ Βραμαπούιρας, ὁ Γάγγης, ὁ Ἰνδός, ὁ Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης. Πάντες οὗτοι εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον πλωτοί.

Κλίμα. Ἡ Ἀσία ἐκτεταμένη εἰς τρεῖς ζώνας, ἔχει ποικίλον κλίμα. Πρὸς Β. εἶνε ψυχρότατον ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον ἡπειρωτικὸν καὶ ξηρόν. Πρὸς τὴν Μεσό-

γειον κατὰ τὰ τρία νότια βαθύπεδα εἶνε εὐκρατον κατὰ δὲ τὰς νοτίας χερσονήσους τὸ πλεῖστον θερμὸν καὶ ὑγρὸν (τροπικόν).

Κάτοικοι. Ἡ Ἀσία θεωρεῖται ὡς πατρίς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Πυκνότετα κατοικημέναι χῶραι εἶναι τὸ Ἰνδοστὰν καὶ ἡ κυρίως Σινική, ἔνθα αἱ μέγιστα πόλεις τῆς Ἀσίας. Τὸ πλεῖστον δὲ τοῦ πληθυσμοῦ ἀνήκει εἰς τὴν *Μογγολικὴν* φυλὴν, εἰς ἣν ὑπάγονται οἱ Σῖναι (Κινέζοι), οἱ Ἰάπωνες, οἱ Κορεάται καὶ ἄλλοι. Ἔτεροι φυλαὶ εἶνε ἡ *Μαλαϊκὴ* πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς Ἀσίας καὶ οἱ *Αραβίδαι* (ἐν τῷ Δεκάν). Οἱ λοιποὶ εἶνε Ἀριοι (οἱ Ἰνδοί, οἱ κάτοικοι τῆς Ἀριανῆς, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Σημίται Ἰουδαῖοι καὶ Ἀραβες).

Θρησκείαι. Αἱ μᾶλλον διαδεδομέναι θρησκείαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ εἶνε ὁ *μωαμεθανισμὸς* (κυρίως ἐν τῇ δυτ. Ἀσίᾳ), ὁ *βουδδισμὸς* καὶ ὁ *βραχμανισμὸς* (ἐν τῇ ἀνατολικῇ νοτίᾳ Ἀσίᾳ). *Χριστιανοὶ* εἶνε περὶ τὰ 10 ἑκατομ. καὶ περὶ τὸ 1 ἑκατομμύριον Ἰουδαῖοι.

Πολιτεῖαι. Ἐν τῇ Ἀσίᾳ ὑπάρχουσιν 6 πρωτεύοντα κράτη καὶ τινα δευτερεύοντα. Πρωτεύοντα κράτη εἶνε·

1) Αἱ *Βρετανικαὶ Ἰνδία*, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

2) Τὸ *Σινικὸν κράτος*.

3) Ἡ *Ἰαπωνία*.

4) Ἡ *Ρωσία* (Ἀσιατικὴ Ῥωσία).

Δευτερεύοντα κράτη εἶνε· 1) Ἡ *Τουρκία* (ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ), 3) Ἡ *Περσία*, 3) τὸ *Αφγανιστάν*, 4) τὸ *Σιάμ* καὶ 5) τὰ ἀνεξάρτητα μικρὰ κράτη τῆς Ἀραβίας.

Πλὴν τῶν κρατῶν ὑπάρχουσι καὶ κτήσεις τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Ὀλλανδίας, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὡς καὶ μικραὶ τινες τῆς Πορτογαλλίας.

Χωρογραφικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἀσία δύνανται νὰ διαιρεθῇ εἰς 4 μέρη ὡς ἐξῆς· 1) νοτιοδυτικὴ Ἀσία, 2) νοτιὰ Ἀσία, 3) ἀνατολικὴ Ἀσία, 4) βορείᾳ Ἀσία.

I. ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

Εἰς τὴν Νοτιοδυτικὴν Ἀσίαν διακρίνονται φυσικῶς αἱ ἑξῆς χώραι· 1) Μικρὰ Ἀσία, 2) Συρία, 3) Παλαιστίνη, 4) Ἀραβία, 5) Μεσοποταμία, 6) Ἀρμενία καὶ 7) Ἀριανή.

1. Η ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

[525,000 τετραγ. χ. 10 ἑκταμ. κατ.]

Θέσεις καὶ ὄρια. Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶνε χερσόνησος ἴση σχεδὸν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν. Αἱ χερσόνησοι αὗται προσεγγίζουσιν ἀλλήλαις κατὰ τοὺς πορθμοὺς Βόσπορον καὶ Ἑλλήσποντον. Πρὸς Β. ἡ Μ. Ἀσία βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου πόντου Β.Δ. ὑπὸ τῆς Προποντίδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης.

Διαμελισμός. Μέγιστον διαμελισμὸν ἔχει ἡ Μικρὰ Ἀσία κατὰ τὸ Αἶγαίον πέλαγος· ἐνταῦθα σχηματίζονται πολλαὶ χερσόνησοι, νῆσοι καὶ κόλποι. Τὸ ἀκρωτήριον Δεκτὸν (πρὸς Β. τῆς Λέσβου) εἶνε δυτικώτατον τῆς Ἀσίας.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶνε ὁροπέδιον περιστοιχιζόμενον πανταχόθεν ὑπὸ ὄρεων. ΒΑ. εἶνε τὰ Πονικὰ ὄρη, πρὸς Α. ὁ Ἀντίταυρος καὶ πρὸς Ν. ὁ Ταῦρος. Τὸ ὕψιστον εἶνε ὁ Ἀργαῖος (4.000 μ.) ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Τὸ ὁροπέδιον καταπίπτει πρὸς τὸ Αἶγαίον κατὰ κοιλάδας. Ἐνταῦθα εἶνε τὸ κάλλιστον μέρος τῆς χώρας.

Ποταμοί. Οἱ πλεῖστοι τῶν ποταμῶν ἐκβάλλουν εἰς τὸ Αἶγαίον, ὡς ὁ Ἑρμος καὶ ὁ Μαίανδρος. Ὁ μέγιστος ὁμῶς Ἄιλος ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε τὸ πλεῖστον Τοῦρκοι ἀλλὰ πρὸς τὰ παράλια ἐπικρατοῦν οἱ Ἕλληνες.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τμήμα τῆς δυτικῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ λοιπὸν ἀνήκει εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν.

Προϊόντα. Κύρια προϊόντα εἶνε τὰ γεωργικὰ (δημητριακοὶ καρποί, καπνός, μήκων, ὀπῶρσι καὶ ἄλλα). Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ

ἄκμαί·ει· ἡ κτηνοτροφία (αἰγας Ἀγκύρας). Δάση καὶ ὄρυκτὰ εὐ-
ρίσκονται πολλά· σπουδαῖοι εἶνε οἱ λιθάνθρακες κατὰ τὴν Πον-
τικὴν Ἡράκλειαν. Πόλεις ἀξιόλογοι εἶνε·

Σμύρνη (260) ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἀνατολῆς.
— **Μαγνηρία** (70), ὑπὸ τὸ Σίπυλον—**Πέργαμος**, ἀρχαία πόλις.
— **Κυδωνίαι** (15, κ. Ἀϊδαλί), ἀπέναντι τῆς Λέσβου. Ἀἰδίνιον
(80), εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Μαιάνδρου—**Προῦσα** (90), οὐ μακρὰν
τῆς Προποντίδος— **Ἀγκυρα** (40), ὀνομαστή διὰ τὴν νίκην τοῦ
Ταμερλάνου κατὰ τοῦ Βαγιαζήτ (1402 μ. Χ.) καὶ διὰ τὰς λε-
πτομάλλους αὐτῆς αἰγας. — **Καισάρεια** (54), οὐ μακρὰν τοῦ Ἀρ-
γαίου, ἡ πατρὶς τοῦ μεγ. Βασιλείου.— **Ἰκόνιον** (45) (Κόνια), ἡ
πάλαι καθέδρα τῶν Σελσδουκιδῶν.— **Αἰτάλεια** (25), πρὸς Ν.,
εὐλίμενος πόλις— **Ἀδανα** (50), ἐν εὐφορωτάτῃ πεδιάδι.— **Σεβά-
στεια** (78), κατὰ τὸν ἄνω ῥοῦν τοῦ Ἀλυσός.— **Τραπεζοῦς** (60),
παραλία πόλις παρὰ τὸν Εὐξείνιον πόντον.

2. ΣΥΡΙΑ

[2 ἑκατομ. κατ.].

Ἡ Συρία εἶνε ὁροπέδιον βρεχόμενον πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μεσο-
γείου θαλάσσης. Παραλλήλως πρὸς τὴν θάλασσαν διήκει ὄρυγμα
εἰς ὃ ῥέει ποταμὸς Ὀρόντης. Ὑψηλὰ ὄρη εἶνε ὁ Λίβανος καὶ ὁ
Ἀντιλίβανος.

Προϊόντα. Εἰς τὰ εὐφορα μέρη καλλιεργοῦνται δημη-
τριακοὶ καρποὶ καὶ ἄλλα, εἰς δὲ τὰ στεππωδῆ (πρὸς ἀνατολὰς)
εὐδοκιμεῖ ἡ κτηνοτροφία. Αὕτη παρέχει ἔριον πρὸς κατασκευὴν
ὑφασμάτων, ὡς ἐν τῇ πόλει Ἐμέσῃ (Χόμς).

Κάτοικοι καὶ πόλεις. Κάτοικοι εἶνε οἱ Σύριοι (ὀμι-
λοῦντες τὴν Ἀραβικὴν), Ἀραβες, Ἕλληνες, Δροῦσοι κ. ἄ. Πρωτ.
εἶνε ἡ Λαμασκὸς (250), ἔνθα διαμένει ὁ Ἕλλην πατριάρχης τῆς
Ἀντιοχείας. Μετὰ ταύτης συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου ἡ Βυρη-
τός, παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις. — **Χαλέπιον** (200), πρὸς Β.
ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἥτις ἄγει εἰς Βαγδάτιον, ἐμπο-
ρικωτάτη πόλις. Ἐπίνειον αὐτοῦ εἶνε ἡ Ἀλεξανδρέτις κατὰ τὸν
Ἰσικὸν κόλπον.

3) ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

[800 χιλ. κάτ.]

Πρὸς Ν. τῆς Συρίας ἐκτείνεται ἡ μικρὰ Παλαιστίνη (τὸ $\frac{1}{2}$ τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος). Καὶ αὕτη εἶνε ὁροπέδιον τὸ ὅποιον διατέμνεται ὑπὸ ὀρύγματος, εἰς ὃ ῥέει ὁ Ἰορδάνης ποταμός. Οὗτος ἐκβάλλει εἰς τὴν ἀλμυροτάτην λίμνην Νεκράν θάλασσαν, ἧς ἡ ἐπιφάνεια εἶνε χαμηλοτάτη πάσης ἄλλης ἐπὶ τῆς γῆς (395 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης).

Ἡ Παλαιστίνη εἶνε σπουδαιοτάτη χώρα διὰ τοὺς χριστιανούς. Εἶνε ἡ «αἰερὰ γῆ» ἐνθα ἐγεννήθη καὶ ἐδίδαξεν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Πάντες σχεδὸν ἐνταῦθα οἱ κάτοικοι εἶνε χριστιανοί (Ἕλληνες, Ἀραβες, Τοῦρκοι, Ἰουδαῖοι καὶ Εὐρωπαῖοι).

Πρωτ. εἶνε ἡ Ἱερουσαλήμ (85) «ἡ Ἀγία», ἐνθα ὁ πανάγιος τάφος τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. — Ἐπίνειον τῆς Ἱερουσαλήμ εἶνε ἡ Ἰόππη (55) κ. Γιάφα συνδεομένη μετὰ ταύτης διὰ σιδηροδρόμου. — Ναζαρέτ, πρὸς Β., ἡ πατρὶς τοῦ Σωτῆρος.

4. ΑΡΑΒΙΑ

[Τὸ $\frac{1}{2}$ τῆς Εὐρώπης. — Περὶ τὰ 3 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Ἡ μεγάλη χερσόνησος Ἀραβία, ἡ νοτιοδυτικωτάτη τῆς Ἀσίας βρέχεται πρὸς Α. μὲν ὑπὸ τοῦ περσικοῦ κόλπου καὶ τῆς Ὀμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ κόλπου τοῦ Ἀδεν καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Σπουδαῖος πορθμὸς εἶνε ὁ Βαβ-Ελ-Μανδὲβ (δηλ. πύλη τῶν δακρύων), μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Ἀφρικῆς.

Διαμελισμός. Ἡ χερσόνησος, ἔχει σχῆμα τετραπλεύρου, ἐλάχιστα διαμελιζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε ὕψιλόν ὁροπέδιον κατερχόμενον κλιμακωιδῶς πρὸς βραχῶδεις ἀκτὰς.

Ῥοδατα καὶ ποιὸν τοῦ ἐδάφους. Ἐπειδὴ ἐν Ἀραβίᾳ σπανίως βρέχει τὸ ἔδαφος εἶνε τὸ πλεῖστον ἔρημον (Ἀραβικὴ ἔρημος), ποταμοὶ δὲ δὲν ὑπάρχουσιν, εἰμὴ μακροὶ καὶ εὐρεῖς χεῖμαρροι (Οὐάδι).

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε θερμὸν καὶ ξηρὸν, ὁ δὲ οὐρανὸς πάντοτε σχεδὸν αἴθριος. Μόνον ἡ ΝΔ. χώρα Ὑεμένη δέχεται τροπικὰς βροχὰς καὶ εἶνε εὐφορος.

Προϊόντα. Γενικὰ προϊόντα εἶνε καφὲς ἐξαίρετος, καπνός, βάμβαξ, βάλανοι φοινίκων καὶ διάφορα ἀρώματα, ἐτι δὲ καὶ ὀρυκτά. Τρέφονται δὲ καὶ ἀραβικοὶ ἵπποι καὶ κάμηλοι.

Κάτοικοι. Κάτοικοι εἶνε οἱ Ἀραβες. Τούτων αἱ εἰς τὸ κεντρικὸν τῆς χερσονήσου κατοικοῦντες διάγουσι νομαδικὸν βίον καὶ καλοῦνται *Βεδουῖνοι* (δηλ. τέκνα τῆς ἐρήμου). Θρησκείαν ἔχουσι τὸν μωαμεθανισμόν.

Πολιτικὴ κατάστασις. Εἰς τὴν Ἀραβίαν εὐρίσκονται 4 Ἀραβικὰ κράτη ἀνεξάρτητα. Τὸ γνωστότερον εἶνε τὸ κράτος τῆς **Χετζάζ** (ἄλλοτε κτῆσις τῆς Τουρκίας), κατὰ μῆκος τῆς Ἐρυθρᾶς. Σπουδαῖαι ἐνταῦθα πόλεις εἶνε ἡ *Μέκκα* (50) ἡ μήτηρ τῶν πόλεων, ἱερὰ πόλις τῶν Μωαμεθανῶν ἕνεκα τῆς ἐνταῦθα γεννήσεως τοῦ Μωάμεθ. Ἐπίνειον ταύτης εἶνε ἡ *Τζέδα*. — *Μεδινᾶ*, ἕτερος ἱερὸς τόπος, ἔνθα ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ. — *Σανᾶ* (60), ἐν ὑψηλῷ ὄροπεδίῳ. — *Χοδέϊδα* (45), παραλία καὶ ἐμπορικὴ πόλις τοῦ καφέ. *Μόκα*, ὀνομαστὴ διὰ τὸν εὐώδη καφὲν αὐτῆς. Πρὸς Α. κεῖται ἡ ἡγεμονία **Ὁμάν**, πρὸς τὴν Ὁμανικὴν θάλασσαν. Πρωτ. ταύτης εἶνε ἡ *Μασκάτη*, ἐμπορικὸς λιμὴν. Ἡ δὲ πρὸς τὸν Ἰνδικὸν καὶ τὸν κόλπον τοῦ Ἀδεν ἀκτὴ, *Χαρδαμάουι* καλουμένη κατοικεῖται ὑπὸ διαφόρων ἀραβικῶν φύλων νομάδων.

Ἀγγλικὴ εἶνε ἡ κτῆσις τοῦ **Ἀδεν**, παρὰ τὸν πορμὸν Βαβέλ-Μανδέβ. Δεσπόζει τῆς θαλασσίας ὁδοῦ τῆς φερούσης πρὸς τὰς νοτίας χώρας τῆς Ἀσίας καὶ τὰς ἀνατολικὰς τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ κυρία πόλις Ἀδεν (48) ἔχει ὀχυρὸν πολεμικὸν λιμένα.

Μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς κεῖται ἡ τριγωνικὴ καὶ πετρώδης χερσόνησος τοῦ *Σινᾶ* (π. Πετραία Ἀραβία), ἧς τὸ καλούμενον νῦν ὄρος τοῦ *Μωϋσέως* (2.600 μ.) εἶνε ὀνομαστὸν ἐν τῇ παλαιᾷ Διαθῆκῃ. Ἡ χερσόνησος αὕτη ἀνήκει πολιτικῶς εἰς τὴν Αἴγυπτον.

5. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

[3 έκκτ. κατ.].

Θέσις. Ἡ Μεσοποταμία συνάπτεται μετὰ τῆς Συρίας καὶ Ἀραβίας, ἀποκλίνει δὲ ΝΑ. πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Πρὸς Β. Α. εἶνε ὄρεινῇ· ἐνῶ ἐν τῷ μέσῳ μέχρι τοῦ κόλπου πεδινή.

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους καὶ ποταμοί. Τὸ κλίμα εἶνε ξηρόν, διὰ τοῦτο τὸ μέγιστον μέρος τῆς χώρας εἶνε στεππῶδες. Οἱ δύο ὅμως μεγάλοι αὐτῆς ποταμοί, ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις φέρουν ἄφθονον ὕδωρ, δι' οὗ κατακλύζονται ἐκτάσεις καθιστάμεναι εὐφοροί.

Πληθυσμός. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον Ἀραβες. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἀρχαῖοι κάτοικοι, ὡς οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Χαλδαῖοι, ἔτι δὲ Πέρσαι.

Πάλαι εἶχεν ἀναφανῆ ἐνταῦθα ὁ ἀρχαιότατος πολιτισμὸς τῶν Σουμερίων (5 χιλ. ἔτη π. Χ.) μετὰ ταῦτα δὲ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων.

Προϊόντα. Βάλανοι φοινίκων, ὄρουζα, ἔλαιον κ. ἄ.

Πόλεις. Βαγδάτιον (150), μεγάλη ἄλλοτε πρωτ. τῶν Ἀράβων. Ἰλλέχ (30), ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου, ἔνθα ἡ ἀρχαία μεγάλη πόλις Βαβυλῶν (δηλ. πύλη θεοῦ).—Βασσόρα (60), κατὰ τὸν ἡνωμένον ροὺν τῶν ποταμῶν, ἔνθα φθάνουν τὰ πλοῖα ἐκ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ἐμπορικὸς λιμὴν.

6. ΑΡΜΕΝΙΑ

[3 ; έκκτ. κατ.]

Θέσις καὶ μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ νέα αὕτη δημοκρατία κεῖται πρὸς Β. τῆς Μεσοποταμίας, ὅπου αἱ πηγαὶ τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος. Εἶνε χώρα ὄρεινῇ καὶ δυσπρόσιτος. Τὸ ὄρος Ἀραράτ (ὕψος 5160 μ.) εἶνε τὸ ὕψιστον τῆς χώρας.

Κάτοικοι. Οἱ Ἀρμένιοι εἶνε χριστιανοὶ μονοφυσίται. Εἶνε λαὸς φίλεργος καὶ εἰρηνικός. ἔχουσιν ὑποστῇ πολλὰς καταδιώξεις ὑπὸ τῶν Τούρκων ὡς καὶ τῶν πλησίον αὐτῶν κατοικούντων Κούρδων.

Πόλεις. Πρωτ. εἶνε ἡ Ἐριθάν (40), ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου. — Βάν (62), παρὰ τὴν ὁμώνυμον μεγάλην λίμνην. — Ἐρζερούμι (100), εἰς ὕψος 1880 μ. — Διασβεκίρ (80), νοτιώτερον, ἔχουσα ἀξιόλογον βιομηχανίαν μετάξις.

7. ΑΡΙΑΝΗ (Ἰράν).

Θέσις. Ἡ Ἀριανὴ ἢ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν ἐκτείνεται πρὸς Α. τῆς Ἀρμενίας καὶ Μεσοποταμίας. Βρέχεται πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, τοῦ Ὀμυκικοῦ πελάγους καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Πρὸς Β. ὁρίζεται ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Τουρκανικοῦ βαθυπέδου καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ βαθυπέδου Ἰνδοστάν.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ Ἀριανὴ εἶνε ὄροπέδιον ἔχον μέσον ὕψος περὶ τὰ 1200 μ. Περιβάλλεται ὑπὸ ὄρεων, ὧν ἡ ὑψίστη ὄροσειρὰ ἐκτείνεται πρὸς τὴν Κασπίαν, ἡ Ἐλβούρς, ὑψίστη κορυφὴ ταύτης εἶνε τὸ γιγαντιαῖον ἠφαιστεῖον Δεμαβέντον. ΒΑ. δὲ ἐκτείνεται τὸ Ἰνδοκοῦχον (μέχρι 7750 μ. ὕψ.).

Ποιόν τοῦ ἐδάφους. Ῥῶδατ. Πολλὰ μέρη τῆς Ἀριανῆς εἶνε στεππώδη καὶ ἀλατοῦχ. Ῥέουσι δὲ πρὸς τὸ ὄροπέδιον ποταμοὶ κατὰ ραχτῶδεις, οἵτινες μὴ εὐρίσκοντες διέξοδον καταπίνονται ὑπὸ τοῦ ἐδάφους ἢ σχηματίζουσιν ἐλώδεις καὶ ἀλμυρὰς λίμνας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ξηρόν, ὃ δὲ ἀπὸ διαυγέστατος.

Προϊόντ. Δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ὅπιον μέταξ καὶ ὀπῶραι. Τρέφονται δὲ πολλοὶ ἵπποι, ὡς καὶ βατρίκναι κάμηλοι.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἀριανὴ διαίρεται εἰς 3 κράτη τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸ Βελουχιστάν.

1) ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΠΕΡΣΙΑΣ

[9 ἑκατ. κάτ.].

Θέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Περσίας κατέχει τὸ μείζον καὶ δυτικὸν μέρος τῆς Ἀριανῆς.

Κάτοικοι. Κάτοικοι εἶνε οἱ Πέρσαι, ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν καὶ Μήδων, καὶ τινες φυλαὶ τουρκικοῦ γένους διόχουται νομαδικὸν βίον. Κατὰ τὴν θρησκείαν δὲ εἶνε Σχίται (αἱρεσις τοῦ μωαμεθανισμοῦ).

Πολίτευμα. Συνταγματική μοναρχία υπό μονάρχην καλούμενον Σάχην.

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία εἶνε μικρά (ἐξάγειται εἶνε οἱ περσικοὶ τάπητες), τὸ ἐμπόριον δ' ἐνεργεῖται κυρίως διὰ καμῆλων.

Πόλεις. Τεχεράν (350), ΝΔ. τοῦ Δεμαβέντου, πρωτ. — Ἰσπαχάν (70), μεγίστη ἄλλοτε πρωτ. τῆς Περσίας. — Ταυρίς (200), ΒΔ. ἐμπορικὸν κέντρον. — Μεσχέδ, ἐμπορικὸν τῆς ΒΑ. Περσίας. — Ἀβουσίρ, ὁ κύριος θαλάσσιος λιμὴν τῆς Περσίας.

2. ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

(5 ἑκατομ. κἀτ.)

Θέσις. Τὸ Ἀφγανιστάν κατέχει τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Ἀριανῆς, ὅπερ εἶνε ὀρεινότατον (π. Δραγγιανή καὶ Ἀρχωσία).

Κάτοικοι τῆς χώρας εἶνε οἱ Ἀφγανοὶ ἀνήκοντες, ὡς καὶ οἱ Πέρσαι, εἰς τοὺς Ἀρίους λαούς· κατὰ δὲ τὴν θρησκείαν εἶνε μωαμεθανοὶ Σουννίται.

Πολίτευμα. Ἡγεμονία ὑπὸ τὸν καλούμενον «Ἐμίρην».

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία εἶνε μικρά, ἡ δὲ συγκοινωνία ἐνεργεῖται διὰ καμῆλων.

Πόλεις. Καβούλ (180), σπουδαία ἐμπορικὴ πόλις, πρωτ. — Κανδαχάρη (80) καὶ Χεράτ (50), κέντρα ἐμπορικά.

3. ΒΕΛΟΥΧΙΣΤΑΝ

(500 χιλ. κἀτ.)

Ἡ χώρα αὕτη κατέχει τὸ ΝΑ. τμήμα τῆς Ἀριανῆς. Ἐνταῦθα κεῖται ἡ ἀναφερομένη ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἔρημος Γεδρωσία, τὴν ὁποίαν διῆλθεν ὁ μέγας Ἀλέξανδρος.

Κάτοικοι εἶνε οἱ Βελιουτσοὶ, ζῶντες ὡς νομάδες ὑπὸ διαφόρους ἀρχηγούς ὑπακούοντας, ἐφ' ὅσον ἀρέσκονται, εἰς τὸν «Χάνην» (δηλ. ἡγεμόνα) τῆς πόλεως Κελάτ. Νῦν ὁ Χάνης ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν Βρεττανικῶν Ἰνδιῶν.

ΠΙΝΑΞ

τῶν σπουδαιότερων πόλεων τῆς Νοτιοδυτικῆς Ἀσίας.

Πόλεις	Κατοικοὶ κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Τεχεράν	350	Κέρβελα	65
Σμύρνη	260	Μοσούλη	60
Δαμασκός	250	Ἀϊντάδη	60
Ταυρίς	200	Μέκκα	60
Χαλέπιον	200	Σανᾶ	60
Καβούλ	180	Κερμάν (Περσ.)	60
Βαγδάτιον	150	Τραπεζοῦς	60
Βηρυττός	140	Μαράς	58
Ἐρζερούμ	100	Ἰόππη	55
Προῦσα	90	Καيسάρεια	54
Ἱερουσαλήμ	85	Βάν	52
Ἀϊδίνιον	80	Μαλατία	51
Διαρβεκίρ	80	Βασσόρα	50
Κανδαχάρη	80	Χόμς (Ἑμεσσα)	50
Σεδάστεια	78	Χερὰτ	50
Ἰσπαχάν	70	Ἰκόνιον	50
Χαμὰ	70	Ἄδανα	50
Μαγνησία	70	Ἄδεν (Ἀγγλ.)	48

II. NOTIA ASIA

Α'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ ἢ ΙΝΔΙΚΗ

Θέσεις. Αἱ ἀνατολικαὶ Ἰνδίαὶ ἀποτελοῦσι τὸ νότιον ἡπειρωτικὸν τμήμα τῆς Ἀσίας, ὅπερ ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν Ἱμαλατῶν ὁρέων μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης.

Διαμελισμός. Διὰ τῆς εὐρείας Βεγγαλικῆς θαλάσσης σχηματίζονται αἱ Ἰνδικαὶ χερσόνησοι, τὸ Δεκάν πρὸς Δ. καὶ ἡ Ἰνδοκίνα πρὸς Α. Καὶ τὸ μὲν Δεκάν, τριγωνικὸν σχῆμα ἔχον, καταλήγει πρὸς Ν. εἰς τὸ ἀκρωτήριον Κομοροῖνον, παρ' ὃ καὶ ἡ νῆ-

τος *Κεϋλάνη*. Ἡ δὲ Ἰνδοκίνα διὰ τοῦ κόλπου τοῦ Σιάμ διαμερίζεται εἰς δύο μικροτέρους ὧν ἡ νοτιοτέρα καὶ μικροτέρα καλεῖται *Μαλάκκα* ταύτης τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριον *Ῥωμανία* ἢ *Βουρου* εἶνε καὶ τὸ νοτιώτατον τῆς *Ἀσίας*.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. *Ῥῥδατα*. Τὸ μὲν Δεκάν ἀποτελεῖ εὐρὺ ὁροπέδιον. Ἡ πρὸς Β. αὐτοῦ χώρα μέχρι τῶν Ἰμαλαίων, τὸ Ἰνδοστάν (δηλ. ἡ χώρα τῶν Ἰνδῶν), εἶνε βαθύπεδον ἀρδευόμενον πρὸς Δ. μὲν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Βραμαπούτρα. Ἡ δὲ Ἰνδοκίνα εἶνε ὑψηλὴ χώρα-διασχιζομένη ὑπὸ ὄρεσι τῶν. Κατὰ μῆκος τούτων ῥέουσιν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Ἰσραβάδι, Σαλουέν, Μενάμ καὶ Μεκόγγ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε τροπικόν (θερμὸν καὶ βροχερόν). Ἐκ τοῦ θερινοῦ ἀνέμου (Μονσούν) ἐξαρτῶνται κατ' ἐξοχὴν αἱ βροχαί, τὰ προϊόντα καὶ ὁ πυκνὸς πληθυσμὸς τῶν Ἰνδῶν.

Προϊόντα. Αἱ Ἰνδῖαι εἶνε ἡ πρώτη χώρα τῆς γῆς κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν προϊόντων. Κύρια προϊόντα εἶνε ὄρυζα, ζαχαροκάλαμον, τέιον, Ἰνδικὰ κάρυα, βάμβαξ καπνός, βανάναι, τὸ ξύλον τίκ, ἀρωματ. φυτὰ κλπ. Ζῶσι δὲ πολλὰ ζῷα ἄγρια ὡς ἀνθρωπόμορφοι πίθηκοι, λέοντες, κροκόδειλοι, τεράστιοι ὄφεις, μεγάλα γαλαῖ κ. ἄ.

Κάτοικοι. Αἱ Ἰνδῖαι ἔχουσι πληθυσμὸν 400 ἑκατ., ἥτοι τὸ 1/4 ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων ἀποτελοῦσιν οἱ Ἰνδοί, οἱ ἀρχαιότατοι τῶν Ἀρίων λαῶν. Εἰς τὸ Δεκάν κατοικοῦσιν οἱ Ἀραβίδαι εἰς δὲ τὴν Ἰνδοκίναν οἱ Μαλαιονήζοι. Θρησκείαι ἐπικρατοῦσαι εἶνε ὁ βραχμανισμὸς, ὁ μωαμεθανισμὸς καὶ ὁ βουδδισμὸς.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Αἱ ἀνατολικαὶ Ἰνδῖαι πολιτικῶς διαιροῦνται 1) εἰς τὰς Βρετανικὰς Ἰνδίας, 2) εἰς τὸ βασιλείον τοῦ Σιάμ, 3) εἰς τὴν γαλλικὴν Ἰνδοκίναν.

I. BRETTANIKAI INΔIAI

[Τὸ 1/2 τῆς Εὐρώπης.—320 ἑκατ. κάτ.].

Θέσις. Αἱ Βρεττανικαὶ Ἰνδῖαι κατέχουσι τὸ δυτικὸν καὶ μέσον τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδῶν. Εἶνε δὲ αὕται αὐτοκρατορία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ βασιλέως τῆς μεγάλης Βρετανίας, κυβερνωμένη ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως. Πλὴν τῶν ἀμέσων κτήσεων περιλαμβανεῖται πολλὰ ὑποτελῆ κράτη.

Γεωγραφία Σαρρῆ Βας τάξεως ἑλλήν., ἐκδόσις πέμπτη 6

Ἀνάπτυξις. Ἡ βιομηχανία ἀναπτύσσεται, ἡ συγκοινωνία δὲ καὶ τὸ ἐμπόριον προήχθη μεγάλως.

Πόλεις. 1) Ἐν τῷ Ἰνδοστάν.

Καλκούτα (1 $\frac{1}{4}$ ἑκατ.) «τὸ Ἰνδικὸν Λονδίνον», ἐν τῷ μεγάλῳ δέλτῳ τοῦ Γάγγου, πόλις μεγάλη καὶ ἐμπορικωτάτη.— **Βεναρὲς** (205), κατὰ τὸν Γάγγην, ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Βραχμάνων. **Δελή** (240), εἰς παραπότ. τοῦ Γάγγου, ἡ πάλαι λαμπρὰ ἔδρα τοῦ μεγάλου Μογγόλου (ἄλλοτε 2 ἑκατ. κάτ.) καὶ νῦν πρωτ. τῶν Βρετ. Ἰνδιῶν.— **Λαχόρη** (230), κατὰ τὴν ΒΔ. χώραν Πανδσχιᾶδ (Πενταποταμία), καθ' ἣν πέντε βραχίονες τοῦ Ἰνδοῦ καθιστῶσιν αὐτὴν εὐφωριστάτην. Τὴν χώραν ταύτην εἶχεν ὑποτάξει ὁ μέγας Ἀλέξανδρος. Ἐπίνειον σήμερον εἶνε ἡ **Καρασι** (160).

2) Ἐν τῷ Δεκάν.

Βομβάη (1000), ἐπὶ νησίδος τῆς δυτ. ἀκτῆς, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῶν Ἰνδιῶν.— **Χαϊδαραβάδ** (500), μεσόγειος πόλις τοῦ ὁμωνύμου ὑποτελοῦς κράτους. Ἐν τῷ κράτει τούτῳ καὶ παρὰ τὴν πολίχνην Ἐλώραν ὑπάρχει βραχῶδες ὄρος λελαξευμένον εἰς ἀναριθμήτους Ἰνδικούς ναούς.— **Μαδράς** (520), κατὰ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ἐμπορικωτάτη.

Τῆς δὲ νήσου Κεϋλάνης, παρ' ἣν ἀλιεύονται μαργαριτοφόρα ὄστρακα, πρωτ. εἶνε τὸ **Κολόμβον** (180).

Ραγκοῦν (300), παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰράβαδι, λιμὴν τῆς ὀρύζης.— **Σιγγαπόρη** (270, δηλ. πόλις τῶν λεόντων), ἐπὶ νησίδος κατὰ τὸ ἄκρον τῆς χερσονήσου Μαλάκκας, μέγιστος λιμὴν.

Κατὰ τὰ Ἰμαλαία ὄρη κεῖνται δύο ἀνεξάρτητα κράτη, τὸ **Νεπάλ** καὶ τὸ **Βουτιάν**.

2. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΣΙΑΜ

[Διπλάσιον τῆς Ἑλλάδος.—8 ἑκατ. κάτ.].

Τὸ βασιλεῖον τοῦτο κεῖται πρὸς Α. τῶν βρεττ. Ἰνδιῶν. Οἱ κάτοικοι εἶνε βουδδιστί, ὁ δὲ νομάρχης τούτου ἀπεδέχθη εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν.

Πρωτ. εἶνε ἡ **Βαγκὼν** (650)· πολλὰ οἰκίαι ταύτης πλείουσι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Μενάμ. Εἶνε πόλις ἐμπορικωτάτη.

3. ΓΑΛΛΙΚΗ ΙΝΔΟΚΙΝΑ

(πενταπλυσία τῆς Ἑλλάδος. — 17 ἑκατ. κἀτ.)

Ἡ γαλλικὴ Ἰνδοκίνα ἀποτελεῖται ἐκ 5 τμημάτων, ὧν δύο εἶνε βασίλεια ὑπὸ τὴν γαλλικὴν προστασίαν (*Ἀνὰμ καὶ Καμβόδαχα*). Πρωτεύουσά εἶνε ἡ Σαῖγὼν (100), σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν.

ΙΝΔΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Θέσεις καὶ μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Αἱ πολυπληθέσταται Ἰνδικαὶ ἢ Μαλαϊκαὶ νῆσοι ἐκτείνονται ΝΑ. τῶν Ἰνδιῶν μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Εἶνε δὲ ἄπασαι ὄρειναι μετὰ πολλῶν ἡφαιστειῶν (δι' αὐτῶν διέρχεται ὁ ἰσημερινός).

Κλίμα καὶ βλάστησις. Τὸ κλίμα αὐτῶν εἶνε θερμὸν καὶ ὑγρὸν. Ἐχουσιν ἀπέραντα δάση καὶ παράγουσι διάφορα προϊόντα ὄρουσαν, καφέν, ζαχαροκάλαμον, καπνόν, ἀρώματα καὶ ἄλλα.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι (50 ἑκατ.) εἶνε Μαλαῖοι καὶ Ἰνδο-νῆσοι ἔχοντες θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν ἢ τὸν βουδδισμόν, εἶνε δὲ ναυτικοὶ ἐπιτήδευοι.

Φυσικὴ διαίρεσις. Αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι ἀπαρτίζονται ἐκ 4 ἀθροισμάτων, ἅτινα εἶνε·

1) Αἱ 4 μεγάλαι Σουνδαῖαι νῆσοι (ἡ Σουμάτρα, ἡ Ἰάβα, ἡ Βόρνεος καὶ ἡ Σελέβη), 2) αἱ μικραὶ Σουνδαῖαι νῆσοι, 3) αἱ Μολούκαι καὶ αἱ Φιλιππῖναι (βορειότερον τῶν ἄλλων).

Πολιτικὴ κατάστασις. Τῶν νήσων τούτων τὰ μὲν τρία πρῶτα ἀθροίσματα ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ὀλλανδίαν (πλὴν μέρους τῆς Βόρνεος καὶ τῆς ἐν ταῖς μικραῖς Σουνδαίαις Τιμόρ), αἱ δὲ Φιλιππῖναι εἰς τὰς Ἡνωμένας πολιτείας τῆς Β. Ἀμερικῆς.

Ἡ εὐφροωτάτη καὶ πυκνότατα κατωκημένη νῆσος εἶνε ἡ Ἰάβα τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἐκτασιν (35 ἑκατ. κ.). Ἐνταῦθα εἶνε ἡ πρῶτ. τῶν ὀλλανδικῶν ἱκτῆσεων Βαταβία (140).

ΠΙΝΑΞ

τῶν σπουδαιότερων πόλεων τῆς νοτίας Ἀσίας.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Καλκούτα	900	Σιγκαπούρη	270
(μετὰ τῶν προαστ.)	1250	Δελή	240
Βομβάη	1000	Λάχόρη	230
Βαγκόα	650	Βεναρές	206
Μαδράς	520	Σολῶν (Ἰνδοκ.)	195
Χαϊδαραβάδ	505	Βαταβία	140
Ῥαγγούν	300	Σαϊγών	100
Μανίλλα	270		

III. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ἈΣΙΑ

1. ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

[Ὀλίγον μεγαλύτερον τῆς Εὐρώπης. — Περὶ τὰ 400 ἑκατ.].

Θέσεις. Τὸ ἀπέραντον τοῦτο κράτος κεῖται πρὸς Β. τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης, τῆς ἀνατολικῆς Σινικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Κιτρίνης.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Πρὸς Β. τῶν Ἰμαλατῶν ἐκτείνεται μέγιστον καὶ ὑψιστον ὄροπέδιον, ὅπερ περιβάλλουσι πολλὰ ὄρη καὶ ὑψηλά (Καρακορούμ, Κουενλούν), ΝΑ. τοῦ ὄροπέδιου ὑφθύνονται αἱ Σινικαὶ Ἀλπεις, πρὸς Α. δὲ καταπίπτει τοῦτο εἰς τὸ μέγα Σινικὸν βαθύπεδον.

Ῥοδατα. Οἱ μέγιστοι ποταμοὶ τῆς χώρας εἶνε ὁ Χοάγγ-χά (δηλ. κίτρινος ποταμός) καὶ Γιάργ-ταέ-Κιάγγ (δηλ. κυανοῦς ποταμός), ὁ πολυὺδρότατος τῆς Ἀσίας. Οὗτοι διαρρέουσι τὴν πεδιάδα, ἣν καθιστῶσιν εὐφορωτάτην. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πολλὰ διώρυγες, ὧν ἡ μεγίστη, ἡ καλουμένη αὐτοκρατορικὴ, χωρεῖ ἐκ Β. πρὸς Ν. καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς πεδιάδος.

Προϊόντα. Ἐκ τῶν πολλῶν προϊόντων τῆς Σινικῆς τὴν πρώτην θέσιν κατέχουσιν ἡ μέταξα, τὸ τέϊον, ὁ βάμβαξ καὶ ἡ ὄρυζα.

Κάτοικοι καὶ θρησκεία. Οἱ Σῖναι (κ. Κινέζοι) εἶνε ἀρχαιότατος μογγολικὸς λαός, ὅστις πολὺ πρὶ τῶν Εὐρωπαίων εἶχεν ἀναπτυχθῆ, γνωρίζοντας τὴν πυρίτιδα, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὸν χάρτην καὶ τὴν τυπογραφίαν. Ἐκτοτε ὅμως ἔμειναν στάσιμοι.

ἀποκρούοντες τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν. Ὁρθοκεία ἐπικρατεῖ ἡ φιλοσοφικὴ διδασκαλία τοῦ Κομφουκίου καὶ ὁ βουδδισμός.

Ἀνάπτυξις. Οἱ κάτοικοι νῦν ἔχουσι βιομηχανίαν μεταξι-
νων καὶ βρμβχερῶν ὑφασμάτων, ἀγγείων ἐκ πορσελάνης καὶ ἄλ-
λων ποικίλων τεχνουργημάτων. Τὸ δὲ ἐμπόριον, ὅπερ ἄλλοτε
ἀπεκλείετο εἰς τοὺς ξένους, ἡνοίχθη ἐσχάτως διὰ καταλήψεως τῶν
κυριωτέρων λιμένων αὐτῆς ὑπὸ εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων.

Διαιρέσεις τῆς χώρας. Τὸ κράτος περιλαμβάνει 1) τὴν
κυρίως *Σινικήν* (Κίναν), ἣτις περιλαμβάνει τὸ ΝΑ. τμήμα, ὅπερ
εἶνε τὸ εὐκρατέστερον καὶ εὐφορώτατον· 2) τὴν *Μαντζουρίαν* ΒΑ.
3) τὴν *Μογγολίαν* πρὸς Α., ἔνθα ἡ μεγάλη ἔρημος Γόβη· 4) τὴν
Τσουγγαρίαν καὶ τὸ ἀνατολικὸν *Τουρκεσιὰν* ΒΔ. καὶ 5) τὴν *Θι-
βετίαν*, πρὸς τὰ Ἰμαλάια ἐκτεινομένην.

Πόλεις τῆς κυρίως Σινικῆς, ἔνθα ὁ πληθυσμὸς εἶνε πυκνό-
τατος.

Πεκῖνον (810), εἰς τὸ Β. ἄκρον τῆς Σινικῆς πεδιάδος, μετὰ
ῥαίων πέριξ ἐπαύλεων. Εἶνε πρωτ. τοῦ κράτους συνδεόμενον νῦν
διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Εὐρώπης διερχομένου διὰ Σιβερίας.
Τιέν-τοίν (800) ἐπίνειον τοῦ Πεκίνου, ἔνθα πολλοὶ ξένοι.—Σαγ-
κάη (1 ἐκ.), οὐ μῆκρὸν τοῦ Γιάγγ-σε-Κιάγγ, κύριον κέντρον τοῦ
σινο-εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου. Χαγκάου, κατὰ τὸν μέσον ῥοὺν τοῦ
Γιάγγ-τσέ-Κιάγγ, τὸ κέντρον τοῦ μεσογείου ἐμπορίου (1 1/2 ἐκ.
κ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Σινικῆς.—Κανιὼν (900) πρὸς Ν., κατὰ
ὁμώνυμον κόλπον, ἐμπορικωτάτη πόλις. Κατὰ εἴσοδον τοῦ
κόλπου ταύτης κεῖται ἡ νησίς Χόγγ-Κόγγ ἀνήκουσα εἰς τοὺς
Ἀγγλους.

Β') ΙΑΠΩΝΙΑ ΚΑΙ ΚΟΡΕΑ

[Πενταπλ. τῆς Ἑλλάδος 80 ἑκατ. κἄτ.].

Θέσις καὶ μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Αἱ Ἰαπωνικαὶ
νῆσοι χωρίζονται ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀσίας διὰ τῆς θυελώδους Ἰα-
πωνικῆς θαλάσσης. Εἶνε δὲ ὀρεινὰ καὶ ἠφιστιώδεις πάσχουσιν ἐκ
συνεχῶν σεισμῶν. Ἐν τῇ νήσῳ Χονσιού, τῇ μεγίστῃ τῶν νήσων,
κεῖται τὸ ῥακίον καὶ ὕψιστον ἠφίστιον *Φουσιγιάμα*.

Κλίμα καὶ προϊόντα. Τὸ κλίμα εἶνε ὠκεάνειον, γλυκύ-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τερον τῆς ἀπέναντι ἡπείρου, ἡ δὲ βλάστησις θαυμασία. Παράγει ὄρουζαν, τέιον, ἔτι δὲ μέταξαν, γαϊάνθρακας, χαλκὸν καὶ πυρεῖα.

Κάτοικοι καὶ ἀνάπτυξις. Οἱ Ἰάπωνες εἶνε μογγολικῆς καταγωγῆς καὶ συγγενεῖς τῶν Κινέζων. Θρησκείαν δ' ἔχουσι τὸν βουδδισμόν ἢ τὸν ἀρχαῖον συντοῖσμόν (λατρείαν διαπρεπῶν προγόνων). Ἐγκολπωθέντες τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν ἔχουσι μεγάλως προοδεύσει εἰς τὰς τέχνας, τὴν συγκοινωνίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἐπιστήμας.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ βουλῆς ὑπὸ μονάρχην, ὅστις καλεῖται Μικᾶδος.

Δυνάμεις. Τὸ κράτος ἔχει μέγαν στρατὸν καὶ στόλον, θεωρεῖται [δ'] Ἰαπωνία ὡς μία τῶν μεγάλων δυνάμεων τοῦ κόσμου.

Πόλεις. Πρωτ. τῆς Ἰαπωνίας εἶνε τὸ Τόκιον (2 $\frac{1}{2}$ ἐκ.) (πρότ. Ἰεδδῶ), ἐν τῇ Χενσιού, ἔχον ἐπίνειον τὴν Ὑοκοχάμαν (450).—Ἐν αὐτῇ νήσῳ ἔτι εἶνε τὸ Κιότιον (450) καὶ ἡ βιομηχανικωτάτη Ὁσάκα (1600). Ναγκασάκη (180), ἐν τῇ νήσῳ Κιοῦ-Σιοῦ.

Κτῆσις τῆς Ἰαπωνίας εἶνε καὶ ἡ χερσόνησος Κορέα (13 ἐκ. κάτ.), ἐνθα ἡ πόλις Σεοῦλ (305) καὶ ὁ ἐμπορικὸς λιμὴν Σεμοῦλπο.

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Τόκιον	2500	Φου-τσέου	625
Χαγκάου	1600	Σου-τσέου	500
Ὁσάκα	1600	Κιότον	450
Σαγκάη (Σιν.)	1000	Ὑοκοχάμα	400
Καντὼν	900	Σεοῦλ	305
Πεκίνον	810	αγκασάκη	180
Τιέν-Τσίν	800		

IV. ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

1) ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΙΑ

(τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς Ἀσίας.— 23 ἑκατομ. κάτ.)

Ἡ Ἀσιατικὴ Ῥωσία περιλαμβάνει τὰς χώρας Σιβηρίαν καὶ Τουράν ἢ Δυτικὸν Τουρκεστάν.

Α'. ΣΙΒΗΡΙΑ

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ βορεία χώρα Σιβηρία, μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν ἔκτασιν, βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορ. παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τῆς Βεριγγείου θαλάσσης καὶ τῆς Ὀχοτσκικῆς. Πρὸς Ν. ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ Σινικοῦ κράτους διὰ σειρῶν ὀρέων καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τῆς Εὐρώπης διὰ τῶν Οὐραλίων ὀρέων.

Διαμελισμός. Ἡ Σιβηρία διαμερίζεται ὀλίγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Χερσονήσος σπουδαία εἶνε ἡ *Καμτσαίτκα*, ὄρεινὴ καὶ πλήρης ἐνεργῶν ἡφαιστείων (ἴση πρὸς τὴν ἰταλικήν).

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ Σιβηρία πρὸς Ν. ἔχει ὑψηλὰ ὄρη ὡς καὶ κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος. Ἡ λοιπὴ ἔκτασις αὐτῆς ἀποτελεῖ μέγιστον βρθύπεδον.

Ῥοδατα. Οἱ ποταμοὶ τῆς Σιβηρίας ῥέουσι πρὸς Β. Οἱ μέγιστοι τούτων εἶνε ὁ *Ὀβις*, ὁ *Ιενεσέης* καὶ ὁ *Λένας*, ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βόρ. παγωμένον ὠκεανόν. Ἄλλος ποταμός, ὁ πολύχθους *Ἀμούρ*, ἐκβάλλει εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Μεγάλῃ δὲ λίμνῃ εἶνε ἡ *Βαϊκάλη*, ἡ βαθυτάτη τῆς γῆς, δι' ἧς διέρχεται ὁ παραπόταμος τοῦ *Ιενεσέη Ἀγκάρας*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας εἶνε ψυχρότατον, δι' ὃ τὸ ἔδαφος καὶ οἱ ποταμοὶ εἶνε πάντοτε σχεδὸν παγωμένοι.

Προϊόντα. Ἐνεκα τοῦ ψύχους ἡ χώρα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ καλλιεργηθῇ, εἰμὴ μόνον εἰς ὀλίγιστα νότια μέρη. Ἐχει ὁμως μεγάλη δάση, ἐξ ὧν ἐξάγεται ζυλεία, τὸ δὲ ἔδαφος πλούτον ὀρυκτῶν, ὡς γαιάνθρακας, χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, σίδηρον, γραφίτιον

την, ἔτι δὲ καὶ ὀρυκτὸν ἐλεφάντινον ὀστέον, διότι τὸ ψυχρὸν ἔδαφος ἐγκλείει πολλὰχοῦ σώματα ἐλεφάντων τριχωτῶν (μαμμούθ), ζῶων προκατακλυσιμίων.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι, μόλις περὶ τὰ 10 ἑκατομ., ἀποτελοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ Ῥώσων ἀποίκων ἢ ἐξορίστων. Οἱ δὲ ἰθαγενεῖς εἶνε μογγολικῆς φυλῆς ζῶντες ὡς ποιμένες, κυνηγοὶ ἢ ἀλιεῖς.

Πόλεις. Τόμοκη (160), ἐπὶ παρκαποτάμου τοῦ Ὁβίου. — Ἰρκούτσκη (100), «οἱ σιδηρικοὶ Παρίσιον», ἐπὶ τοῦ Ἀγκάρα, ἔχουσα ἀκμαῖον ἐμπόριον μετὰ τῆς Σινικῆς. Βλαδιβοστόκ (100), κατὰ τὴν Ἰαπωνικὴν θάλασσαν. Μέχρι ταύτης φθάνει ὁ ὑπερσηθηρικὸς σιδηρόδρομος.

B) ΤΟΥΡΑΝ ἢ ΑΥΤΙΚΟΝ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ

[11 ἑκατ. κ.τ.].

Θέσις. Τὸ βασιλείον Τουράν ἐκτείνεται μετὰ τῆς Ἀριανῆς καὶ τοῦ σιδηρικοῦ βαθυπέδου, πρὸς Α. δὲ ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Ῥοδάτα. Τὸ βαθύπεδον διατρέχουσιν οἱ ποταμοὶ Ἀμού-Δάρια (π. Ὠξος) καὶ Σὺρ-Δάρια (π. Ἰαξάρτης) ἐκβάλλοντες εἰς τὴν μεγάλην λίμνην Ἀράλην, ἥτις εἶνε ἀβαθεστάτη.

Ποιὸν τοῦ ἐδάφους. Τὸ πλεῖστον τοῦ ἐδάφους εἶνε στεππῶδες καὶ ἔρημον, εὐφορον δὲ μόνον παρὰ τοὺς ποταμούς.

Κάτοικοι. Τὸ Τουράν εἶνε ἡ κοιτὶς τῶν τουρκικῶν λαῶν. Εἰς τούτους ἀνήκουσιν οἱ ἐνταῦθα νῦν κατοικοῦντες, Οὐσβέκοι, Κεργήσιοι, Τουρκομάνοι καὶ ἄλλοι, ἅπαντες Μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα.

Πολιτικὴ κατάστασις. Αἱ ἐνταῦθα κτήσεις τῆς Ῥωσίας εἶνε ἄμεσοι καὶ ἔμμεσοι.

Πόλεις ἐν ταῖς ἀμέσοις κτήσεσιν εἶνε ἡ Τασχένδη (280), παρὰ τὸν Σὺρ Δάρια· μέχρι ταύτης φθάνει σιδηρόδρομος ἐκ τῆς Κασπίας. — ΝΔ. κεῖται ἡ Σαμαρκάνδη (82) ἄλλοτε πρωτ. τοῦ Τιμούρ, τοῦ βασιλέως τοῦ μογγολικοῦ κράτους.

Ἄμεσοι κτήσεις εἶνε αἱ ὑποτελεῖς τῆς Ῥωσίας ἡγεμονίαι

Βουχάρα καὶ *Χίβα*, ἀμφοτέραι κατὰ τὸν ῥόδον τοῦ Ἀμού-Δάριου.
Αἱ πρωτ. αὐτῶν φέρουσιν ὁμώνυμον ὄνομα.

2) ΚΑΥΚΑΣΙΑ

(12 ἐκατομμύρια κάτοικοι).

Θέσις. Ἡ Καυκάσια κεῖται μεταξὺ τῆς Κασπίης θαλάσσης καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, ὀρίζεται δ' ἐκ τῆς Εὐρώπης διὰ τοῦ ποταμοῦ Μάνις.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ χώρα διατέμενεται ὑπὸ τοῦ μακροῦ καὶ ὑψηλοῦ ὄρους *Καυκάσου*. Πρὸς Β. τοῦ ὄρους ἐκτείνεται βαθύπεδον, πρὸς Ν. δὲ ὄρεινὴ χώρα δασώδης.

Ποταμοὶ ῥέουσιν πρὸς Ν. τοῦ Καυκάσου ὁ *Κούρ* (π. *Κύρος*) καὶ ὁ Ἀράς (π. Ἀράξης), οἵτινες ἐνοῦνται πρὸ τῆς ἐκβολῆς αὐτῶν εἰς τὴν Κασπίαν.

Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος εἶνε εὐπορον παράγον ποικίλα προϊόντα, θεωρεῖται δὲ ἡ Κασπία ὡς πατρίς τῆς ἀμπέλου καὶ ἄλλων ὀπωρῶν. Ἔχει δὲ καὶ ἀφθόνους πηγὰς πετρελαίου (πλουσιώταται αἱ τοῦ Βακού).

Κάτοικοι. Ἡ Καυκάσια ἔχει τοιαύτην ποικιλίαν ἰθαγενῶν λαῶν, ὥστε τὸν Καυκάσον καλοῦσιν ἄσρος τῶν 100 γλωσσῶν». Ἀξιολογώτατοι τῶν λαῶν τούτων εἶνε οἱ *Κιρκάσιοι*, οἱ *Τάταροι* καὶ οἱ *Γεωργιανοί*. Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ *Ρῶσοι*, *Αρμένιοι*, ἐνισχυοὶ δὲ καὶ Ἕλληνες. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ ὀρθόδοξος.

Πολιτικὴ κατάστασις. Διὰ τῆς συνθήκης τῶν Βερσαλιῶν εἰς τὴν Καυκασίαν ἰδρύθησαν 2 δημοκρατίαι, ἡ *Γεωργία* καὶ τὸ *Ἀζερμπαϊτζάν*. Πρωτ. τῆς Γεωργίας εἶνε ἡ *Τιφλίς* (320), ἐπὶ τοῦ Κούρ, ἐμπορικωτάτῃ καὶ βιομηχανικωτάτῃ. — Βατοῦμ (δηλ. βαθὺς λιμὴν), κατὰ τὸν Εὐξείνιον, σπουδαιότατος ἐμπορικὸς λιμὴν. — *Πότι*, ἐτέρα ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ τῷ Εὐξείνῳ.

Εἰς τὸ Ἀζερμπαϊτζάν ἀνήκει τὸ Βακού (230), παρὰ τὴν Κασπίαν, παρ' ἣν ἀφθονοὶ πηγὰς πετρελαίου.

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Β. καὶ ΒΔ. Ἀσίας.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Τυφλίς	320	Ίρκούτσκη	100
Τασχένδη	280	Σαμαρκάνδη	82
Βακού	230	Βουχάρα	70
Τόμσκη	160	Βατούμ	35
Βλαδιβοστόκ	100	Χίβα	30

3) ΑΦΡΙΚΗ

(30 ἑκατ. τετραγ. χιλιομ. — 140 ἑκατ. κάτ.)

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἀφρική κεῖται Ν.Δ. τῆς Ἀσίας τε-
μνομένη ὑπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσο-
γείου θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Δ.
ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Μέγεθος. Ἡ Ἀφρική εἶνε ἡ τρίτη ἡπειρος τῆς γῆς κατὰ
τὸ μέγεθος, τριπλασία τῆς Εὐρώπης, ἔχουσα ὅμως τὸ τρίτον τοῦ
πληθυσμοῦ ἐκείνης.

Διαμελισμός. Ἡ Ἀφρική εἶνε ἡπειρος ὀγκώδης, ἐλά-
χιστα διαμελιζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εὐρὺς κόλπος σχηματί-
ζεται ΝΔ., ὁ τῆς Γουίνεας. Χερσόνησος δὲ μόλις διακρίνεται πρὸς
Α., ἡ Σομάλη, ἥτις τελευτᾷ εἰς τὸ ἀνατολικώτατον ἀκρωτ. τῆς
Ἀφρικῆς Γουαρδαφούιον. Τὰ λοιπὰ ἔσχατα ἀκρωτήρια εἶνε τὸ
Λευκόν, τὸ βορειότατον, τὸ τῆς Βελόνης, τὸ νοτιώτατον καὶ τὸ
Πράσινον, τὸ δυτικώτατον.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Τὸ πλεῖστον τῆς ἡπείρου
εἶνε ὕψηλὸν ὀροπέδιον περιέχον ὕψηλὰς σειρὰς ὀρέων, ὧν σπου-
δαιόταται εἶνε 1) τὰ ὄρη τῆς ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς, ἐνθα τὸ ὕψι-
στον ὄρος τῆς ἡπείρου *Κιλιμάντζαρον* (6.000 μ.). 2) αἱ Ἀβη-
σουνιακαὶ Ἀλπεις, πρὸς Β. τῶν προηγουμένων 3) ὁ Ἄτλας (μέχρι
4700 μέτρων ὕψους), Β.Δ. Πρὸς Ν. τοῦ Ἀτλαντος τὸ ἔδαφος.

ταπεινούται. ὀλίγον εἰς τὴν ἔρημον *Σαχάραν*. Ἡ δὲ πρὸς Ν. ταύτης χώρα *Σουδάν* εἶνε ὁροπέδιον ποικίλον κατὰ τὸ ὕψος, καταπίπτον εἰς παράκτια πεδία. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ νοτίᾳ Ἀφρικῇ τὸ ὁροπέδιον καταπίπτει πολλαχοῦ εἰς παράκτια πεδία.

Ῥοῦατα. Ἐνῶ ἡ βορεία Ἀφρικὴ στερεῖται πολλαχοῦ ὑδάτων, ἄφθονιά τούτων εἶνε ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ. Ἐννέα μεγάλοι λίμναι κεῖνται ἐνταῦθα, ὧν αἱ ὀκτὼ τροφοδοτοῦσι τοὺς τρεῖς μεγίστους ποταμούς τῆς Ἀφρικῆς τὸν *Νεῖλον*, τὸν *Κόγγον* καὶ τὸν *Ζαμβέζην*.

Καὶ ὁ μὲν *Νεῖλος* ὅστις ἀποτελεῖται ἐκ δύο βραχιόνων, τοῦ λευκοῦ καὶ κίτρου *Νεῖλου*, ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ὁ πολυυδρότατος *Κόγγος* (δηλ. βέλος) εἰς τὸν ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ὁ δὲ *Ζαμβέζης* (δηλ. ποταμὸς ἰχθύων) εἰς τὸν Ἰνδικόν. Ἐτέροι μεγάλοι ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικόν εἶνε ὁ *Σενεγάλης*, ὁ *Γαμβίας*, ὁ *Νίγηρ* (δηλ. ποταμὸς) καὶ ὁ Ὀράγγης. Πάντες οὗτοι εἶνε ἐν μέρει μόνον πλωτοί, διότι διακόπτονται πολλαχοῦ ὑπὸ βράχων καὶ καταρρακτῶν. Αἱ μέγιστα δὲ τῶν λιμνῶν τῆς Ἀφρικῆς εἶνε ἡ *Βικτωρία*, ἐξ ἧς πηγάζει ὁ λευκὸς *Νεῖλος*, ἡ *Ταγγανίκα*, ἡ *Νυάσσα*, καὶ ἡ ἐν τῷ *Σουδάν* ἡ *Τσάδα*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀφρικῆς πρὸς Β. μὲν καὶ Ν. εἶνε εὐκρατον, ἐν δὲ τῇ Κεντρικῇ θερμόν. Ἐνῶ δὲ ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ νοτίᾳ Ἀφρικῇ πίπτουσιν ἄφθονοι, βροχαί, εἰς τινὰ μέρη οὐδόλως βρέχει (ὡς ἐν *Σαχάρα* καὶ ἄλλαχοῦ).

Κάτοικοι. Ἀρχαιότεροι κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς θεωροῦνται οἱ *Βουσάνοι* καὶ οἱ Ὀπιενιότιοι, ἐν τῇ ΝΔ. Ἀφρικῇ. Ἰθαγενεῖς εἶνε οἱ πολυπληθέστεροι *Νιγηῖται*, ὡς καὶ οἱ καυκασίαι φυλῆς *Χαμίται* (Ἀράβες καὶ Ἀθησσυνοί). Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ διάφοροι ἄποικοι Εὐρωπαῖοι.

Θρησκεία. Οἱ πλείστοι τῶν κατοίκων τῆς Ἀφρικῆς ἔχουσι θρησκείαν τὸν *Φετιχισμόν*. Πρὸς τὴν μεσόγειον θάλασσαν ἐπικρατεῖ ὁ *Μωαμεθανισμός*, χριστιανοὶ δ' εἶνε περὶ τὰ 8 ἑκατ.

Πολιτεῖται. Πλὴν δύο ἀνεξαρτήτων κρατῶν ἡ Ἀφρικὴ διαίρεται εἰς κτήσεις διαφόρων εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων (Μεγ. Βρετανίας, Γαλλίας, Πορτογαλλίας, Ἰταλίας, Ἰσπανίας καὶ Βελγίου).

Ἰπάρχουσι δὲ καὶ πολλὰ μικρὰ κράτη κατὰ τὰς κτήσεις ταύτας ἀποτελούμενα ἐξ ἰθαγενῶν λαῶν διχτελοῦντα εἰσέτι ἐν βαρβάρῳ καταστάσει.

Τὰ ἀνεξάρτητα κράτη εἶνε ἡ Ἀβησσυνία καὶ ἡ Λιβερία.

Α'. ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Ι. ΑΙ ΠΑΡΑ ΤΟΝ ΝΕΙΛΟΝ ΧΩΡΑΙ

Αἱ παρὰ τὸν Νεῖλον χώροι εἶνε ἡ Ἀβησσυνία τὸ Ἀνατολικὸν Σουδάν, ἡ Νουβία καὶ ἡ Αἴγυπτος.

1) **Ἀβησσυνία.** [8 ἑκατ. κατ.]. Ἡ Ἀβησσυνία κεῖται παρὰ τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Τὰ ὑψηλὰ αὐτῆς ὄρη (Ἀβησσυνιακαὶ Ἀλπεῖς), ἔχουσιν ἀποκρήμνους κλιτεῖς, αἵτινες καθιστῶσι τὴν χώραν ἀπόρητον. Ἐκ τούτων πηγάζουσιν ὁ Κυανοῦς Νεῖλος καὶ ὁ παραπόταμος τοῦ Νεῖλου Ἀιράβας.

Προϊόντα σπουδαῖα εἶνε καφφές, ἐλαστικὸν κόμμι, χρυσός καὶ ἐλεφαντόδους.

Κάτοικοι εἶνε οἱ Ἀβησσυνοί, ὄντες κατὰ τὴν θρησκείαν χριστιανοὶ μονοφυσῖται.

Ἡ Ἀβησσυνία ἀποτελεῖ αὐτοκρατορίαν, ὃ δὲ αὐτοκράτωρ ἔχει τὸν τίτλον *Νεγκοῦς Νεγκίσι*, ἥτοι ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλείων, διότι ἡ αὐτοκρατορία ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν μικρῶν κρατῶν, ὧν οἱ ἡγεμόνες ὑπακούουσιν εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

Μεγίστη πόλις εἶνε ἡ Ἀδδῖς Ἀβέβα (80).

Μεταξὺ τῆς Ἀβησσυνίας καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης κεῖται ἡ θερμὴ χώρα Ἐρυθραία, ἐνθα ὁ σπουδαῖος λιμὴν Μασσάβα (ἰταλικὴ ἀποικία).

2) **Ἀνατολικὸν Σουδάν καὶ Νουβία** [περὶ τὰξέκατ. κατ.]. Τὸ ἀνατολ. Σουδάν διαρρεόμενον κατὰ τὸ μῆκος ὑπὸ τοῦ λευκοῦ Νεῖλου εἶνε εὐφορον μόνον κατὰ τὸν ποταμόν, ἐνθα καλλιεργεῖται πολὺ σῖτος. Πρὸς Δ. ἔχει μέρη στεππώδη καὶ μεγάλας περιοχάς δάσεων (Κορδοφάν καὶ Δαρφούρ).

Ἡ δὲ Νουβία ἄρχεται ἀπὸ τῆς Συμβολῆς τοῦ κυανοῦ Νεῖλου μετὰ τοῦ λευκοῦ καὶ ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τῆς Αἰγύπτου. Αἱ πέτραι τῶν ὄχθων τοῦ ποταμοῦ ἐκτάσεις εἶνε ἔρημοι.

Αἱ χῶραι αὗται εἶνε νῦν ἡνωμένοι μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κράτους.

Κυρία πόλις εἶνε τὸ Χαριοῦμ (50), κατὰ τὴν συμβολὴν τῶν κυρίων βραχιόνων τοῦ Νείλου.

3) **Αἴγυπτος** (13 ἑκατομ. κάτ.). Ἡ Αἴγυπτος βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς, πρὸς Ν. δὲ ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Νουβίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου.

Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε πεδινόν. Διαρρέεται δὲ ὑπὸ τοῦ Νείλου, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον διὰ δύο στομίων, τῆς *Ροζέιτης* καὶ τῆς *Δαμιέτης* (πάσαι δι' ἑπτά). Ὁ ποταμὸς διὰ τῶν πλημμυρῶν καθιστᾷ τὸ ἔδαφος καὶ ἰδίως τὸ δέλτα τοῦ ποταμοῦ εὐφορώτατον.

Εὐδοκιμεῖ ὁ φοῖνιξ, ὁ βάμβαξ, τὸ ζαχαροκάλαμον, τὸ ἀραβικὸν κόμμι καὶ ἄφθονοι κύαμοι.

Κάτοικοι αὐτῆς εἶνε οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων Φελλάχοι, μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα καὶ *Κόπται*, χριστιανοὶ μονοφυσίται. Κατοικοῦσιν ἔτι καὶ Ἀραβες μωαμεθανοὶ καὶ *Εὐρωπαῖοι*, ἐν οἷς καὶ Ἕλληνες (περὶ τὰς 140 χιλιάδας).

Ἡ Αἴγυπτος, ἥτις ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων, τῶν διαδόχων τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου, ἔλαβεν ἑλληνικὸν πολιτισμόν, μέχρι τοῦ 1922 ἦτο κράτος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας, σήμερον δὲ ἐλεύθερον βασιλεῖον.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Ἡ Αἴγυπτος χωρογραφικῶς διαιρεῖται εἰς ἄνω, μέσην καὶ κάτω Αἴγυπτον.

Εν τῇ ἄνω Αἰγύπτῳ κεῖνται τὰ εἑρείπια τῶν ἑκατομπύλων *Θηβῶν* (παρὰ τὸ νῦν Λοῦξορ). Ἡ μεγίστη ἐνταῦθα πόλις εἶνε ἡ *Σιούτι* (45).

Ἐν τῇ μέσῃ Αἰγύπτῳ εἶνε ἡ πρωτ. τῆς Αἰγύπτου *Κάιρον* (800), ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. Κεῖται κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Νείλου καὶ εἶνε ὠραία πόλις. ΝΔ. τούτου καὶ κατὰ τὴν ἀπέναντι ὄχθην κεῖνται τὰ εἑρείπια τῆς *Μέμφιδος* καὶ αἱ 40 πυραμίδες, ὧν ὑψίστη ἡ τοῦ Χέοπος (νῦν ἔτι 147 μ.).

Ἐν τῇ κάτω Αἰγύπτῳ πόλεις εἶνε· Ἀλεξάνδρεια (450), ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς βορείας Ἀφρικῆς. Κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγ. Ἀλεξάνδρου ἐγένετο ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ Πτολεμαίων κέντρον τῶν ἑλληνικῶν ἐπιστημῶν καὶ περιώνυμος διὰ τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην. Καὶ νῦν κατοικοῦσι πολλοὶ Ἕλληνες, εἶνε δὲ καὶ ἔδρα Ἕλληνας πατριάρχου.— Σουέζ (20), πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν καὶ κατὰ τὴν ὁμώνυμον διώρυχα, ἣτις συνδέει τὴν Μεσόγειον θάλασσαν μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς. Πόρτ-Σάϊτ (92), λιμὴν πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ τὴν διώρυχα τοῦ Σουέζ (160 χιλιομ. μήκους), Δαμιέτιη (38) καὶ Ροζέτιη, κατὰ τὰ δύο κύρια στόμια τοῦ Νείλου.— Τάνια (50), γνωστὴ διὰ τὰς μεγάλας αὐτῆς πανηγύρεις. Ζαραζίκιον (35) καὶ Μανσούρα (41).

Ἐν τῇ Λιβυκῇ ἐρήμῳ κείνται ὁάσεις τινές, ὧν σπουδαιότερα εἶνε ἡ ὁάσις Σιβᾶ. Ἐν ταύτῃ πάλαι ἔκειτο τὸ μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἀμμωνος, ὅπερ εἶχεν ἐπισκεφθῇ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος.

II. ΤΡΙΠΟΛΙΣ ΚΑΙ ΚΥΡΗΝΑΪΚΗ

[600 χιλ. κατ.].

Συνέχεια τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου εἶνε τὸ βαθύπεδον τῆς Τριπολίτιδος. Τοῦτο βρέχεται πρὸς Β ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, καθ' ἣν σχηματίζονται οἱ κόλποι μεγάλῃ Σύρτις καὶ μικρὰ Σύρτις. Ἡ δὲ Κυρηναϊκὴ (κ. Βεγγάζα), εἶνε χερσόνησος ὑψηλὴ κειμένη ἀπέναντι τῆς Πελοποννήσου. Παρὰ τὰς ἀκτὰς τῶν χωρῶν τούτων ἀλιεύονται σπόγγοι.

Αἱ χῶραι αὗται εἶνε ὀλίγον εὐποροὶ. Ἀνήκουσαι πρότερον εἰς τὴν Τουρκίαν, κατελήφθησαν ἐσχάτως ὑπὸ τῆς Ἰταλίας. Κύριαι πόλεις εἶνε ἡ Τρίπολις (75) καὶ ἡ Βεγγάζα (35), παράλιαι καὶ ἐμπορικαί.

III. Η ΧΩΡΑ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΟΣ

Ἡ χώρα τοῦ Ἀτλαντος εἶνε ἡ βορειοδυτικωτέρα ὄρεινὴ χώρα τῆς Ἀφρικῆς πλησιάζουσα τὴν Εὐρώπην κατὰ τὴν νῆσον Σικελίαν καὶ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ.

Κυριώτερον ὄρος εἶνε ὁ Ἀτλας, προϊόντα δὲ δημητριακὰ

καρποί, βράμδαξ, οἶνος, βάλανοι φοινίκων, ἐσπεριδοειδῆ, ἔρις καὶ ἄλλ.κ.

Κάτοικοι εἶνε Βέρβεροι, "Αραβες καὶ Μαῦροι (μῆγμα Βερβέρων καὶ Ἀράβων), ἔχοντες μωαμεθανικὴν θρησκείαν. Κατοικοῦσι δ' ἔτι Εὐρωπαῖοι καὶ Ἰουδαῖοι.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ὁ Ἀτλας διαιρεῖται εἰς 3 χώρας· 1) τὴν *Τυνησίαν* 2) τὴν Ἀλγερίαν καὶ 3) τὸ Μαρόκκον.

1) **Τυνησία** [2 ἑκατ. κάτ.]. Αὕτη κατέχει τὸ ἀνατολικὸν μέρος, ἐνθα ἄλλοτε ἡ περίφημος Καρχηδὼν. Εἶνε ἡγεμονία ὑπὸ τὴν γαλλικὴν προστασίαν. Πρωτ. εἶνε ἡ Τύνις (200), ἔχουσα ἐπίνειον τὴν Γολέταν. — Σφαξ (80), ἕτερος ἐμπορικὸς λιμὴν.

2) **Ἀλγερία** [5 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κάτ.]. Τὸ ἄλλοτε πειρατικὸν τοῦτο κράτος ἀνήκει ἀπὸ τοῦ 1830 εἰς τὴν Γαλλίαν. Πρωτ. εἶνε τὸ Ἀλγέριον (210) ἐμπορικὸς λιμὴν. Ἄλλαι πόλεις εἶνε τὸ Ὁράν (150) καὶ ἡ Κωνσταντίνη (80).

Μαρόκκον, [6 ἑκατ. κάτ.]. Ἡ χώρα αὕτη εἶνε κράτος δεσποτικὸν ἔχουσα μικρὰν βιομηχανίαν. Ἀπὸ τοῦ 1912 διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας. Πρωτ. εἶνε τὸ Φέξ (108). Ἔτεροι πόλεις εἶνε τὸ Μαρόκκον καὶ τὸ ἐπίνειον Καζαμπλάνκα (88). Λιμὴν δ' οὐδέτερος εἶνε ἡ Τάγγερ (48).

IV ΣΑΧΑΡΑ (δηλ. ἔρημος).

[ἴση σχεδὸν πρὸς τὴν Εὐρώπην. — 1 ἑκατ. κάτ.].

Θέσις. Ἡ Σαχάρα εἶνε μεγίστη ἔρημος τῆς γῆς ἐκτεινομένη πρὸς Ν. τῆς Βερβερίας, τῆς Τριπολίτιδος καὶ τῆς Κυρηναϊκῆς. Πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Α. ἐξικνεῖται μέχρι τοῦ Νείλου.

Μορφολογία καὶ ποιοὶν τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἰς πολλὰ μέρη εἶνε ἀμμῶδες, ἰδίᾳ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος κατὰ τὴν Λιβικὴν ἔρημον· εἰς ἄλλα μέρη εἶνε πετρῶδες ἢ καλύπτεται ὑπὸ μεγάλων κροκαλῶν. Ἐν γένει δὲ εἶνε ἀνυδρον ὁροπέδιον διασχιζόμενον ἐν τῷ μέσῳ ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων, ἅτινα ἔχουσι δάση τινὰ καὶ λειμῶνας. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ πολλαὶ ὁάσεις ἐνθα καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ὠπωροφόρα δένδρα.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατοικοῦσιν εἰς τὰς ὁάσεις ἢ εἶνε νομάδες. Εἶνε δὲ γενικῶς Βέρβεροι. Εἰς τούτους ἀνήκουσιν οἱ νομάδες Τουαρίκοι. Περιφέρονται ἔτι καὶ "Αραβες, διάγοντες ληστρικὸν βίον.

Πολιτικὴ κητάστασις. Ἀπασα σχεδὸν ἡ Σαχάρα θεωρεῖται κτήσις τῆς Γαλλίας.

V. ΔΥΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΣΟΥΔΑΝ

Θέσις. Πρὸς Ν.τῆς Σαχάρας ἐκτείνεται ὡς μακρὰ ζώνη μέχρι τοῦ Νείλου ποταμοῦ ἢ πλήρης ὁροπεδίων χώρα Σουδάν.

Ῥῥάτα. Κατὰ τὸ δυτικὸν καὶ τὸ κεντρικὸν Σουδάν ἀφθονοὶ βροχαὶ καθιστῶσι τὴν χώραν εὐφορον. Ποταμός εἶνε ὁ Νίγηρ (δηλ. ποταμός), λίμνη δὲ ἡ Τσάδα, πλήρης ἱπποποτάμων καὶ κροκοδείλων.

Προϊόντα. Δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ἰνδικόν, τρέφονται δὲ πολλοὶ βόες καὶ ἵπποι.

Κάτοικοι καὶ πολιτικὴ κατάστασις. Ἐνταῦθα κατοικοῦσι διάφοροι νιγηρτικοὶ λαοὶ μωαμεθανοὶ σχηματίζοντες κράτη τινά, ἅτινα ὅμως ὑπάγονται εἰς τὰς ἐνταῦθα κτήσεις τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας.

IV. ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ

Θέσις. Τὴν δυτικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, πρὸς Δ. τοῦ Σουδάν, κατέχει ἡ Σενεγαμβία, καλουμένη οὕτως ἐκ τῶν διαρρέοντων ταύτην ποταμῶν Σενεγάλη καὶ Γαμβία.

Τὸ κλίμα εἶνε θερμὸν καὶ νοσηρὸν.

Τὸ ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον παράγον ἀραβικὸν κόμμι (ἐξ ἀκακιδῶν), καρυδέλαιον, δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἄλλα.

Οἱ κάτοικοι εἶνε Νιγηρταὶ μωαμεθανοὶ καὶ ὀλίγοι ἄποικοι Εὐρωπαῖοι.

Κτήσεις ἐνταῦθα ἔχουσιν ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία. Σπουδαιότερα δὲ πόλεις εἶνε ὁ Ἅγιος Λουδοβίκος (30) (Γαλλ.).

VII. ΒΟΡΕΙΑ ἢ ΑΝΩ ΓΟΥ·Ι·ΝΕΑ

Βορεία ἢ ἄνω Γουϊνέα καλεῖται ἅπασα ἡ παραλία χώρα ἀπὸ τῆς Σενεγαμβίας μέχρι τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι χθαμαλὸν καὶ κατὰ τὰ παράλια πλήρες ἐλῶν. Τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Νιγηρτῶν.

Πρὸς Δ. κεῖται ἡ ἐλευθέρᾳ δημοκρατία, ἡ Λιβερία, ἥτις ἰδρύθη ἐκ δούλων ἀπελευθερωθέντων ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν. Τὰ λοιπὰ μέρη κατέχονται ὑπὸ διαφόρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν (Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Πορτογαλλίας), ἅτινα ἔχουσι ἰδρύσει πολλὰ ἐμπορεῖα φοινικελαίου, ἐλεφαντόδοντος, πεπέρεως καὶ χρυσοκόνεως.

Σπουδαιότεραι πόλεις εἶνε αἱ ἀγγλικαὶ Φρηττάουν (45) Λάγος (45) καὶ Ἰβαδάν (175).

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Βορείας Ἀφρικῆς.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Κάϊρον	800	Ἀδδῖς Ἀδέδα	80
Ἀλεξάνδρεια	450	Τρίπολις	75
Ἀλγέριον	210	Κωνσταντίνη	70
Τύννης	200	Τάντα	50
Ἰθαδάν	175	Χαρτοῦμ	50 ;
Ὀράν	150	Λάγος	45
Μαρόκκον	120	Μανσούρα	45
Σόκοτον (κεντρ. [Σουδάν])	120	Σιούτ	45
Φέζ (Μαρ.)	108	Ζαγαζίκιον	37
Πόρτ-Σάϊτ	95	Φρητάουν	36
		Βεγγάζα	35

II. ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

A) ΝΟΤΙΑ ΓΟΥΓ'ΙΝΕΑ

Θέσεις. Ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας ἐκτείνεται πρὸς Ν. ἢ νοτία ἢ κάτω Γουινέα.

Πολιτ. διαίρεσεις. Ἐνταῦθα ἐκτείνονται κατὰ σειρὰν αἱ ἐξῆς χῶραι.

1) Καμερούν, ἄλλοτε κτῆσις γερμανική, νῦν δὲ γαλλική καὶ ἀγγλική (3 ἑκατ.).

2) Γαλλικὸν Κόγγον, ἐκατέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ ($1\frac{1}{2}$ ἑκ.κάτ.)

3) Βελγικὸν Κόγγον, (15 ἑκατ. κ.). Τοῦτο ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Κόγγου καὶ ἔχει ἐκτεταμένα δάση. Ἐξάγει ἄφθονον ἐλαστικὸν κόμμι, ἐλεφαντόδοντα, φοινικέλαιον, βαλάνους φοινίκων καὶ ἄλλα. Πρωτ. εἶνε ἡ Βόμα.

5) Ἀγγόλα, πορτογαλλικὴ κτῆσις (ὑπὲρ τὰ 4 ἑκατ. κ.). Πρωτ. εἶνε ὁ Ἅγιος Παῦλος τῆς Λαάνδας.

Γεωγραφία Σαρρῆ Β' τάξεως ἑλλην. ἔκδοσις πέμπτη 7

Β) ΝΟΤΙΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ

[10 ἑκατ. κάτ.].

Αἱ βρεττανικαὶ αὗται κτήσεις κατέχουσι τὰς ἐξῆς χώρας: 1) τὴν ἀποικίαν τοῦ Ἀκρωτηρίου, 2) τὴν Ναιάλην, 3) τὰς ἄλλοτε ἀνεξαρτήτους Δημοκρατίας Τράνσβααλ καὶ Ὀράγγην, 4) τὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς Βετσουαναλάνδην, Ῥοδεσίαν καὶ τινὰς ἄλλας.

Σπουδαιότερά τούτων εἶνε ἡ Ἀποικία τοῦ Ἀκρωτηρίου, οὗσα χρυσοφόρος καὶ εὐφορος. Πρωτ. εἶνε ἡ Κεϊπτιάουν, (160), (δηλ. πόλις τοῦ ἀκρωτηρίου), μετὰ σπουδαίου λιμένος.

Πρωτεύουσα τοῦ Τράνσβααλ εἶνε ἡ Πραιτωρία (30), μεγίστη δὲ ἡ Γιοχάννεσμπουργ (120), (δηλ. Ἰωάννου πύργος), ὀνομασθὴν διὰ τὰ πλούσια αὐτῆς χρυσορυχεῖα.

Δ') ΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΙΝΔΙΚΟΝ ΩΚΕΑΝΟΝ ΚΤΗΣΕΙΣ

1) Πορτογαλικὴ [5 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κάτ.], κατέχουσα τὰς χώρας **Σοφάλαν καὶ Μοξαμβίκην**. Σπουδαιότατος ἐνταυθα λιμὴν εἶνε ὁ Λορέντζο Μαρκέζ, ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Δελαγόας.

2) Βρετανικὴ [13 ἑκατ. κάτ.]. Ἐκ τῆς πρωτ. ταύτης Μομβάζ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ φθάνει μέχρι τῆς Βικτωρίας λίμνης.

Κατὰ τὰ παράλια ταύτης εἶνε τὸ μικρὸν σουλτανᾶτον τῆς **Ζαντζιβάρης**, ὅπερ συνίσταται ἐκ νήσων καὶ εἶνε ὑπὸ τὴν Βρεττανικὴν προστασίαν. Πρωτ. εἶνε ὁμώνυμος πόλις (36).

Βορειοανατολικῶς ἐκτείνεται ἡ χερσόνησος **Σομαλία**, ἀρκιῶς κατοικοιμένη. Κατὰ ταύτην ἀκολουθοῦσιν αἱ κτήσεις:

3) Ἰταλικὴ Σομαλία καὶ

4) Βρετανικὴ Σομαλία, πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἀδεν.

Ε') ΑΙ ΠΕΡΙ ΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗΝ ΝΗΣΟΙ

α') Ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ.

1) Ἡ Σοκότρα, παρὰ τὸ Γουαρδαφούτον, ἡ πατρίς τῆς ἀρίστης ἀλόης (Ἀγγλ.).

2) Αἱ Σεσσέλαι, νοτιώτερον, κατοικοῦμεναι ὑπὸ ἀλιέων (*Αγγλ.)

3) Ἡ Μαδαγασκάρη, ἡ τετάρτη κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς γῆς (τριπλασία τῆς Ἑλλάδος, 3 ἑκατ. κ.). Κεῖται ἀπέναντι τῆς Μαζομβίκης καὶ εἶνε ὑψηλὴ καὶ ὄρεινῇ. Κύριοι κάτοικοι ταύτης εἶνε οἱ μχλαϊκῆς καταγωγῆς Χόβαι. Ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἔχει πρωτ. τὴν Ταναναρίβαν (80).

4) Αἱ Μασκαρήναι, ἐν αἷς ὁ Μαυρίκιος (*Αγγλ.) καὶ ἡ Ἐνωσις (Γαλ.). Αὗται κατάφυτοι οὔσαι, παράγουσι βανίλλην καὶ ζαχαροκάλαμον.

5) Αἱ Κομόραι, μεταξύ Μαδαγασκάρης καὶ Μοζαμβίκης.

β) Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ.

1) Ἡ ἀγγλικὴ νῆσος Ἀγία Ἐλένη (ἴση τῇ ἑλλ. Κέφ), γνωστὴ διὰ τὴν ἐνταῦθα ἐξορίαν καὶ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος (1821).

2) Αἱ νῆσοι τῆς Γουϊνέας, ἐν τῷ ὁμωνύμῳ κόλπῳ 4 τὸν ἀριθμὸν (2 ἰσπανικαὶ καὶ 2 πορτογαλλικαί).

3) Αἱ νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, ὄρειναι καὶ πετρώδεις (πορτογαλλικαί).

4) Αἱ Κανάριοι νῆσοι, εὐφωρόταται, πατρὶς τῶν Καναρίων πτηνῶν. Μεγίστη εἶνε ἡ Τενερίφη, ὀνομαστὴ δὲ ἡ Φέρος, ἐξ ἧς συνήθως ἀριθμοῦνται οἱ μεσημβρινοὶ τῆς γῆς (Ἰσπ.)

5) Ἡ Μαδέρα, εὐφωρότατη καὶ ὀνομαστὴ διὰ τοὺς οἶνους αὐτῆς.

6) Αἱ Ἀζόραι, βορειοδυτικώτατα (Πορτογ.).

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Νοτίας Ἀφρικῆς

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Κεῖπτάουν	160	Ταναναρίβα	80
Γιωχάννεςπουργ	120	Ζανζιβάρη	36
		Πραιτωρία	30

Δ'. ΑΜΕΡΙΚΗ

[40 ἑκατ. τετραγ. χιλιόμετρα.— 220 ἑκατ. κάτ.]

Θέσεις καὶ ὄρια. Ἡ Ἀμερικὴ κεῖται ἐν τῷ δυτικῷ ἡμισφαίριῳ τῆς γῆς καὶ εἶνε ἡ μακροτάτη τῶν ἡπείρων. ΒΔ. προσεγγίζει τὴν Ἀσίαν κατὰ τὸν Βερίγγειον πορθμὸν, βρέχεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἢ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

Διακρίνεται εἰς βορείαν Ἀμερικὴν, μέσην Ἀμερικὴν (μετὰ τῶν νήσων) δυτικῶν Ἰνδιῶν) καὶ νοτίαν Ἀμερικὴν.

Ι. ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ὁριζόντιος διαμελισμός. Ἡ βορεία Ἀμερικὴ, τριγωνικὸν περίπου σχῆμα ἔχουσα, σχηματίζει πέντε σπουδαιοτάτας χερσονήσους, ὧν τρεῖς πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν, ἡ Λαβραδῶρ, ἡ Νέα Σκωτία καὶ ἡ Φλωρίς, δύο δὲ πρὸς τὸν Εἰρηνικόν, ἡ Ἀλάσκα καὶ ἡ Καλλιφορνία. Ἡ Ἀλάσκα ἐκτείνεται πρὸς τὴν Ἀσίαν, τὸ δὲ δυτικώτατον αὐτῆς ἀκρωτήριο πρὸς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν εἶνε τὸ τοῦ *Πρίγκηπος τῆς Οὐαλλίας*.

Ἐν μέσῳ τοῦ Β. παγωμένου ὠκεανοῦ ἐκτείνεται ἡ κατὰ ψυχρὸς συστάς τῶν Ἀρκικῶν νήσων, ἔτι δὲ βορειότερον ἡ μεγάλη νῆσος Γροινλανδία. Ἐτέρα νῆσος εἶνε ἡ Νέα Γῆ πρὸς Α. τῆς Λαβραδῶρ.

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Κατὰ τὴν δυτικὴν πλευρὰν ὑψοῦται ὄροπέδιον μετὰ πολλῶν ὄροσειρῶν. Σπουδαιότεραι τούτων εἶνε τὰ Βραχώδη ὄρη, ὕψιστον δὲ τὸ *Μάκ Κίνλεϋ* (6.200) ἐν τῇ Ἀλάσκᾳ.

Ἀν τῷ μέσῳ καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἐκτείνονται βαθύπεδα, ὧν διακρίνεται τὸ βόρειον (πρὸς Β.) καὶ ἡ εὐρεῖα πεδιάς τοῦ Μισσισιπῆ ποταμοῦ.

Ῥοδάτα. Πρὸς Β. ῥέει ὁ ποταμὸς *Μακένζης* διερχόμενος

διὰ πολλῶν λιμνῶν. Πρὸς Α. ῥέει ὁ Ἅγιος Λαυρέντιος, ὅστις συνδέει πέντε μεγάλας λίμνας, τὰς *Καναδαίας*. Ἡ μεγίστη τούτων εἶνε ἡ Ἄνω λίμνη, ἡ μεγίστη γλυκεῖα λίμνη τῆς γῆς· ὁ ποταμὸς καταρχόμενος πρὸς τὴν τελευταίαν λίμνην σχηματίζει μέγιστον καταρράκτην, τὸν *Νιαγάραν*.

Ὁ δὲ *Μισσισιππὴς* (δηλ. μέγας ποταμὸς) εἶνε εἰς τῶν μεγίστων ποταμῶν τῆς γῆς καὶ εἶνε οὐ μόνον οὗτος πλωτός, ἀλλὰ καὶ 55 ἔτεροι παρκαπόταμοι, ὧν μέγιστος ὁ *Μισσουρι* (δηλ. λάσπης ποταμὸς).

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ Β. Ἀμερικὴ πολιτικῶς διαιρεῖται· 1) εἰς τὴν *δανικὴν Ἀμερικὴν* ἢ *Γροινλανδίαν*, 2) εἰς τὴν *βρετανικὴν Ἀμερικὴν*, 3) εἰς τὰς *Ἡνωμένας Πολιτείας* καὶ 4) εἰς τὸ *Μεξικόν*.

Α) ΔΑΝΙΚΗ ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ ἢ ΓΡΟΙΝΛΑΝΔΙΑ

Ἡ Γροινλανδία εἶνε ἡ μεγίστη καὶ βορειότατη νῆσος τῆς γῆς. Εἶνε δὲ ὑψηλὴ καὶ βραχύδης, γνωστὴ μόνον κατὰ τὰ παρχαλίκ, διότι τὸ ἐσωτερικὸν καλύπτεται αἰωνίως ὑπὸ παγετῶνων.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς (περὶ τὰς 12 χιλ.) εἶνε *Εσκιμῶι*, ὁ βορειότατος καὶ πρὸς τὸν Β. πόλον κατοικῶν λαὸς (μογγολικῆς φυλῆς), ζῶντες ἐκ τῆς ἀλιείας. Κατοικοῦσι δὲ καὶ Δανοὶ τινες ἄποικοι.

Β') ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

[10 ἑκατ. κατ.].

ἑσσις. Αὕτη κατέχει τὸ βορειότατον μέρος τῆς βορείας Ἀμερικῆς μετὰ συστάδος τῶν Ἀρκτικῶν νήσων καὶ τῆς Νέας

Γῆς (πλὴν τῆς Ἀλάσκας). Ἡ χώρα αὕτη, πλὴν τῆς Νέας Γῆς, ἀποτελεῖ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Καναδᾶ. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῆς εἶνε ἀραιότατα κατωκημένον, πυκνῶς δὲ μόνον παρὰ τὰς Καναδαίας λίμνας καὶ τὸν Ἅγιον Λαυρέντιον (ὑπὸ Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων κυρίως).

Προϊόντα καὶ ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον τοῦ Καναδᾶ εἶνε ἀκμαιότατον, ἐξάγεται δὲ ξυλεία, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ἰχθύες, δημητριακοὶ καρποί, Β. Δ. δὲ καὶ χρυσός.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα εἶνε δημοκρατικὸν ὁμοσπονδιακὸν καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἀγγλοῦ διοικητοῦ μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας.

Πόλεις. Αἱ κυριώτεραι ἐμπορικαὶ πόλεις εἶνε ἡ *Μοντρεάλ* (500), ἡ *Ουιάβα* (480) καὶ τὸ *Τορόντιον* (400).

Γ') ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ἢ ΑΜΕΡΙΚΗ (ἀπλῶς).

[Ἔση τῇ Εὐρώπῃ κατὰ τὴν ἑκτασιν. — 110 ἑκατ. κἀτ.].

Θέσις. Ἡ μεγάλη αὕτη χώρα κειμένη πρὸς Ν. τοῦ Καναδᾶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι εἶνε ἄποικοι Εὐρωπαῖοι (ἐν οἷς καὶ Ἕλληνες) καὶ τινες Ἰνδιάνοι. Κυρία γλῶσσα εἶνε ἡ ἀγγλική.

Ἀνάπτυξις, ἐμπόριον. Ἀπαντες οἱ κλάδοι τοῦ πολιτισμοῦ εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένοι, τὸ δὲ ἐμπορικὸν ναυτικὸν κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Κύρια ἐξαγόμενα προϊόντα εἶνε βάμβαξ, δημητριακοὶ καρποί, καπνός, ζῶα, δέρματα, πλεῖστα μέταλλα καὶ πετρέλαιον.

Πολιτικὴ κατάστασις. Αἱ Ἠνωμέναι πολιτεῖαι σύγκεινται ἐκ 48 δημοκρατικῶν πολιτειῶν, 1 οὐδετέρας πολιτείας καὶ 2 ἐξωτερικῶν διαμερισμάτων (τῆς Ἀλάσκας καὶ τῶν νήσων Χαβάη τοῦ Εἰρην. ὠκεανοῦ).

Πολίτευμα. Δημοκρατικὸν ὁμοσπονδιακὸν μετὰ δύο Βουλῶν. Ὁ πρόεδρος διαμένει ἐν τῇ οὐδετέρᾳ πολιτείᾳ τῆς Κολουμβίας.

Δυνάμεις τῆς χώρας. Ὁ στρατὸς ἐν καιρῷ πολέμου ἀνέρχεται μέχρι 10 ἑκατομμ., ὁ δὲ στόλος σύγκειται ἐξ 190 πλοίων.

Πόλεις. 1) Πρὸς τὸν Ἀτλαντικόν.

Νέα Ὑόρκη (7 ἑκατ. κ.) ἡ μεγίστη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἀμερικῆς, πρώτη δὲ τοῦ κόσμου κατὰ τὸ ἐμπόριον τῶν δερμάτων.

Βοστώνη (700) πρὸς Β. βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη.

Φιλαδέλφεια (2 ἑκατ.), βιομηχανικωτάτη καὶ ἐμπορικωτάτη.

— Βαλτιμόρη (600), βιομηχανικωτάτη. — Βάσιγκτων (360) ἐν τῇ Κολουμβίᾳ, ἔδρα τοῦ προέδρου τῆς ὁμοσπονδίας.

2) Παρὰ τὰς Καναδαίας λίμνας.

Σικάγον (3 ἑκατομμ.) ἐμπορικωτάτη. — Δετροῦά (1 ἑκατ.) —

Βούφφαλον (460) παρὰ τὸν Νιὰγάραν — Κλέβελανδ (700). Νοτιώτερον κεῖται ἡ Πιτσβούργη (600), βιομηχανικὴ πόλις.

3) Κατὰ τὸν Μισσισιππὴν.

Ἅγιος Λουδοβίκος (600) (Σὰν Λουί), ἐμπορικὸς σταθμός. —

Νέα Ὁρλεάνη (400), ἔνθα τὸ μέγιστον ἐμπόριον τοῦ βάμβκου.

4) Ἐν τῇ χρυσοφόρῳ Καλλιφορνίᾳ.

Ἅγιος Φραγκίσκος (500), ὁ κυριώτατος λιμὴν τοῦ Εἰρηνικοῦ.

Χρυσοφόρος ἔτι εἶνε καὶ ἡ κατὰψυχρος χερσόνησος Ἀλάσκα.

Δ). ΜΕΞΙΚΟΝ

[16 ἑκατ. κάτ.]

Θέσις. Τὸ Μεξικὸν περιλαμβάνει τὴν πρὸς Ν. τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν ὑψηλὴν καὶ ἡφαιστειώδη χώραν μετὰ τῆς χερσονήσου Καλλιφορνίας, ὡς καὶ τὴν χερσόνησον τῆς μέσης Ἀμερικῆς Ὑουκατάνην.

Προϊόντα. Εὐλα, καφές, ζάκχαρον, ἐλαστικὸν κόμμι καὶ πολύτιμα μέταλλα (ιδίᾳ ἄργυρον).

Πληθυσμός. Κάτοικοι αὐτοῦ εἶνε οἱ Μεξικανοί, καταγόμενοι ἐξ Ἰσπανῶν ἀποίκων. Κατοικοῦσιν ἔτι μειγάδες καὶ ὀλίγοι ἄποικοι Εὐρωπαῖοι.

Πολιτική κατάστασις. Δημοκρατική ὁμοσπονδία.

Πόλεις. Μεξικόν (470), πρωτ., κείμενον εἰς ὕψος 2.200 μ., πόλις ὠραιοτάτη. — Πουέβλα (102), πόλις βιομήχανος. — Βερακρούς, λιμὴν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας.

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Νέα Ὑόρκη	7000	Ἄγ. Φραγκίσκος	500
Σικάγον	3000	Μοντρεάλ	475
Φιλαδέλφεια	2000	Μεξικόν	470
Δετρουά	1000	Βούρφαλον	460
Βοστώνη	700	Τορόντον	400
Κλέβελανδ	700	Νέα Ὁρλεάνη	400
Βαλτιμόρη	600	Βάσιγκτον	360
Πιτσβούργ	600	Πουέβλα	102
Ἄγ. Λουδοβίκος	600		

II. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Ἡ μέση Ἀμερικὴ βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντιλλῶν, ἐκτείνεται δὲ ὡς γέφυρα μεταξὺ τῆς βορείας καὶ νοτίας Ἀμερικῆς. Μετὰ τῆς νοτίας συνδέεται διὰ τοῦ ἰσθοῦ τοῦ Παναμᾶ (ἐνθα διῶρυξ μήκους 80 χ.λ.). Εἶνε χώρα ὀρεινὴ παράγουσα κακκοφοίνικας, ζάχαρον, κακάον, ἰνδικὸν καπνόν, δέρματα καὶ μέταλλα.

Αἱ δὲ δυτικαὶ Ἰνδαὶ ἐκτείνονται μεταξὺ τοῦ κόλπου τῶν Ἀντιλλῶν καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ φθάνουσα μέχρι τῆς νοτίας Ἀμερικῆς. Εἶνε δὲ αὗται τὸ πλεῖστον ἡρμιστεῖώδεις καὶ γονιμώταται παράγουσαι κυρίως ζάχαρον, καπνὸν καὶ καφέν.

Α') ΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Αἱ Δημοκρατίαι τῆς μέσης Ἀμερικῆς εἶνε 1) Γουατεμάλα,

2) Σάν-Σαλβαδόρ, 3) 'Ονδούρας, 4) Νικαράγουα, 5) Κώστα-Ρίκα, (δηλ. πλουσία ἀκτή) καὶ 6) Παναμάς.

Μέγισται πόλεις εἶνε αἱ πρωτ. τῶν δύο πρώτων δημοκρατιῶν Γουατεμάλα (80) καὶ Σάν-Σαλβαδόρ (65).— 'Αγ. 'Ιωσῆς (40), πρωτ. τῆς Κώστα 'Ρίκας.

Β') ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Αἱ δυτικαὶ 'Ινδίαι διακροῦνται· 1) εἰς τὰς 4 μεγάλας 'Αντίλλας, 2) τὰς μικρὰς 'Αντίλλας καὶ 3) τὰς Βαχάμας.

Πολιτικὴ κατάστασις. Πλὴν τῶν νήσων Κούβα καὶ Αἴτης, τῶν μεγάλων 'Αντιλλῶν, ἀποτελουσῶν τρεῖς ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας, αἱ λοιπαὶ ἀνήκουσιν εἰς εὐρωπαϊκὰ κράτη ἢ εἰς τὰς 'Ηνωμένας Πολιτείας.

α') Αἱ **μεγάλαι 'Αντίλλαι** εἶνε

1) 'Η Κούβα, ἔση τῇ ἰταλικῇ χερσονήσῳ κατὰ τὸ μῆκος, ἡ μεγίστη καὶ ἡ πρώτη κατὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ ζαχχαροῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν καπνῶν καὶ σιγαρέττων (κ. πούρων, 3 ἑκατ. κάτ.). Νῦν ἀποτελεῖ δημοκρατίαν ἀνεξάρτητον καὶ ἔχει πρωτ. τὴν 'Αβάναν (360).

2) 'Η 'Ιαμαϊκὴ (900 χιλ. κάτ.). ὀλίγον μεγαλυτέρα τῆς Κύπρου ('Αγγλική).

3) 'Η Αἴτη, τὸ ἥμισυ τῆς 'Ελλάδος. 'Απας σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς (2.700.000) συνίσταται ἐκ Νιγηριτῶν καὶ Μουλάττων. Διακρεῖται δὲ εἰς δύο δημοκρατίας, τοῦ 'Αγίου Δομίγκου (μεθ' ὁμωνύμου πρωτ., 40) καὶ τῆς Αἴτης, ἥς πρωτ. εἶνε ὁ Διμήν τοῦ πρίγκηπος (120).

4) Τὸ Πόρτο-Ρίκον (δηλ. πλούσιος λιμὴν), ἡ ἀνατολικωτέρα τῶν 4 μεγάλων 'Αντιλλῶν, ἔση τῇ Κύπρῳ (ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ. κάτ.). 'Ανήκει εἰς τὰς 'Ηνωμένας Πολιτείας.

β') Αἱ **μικραὶ 'Αντίλλαι**. ἀνατολικώτερον τῶν ἄλλων, εἶνε εὐφορώταται καὶ διανεμημέναι ὑπὸ τῶν 'Αγγλων, Γάλλων, 'Ολλανδῶν καὶ Δανῶν. Αἱ μέγισται αὐτῶν, ἡ Γουαδελούπα (ἔση τῇ Λέσβῳ) καὶ ἡ σεισμοπχθὴς Μαρτινίκα (ἔση τῇ Χίῳ), εἶνε γαλλικαί.

γ') Αἱ δὲ **Βαχάμαι** κείνται βορειότερον καὶ εἶνε πολυάριθμοι, κατοικοῦνται ὅμως μόνον 20. Ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Εἰς μίαν τῶν νήσων τούτων, τὴν καλουμένην ὑπὸ τῶν Ἰνδιάνων *Γουαναχάνην*, ἀπεβιδάσθη τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς (12 Ὀκτωβρίου 1492), ὀνομάσας αὐτὴν Ἀγιον Σωτήρα.

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Μέσης Ἀμερικῆς.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Ἀβάνα	360	Σάν Σαλβαδὼρ	65
Λιμὴν Πρίγκηπος	120	Παναμαῆς	62
Γουατεμάλα	80	Ἀγ. Δομίγγος	22

III. NOTIA AMEPIKH

[διπλασία τῆς Εὐρώπης—65 ἑκατ. κατ.].

Ἡ νοτία Ἀμερικὴ εἶνε ὀγκώδης μὴ σχηματίζουσα χερσονήσους. Πρὸς Ν. μόνον προεκτείνεται εἰς τὴν χερσονήσον *Παταγωνίαν*, παρ' ἣν συστάς νήσων. Σπουδαία νήσος εἶνε πρὸς Ν. ἡ Γῆ τοῦ *Πυρός*, νοτιώτατον δὲ ἀκρωτήριο τὸ *Χόορ*.

Τὰ ὄρη τῆς νοτίας Ἀμερικῆς ἐκτείνονται κατὰ τὴν δυτικὴν πλευράν, ἀπὸ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ μέχρι τοῦ νοτιωτάτου ἄκρου. Καλοῦνται δὲ Ἀνδεις ἢ Κορδιλλέρας (δηλ. ἀλύσεις). Τὸ ὄρος ἐνταῦθα Ἀγογκάρονα εἶνε τὸ ὕψιστον τῆς Ἀμερικῆς (7000 μ.), τὸ δὲ Κοτοπάξιον, τὸ ὕψιστον τῶν ἡφαιστειῶν τῆς γῆς, κείμενον ἐν τῇ ἡφαιστειώδει χώρᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

Πλὴν τῶν ὀρέων τούτων σχηματίζονται ὄρειναι χῶραι ἐν τῇ Γουαῶνῃ καὶ τῇ Βραζιλίᾳ. Τὰ λοιπὰ μέρη εἶνε βαθύπεδα, ἅτινα διακρίνονται ὡς ἐξῆς :

- 1) Ἡ Λάνος (δηλ. πεδιάς) τοῦ Ὀρινόκου ποταμοῦ.
- 2) Ἡ Σελβάς (πεδιάς) τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ.

3) **Ἡ Παμπὰς** (πεδιάς) τοῦ **Ῥιο-δὲ-λα-Πλάτα**, ἡ νοτιωτάτη πασσών, περίφημος διὰ τὰ δάση καὶ τοὺς λειμῶνάς της.

Ῥάτα. Ἡ νοτία Ἀμερική εἶνε ἡ ἀφθονωτάτη ἡπειρος εἰς βροχάς, δι' ὃ σχηματίζονται μακροὶ καὶ πολυὺδρότατοι ποταμοί. Κατὰ τὰ τρία ἀνωτέρω βαθύπεδα ῥέουσι καὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

1) ὁ **Ὀρινόκος** (δηλ. ὕδωρ), κατὰ τι βραχύτερος τοῦ Δουνάβεως, σχηματίζων μέγα δέλτα εἰς τὰς ἐκβολάς.

2) ὁ **Ἀμαζόνιος**, ὁ πολυὺδρότατος τῆς γῆς· τὸ ἐκ τῶν ἐκβολῶν τούτου σχηματιζόμενον ἐν τῷ ὠκεανῷ ῥεῦμα διακρίνεται εἰς ἀπόστασιν 700 περίπου χιλιομέτρων.

3) ὁ **Ῥιο-δὲ-λα-Πλάτα** (δηλ. ἀργυρράς), ἔχων πλατυτάτην ἐκβολήν (40 ἕως 300 χιλιομ.).

Βλάστησις καὶ προϊόντα. Ἡ νοτία Ἀμερική ἔχει τὴν πυκνοτάτην βλάστησιν ἐξ ὅλων τῶν ἡπείρων, ἰδίως ἐν τῇ ἐπικρατεῖα τοῦ Ἀμαζονίου. Ὑψιστον ἐκ τῶν ποικίλων αὐτῆς δένδρων εἶνε ὁ φοῖνιξ, πλουσιώτατον δὲ τὸ ζακχαροκάλαμον· Παράγει δὲ ξυλείαν, βαφικὰ ξύλα, σάκχαρον, καφέν, ὄρουζαν, βάμβακα, ἀδάμαντας, πολύτιμα μέταλλα καὶ ἄλλα.

Πληθυσμός. Οἱ κάτοικοι τῆς Ν. Ἀμερικῆς εἶνε κατὰ τὸ πλεῖστον μειγάδες, ἰσπανικῆς ἢ πορτογαλλικῆς καταγωγῆς, αὐξάνονται δὲ ὁσημέραι καὶ ἐνταῦθα οἱ ἐξ Εὐρώπης μετανάσται.

Πολιτ. κατάστασις. Ἡ Ν. Ἀμερική ἀποτελεῖται ἐκ 10 δημοκρατουμένων χωρῶν καὶ μιᾶς εὐρωπ. ἀποικιακῆς χώρας, τῆς Γουϊάνης. Καὶ αἱ μὲν 9 δημοκρατούμεναι χῶραι ἦσαν ἄλλοτε ἰσπανικαὶ ἀποικίαι, ἡ δὲ μεγάλη δημοκρατικὴ ὁμοσπονδία τῆς Βραζιλίας ἦτο πορτογαλλικὴ.

1) **Κολομβία.** Κεῖται πρὸς τὸν Πανχμᾶν (5 $\frac{1}{2}$ ἐκατ. κατ.). Πρωτ. εἶνε ἡ Βαγοτά (150), ἐπὶ ὀροπεδίου ὕψους 2.600 μ.

2) **Βενεζουέλα.** (δηλ. μικρὰ Βενετία. 2 $\frac{3}{4}$ ἐκατ. κατ.). διατεμνομένη ὑπὸ τοῦ Ὀρινόκου. Ἀποτελεῖται ἐξ 20 ὁμοσπόνδων κρατῶν, μιᾶς ὁμοσπόνδου ἐπαρχίας καὶ 2 διαμερισμάτων. Πρωτ. εἶνε ἡ Καρακάς (75) οὐ μακρὰν τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντιλλῶν.

3) **Έκουαδώρα** (δηλ. ισημερινός, 2 $\frac{1}{2}$ εκ. κάτ.), καλουμένη ούτω ως εκ τῆς θέσεώς της. Πρωτ. *Κουίτον* (70), ἐπὶ κλιτύος ἠφαιστείου.

4) **Περού ἢ Περουβία** (7 $\frac{1}{2}$ εκ. κάτ.). Πρωτ. *Λίμα* (300), οὐ μακρὰν τοῦ μεγάλου ἢ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

5) **Βολιβία** (3 εκατ. κ.), χώρα κατ' ἐξοχὴν χρυσοφόρος. Πρωτ. εἶνε ἡ *Σούκρα* (30), μεγίστη ὅμως ἡ *Λα-Πάζ* (100), (δηλ. ἡ εἰρήνη).

6) **Χιλή** (4 εκατ. κ.), ἐκτεινομένη κατὰ μῆκος τοῦ Εἰρηνικοῦ, μέχρι τοῦ νοτιωτάτου ἄκρου τῆς Ἀμερικῆς. Εἶνε ἡ μᾶλλον προσδευμένη δημοκρατία τῶν Ἀνδεων. Πρωτ. εἶνε τὸ *Σαντιάγον* (420), σπουδασιότατος δὲ ἐμπορικὸς λιμὴν τὸ *Βαλπαράϊζον* (220) (δηλ. κοιλάς παραδείσου).

Ἀργεντινή. (8 $\frac{1}{2}$ εκατ. κ.). Αὕτη ἐκτείνεται κατὰ τὴν πεδιάδα τοῦ *Ῥίο-δε-λα-Πλάτα*, ἔνθα ζῶσι πολυάριθμα ζῷα, περιέχει δὲ καὶ τὸ μέγιστον τμήμα τῆς Παταγωνίας. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς νήσου Γῆς τοῦ πυρὸς σχηματίζεται ὁ *Μαγγελάνιος* πορθμός, φέρων τὸ ὄνομα τοῦ ἀνακαλύψαντος καὶ διαπλεύσαντος τὸ πρῶτον αὐτὸν Πορτογάλου Μαγγελλάνου, Πρωτ. εἶνε ἡ *Βουένος Ἀϊρες* (1700) (δηλ. εὖχυρος), κατὰ τὴν πλατεῖαν ἐκδολὴν τοῦ ποταμοῦ, ἡ ἀκμαιοτάτη καὶ ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

8) **Παραγουάη** (1 εκατ. κατ.). Ἡ μεσόγειος αὕτη δημοκρατία κεῖται παρὰ τὸν *Ῥίο-δε-λα-Πλάτα* καὶ εἶνε προσιτὴ καὶ εἰς πλοῖα διὰ τῶν πλωτῶν ποταμῶν της. Πρωτ. *Ἀσομψιὸν* (80) (δηλ. Ἀνάληψις).

9) **Οὐρουγουάη** (1 $\frac{1}{2}$ εκατ. κάτ.) Αὕτη κεῖται μεταξὺ τοῦ ποτ. Οὐρουγουάη καὶ τῆς θαλάσσης, πρῶτ. δὲ εἶνε τὸ *Μοντεβίδεον* (380), ἐπὶ τοῦ *Ῥίο-δε-λα-Πλάτα*.

10) **Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Βραζιλίας.** (ὀλίγον μικρότ. τῆς Εὐρώπης, 30 εκατ. κάτ.). Ἡ μεγάλη αὕτη χώρα κατέχει τὸ ἥμισυ τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ περιέχει τὴν ὀρεινὴν χώραν τῆς Βραζιλίας καὶ τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Ἀμαζονίου. Πρωτ.

εἶνε τὸ *Ρίον Ίανέιρον* (1100) (δηλ. ποταμὸς τοῦ Ίανουρίου ¹⁾), ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Βραζιλίας, ἔχουσα μέγιστον καὶ ὠραιότατον λιμένα.— *Ἅγιος Παῦλος* (400) ΝΔ.— *Σάν Σαλβαδόρ* (Βαχία) (350) καὶ *Ρεσίφη* (250) (Περναμπουκόν), ἐμπορικωτάτοι λιμένες.

Ἡ δὲ ἀποικιακὴ χώρα *Γουϊάννη* (400 χιλ. κάτ.) κεῖται πρὸς Α. τῆς Βενεζουέλας καὶ εἶνε διανεμημένη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, (πρὸς Δ.), τῆς Ὀλλανδίας (ἐν τῷ μέσῳ) καὶ τῆς Γαλλίας (πρὸς Α.).

Π Ι Ν Α Ξ

τῶν κυριωτάτων πόλεων τῆς Ἀμερικῆς.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Βουένος Ἀϊρες	1700	Βαλπαράϊζον	220
Ῥίον Ίανέριον	1100	Βογοτᾶ	150
Ἅγιος Παῦλος	530	Λά-Πάζ	95
Σαντιάγον	420	Καρακάς	75
Μοντεβίδεον	380	Κουίτον	70
Σάν Σαλβαδόρ	350	Ἀσομφιόν	62
Λίμα	300	Σούκρη	24
Ρεσίφη	250		

Ε') ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ

[9 ἑκατ. τετραγ. χιλ.—7 ἑκατ. κάτ.].

Φυσικὴ διαίρεσις. Τὸ μικρότερον τῶν ἄλλων τοῦτο μέρος τῆς γῆς συνίσταται· α') ἐκ τῆς ἡπείρου *Αὐστραλίας* μετὰ τῆς νήσου *Τασμανίας*, κειμένων πρὸς Α. τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, β') ἐκ τῶν *Αὐστραλιακῶν νήσων*, καὶ γ') ἐκ τῆς *Πολυνησίας*, δηλ. πολλῶν καὶ μικρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νήσων, διεσπαρμένων ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ καὶ κατὰ τὰ δύο ἡμισφαίρια τῆς γῆς.

1) Ἐκ τοῦ μηνός, καθ' ὃν ἔφθασεν ἐνταῦθα τῇ 1501 ὁ Βεσπούκιος.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

A') ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Μορφολογία τοῦ ἐδάφους. Ἡ Αὐστραλία εἶνε ἡ χαμηλοτάτη τῶν ἡπείρων διασχιζομένη ὑπὸ μεμονομένων τινῶν ὄρειων, ὧν αἱ ὑψηλότεραι ἐκτείνονται πρὸς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς (Αὐστραλιακὴ Ἀλπεις). Πρὸς τὰ ὄρη ταῦτα εἶνε τὰ εὐφορότερα μέρη, τὰ δὲ ἄλλα, ἰδίως τὰ νοτιοδυτικὰ, ἐλλείψει βροχῆς εἶνε τὸ πλεῖστον ἔρημα καὶ στεππώδη, κατὰλληλα πρὸς κτηνοτροφίαν.

Ὑδατα. Ἐπειδὴ βροχὴ ἀρκετὴ πίπτει συνήθως κατὰ τὸ ΝΑ. μέρος διὰ τοῦτο σχηματίζεται ἐνταῦτα ποταμὸς ἄξιος λόγου ὁ Μουρραϊν. Ἐχει δὲ ἡ Αὐστραλία καὶ πολλὰς λίμνας ἀλμυρὰς καὶ ἐλώδεις, αἵτινες πολλάκις ἀποξηραίνονται.

Βλάστησις καὶ ζῷα. Ἰδιάζουσα εἶνε ἡ βλάστησις τῆς Αὐστραλίας, θαμνώδης κυρίως. Ὑπάρχει ὅμως καὶ τροπικὴ βλάστησις, ἐν ᾗ ὁ 100 μέτρα ὑψηλὸς εὐκάλυπτος, κομμιόδενδρον καὶ ἡ καζουαρίνη. Καὶ τὰ ζῷα δὲ εἶνε περίεργα, ὡς τὸ μαρσιποφόρον καγκουρῶ, ὁ ὀρνιθόρρυγχος καὶ τὰ πτηνὰ μέλας κύκνος, λύρα κ. ἄ.

Προϊόντα. Τὸ πλεῖστον τῶν ἐξαγωμένων προϊόντων συνίσταται εἰς βάμβακα, δέρματα, λίπη καὶ κρέατα. Ἐχει δὲ μέγιστα ὄρυγεα γαιανθράκων, χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ καὶ θεωρεῖται ἡ Αὐστραλία ὡς τρίτη χρυσοφόρος τῆς γῆς.

Κάτοικοι. Οἱ ἰθαγενεῖς χαλκόχροες Αὐστραλοί, εἶνε σήμερον ἐλάχιστοι (περὶ τοὺς 30.000). Ὁ κύριος πληθυσμὸς (5 1/2 σχεδὸν ἑκατ.) συνίσταται ἐξ ἀποίκων Εὐρωπαϊῶν καὶ ὀλίγων Κινέζων.

Πολιτ. κατάστασις. Ἡ Αὐστραλία μετὰ τῆς Τασμανίας ἀποτελοῦσιν 6 αὐτονόμους πολιτείας καὶ δύο διαμερίσματα διοικούμενα ὑπὸ τῆς γενικῆς κυβερνήσεως. Ἀπασα ἡ ἡπειρος ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Αἱ μέγιστα δὲ πόλεις εἶνε ἡ Μελβούρνη (600), ἡ εὐλίμενος Σίδνεϋ (640) καὶ ἡ Ἀδελαΐς (90).

B') ΑΥΣΤΡΙΑΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Αὗται διακρίνονται ὡς ἑξῆς :

- 1) Ἡ Νέα Γουϊνέα, πρὸς Β. τῆς ἡπείρου, ἀπ' ἧς χωρίζεται

διὰ τοῦ πορθμοῦ Τόρρες. Εἶνε ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς γῆς καὶ εἶνε διανεμημένη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ὀλλανδίας (περὶ τὸ 1 ἑκατομ. κάτοικοι).

2) Αἱ νῆσοι Σολομῶντος (ἀγγλικαί).

3) Αἱ ἡφαιστειώδεις Νεαὶ Ἑβρίδες (ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν ἀπὸ κοινοῦ).

4) Ἡ Νέα Καληδονία (γαλλικὴ).

5) Ἡ Νέα Ζηλανδία (1.200.000 κάτ.), συνισταμένη ἐκ δύο μεγάλων ὀρεινῶν νήσων, ἐχουσῶν τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου (ἀνεστραμμένον ὅμως). Ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Γ'. ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑ

Αὗται κεῖνται ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ τῶν ἀντιπόδων ἡμῶν, ὥσπερ ὁάσεις ἐν τῷ ἀπείρῳ ὠκεανῷ. Εἶνε δὲ τὸ πλεῖστον κοραλλιογενεῖς (χαμηλαί) ἢ ἡφαιστειογενεῖς (ὕψηλαί) μετ' ἀγρίων ἡφαιστειῶν.

Παράγουσι ποικίλα προϊόντα, ὧν ἰδιάζοντα εἶνε ὁ κοκκοφοῦνις καὶ τὸ ἀριόδενδρον. Ὁ πληθυσμὸς δὲ τούτων, ὡς καὶ τῆς Νέας Ζηλανδίας, συνίσταται ἐκ διαφόρων πολυνησιακῶν φυλῶν, συγγενῶν πρὸς τοὺς Μαλαίους. Ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας.

Σπουδαιόταται συστάδες εἶνε :

1) Αἱ Μαριάναι καὶ αἱ Καρολῖναι (Ἰαπωνικαί) πρὸς Α. τῶν Φιλιππίνων.

2) Τόγκα (βασίλειον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς μεγάλης Βρετανίας), Σαμόαι καὶ Τοναμοτοῦ (γαλλικαί), πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ.

3) Αἱ Χαβάϊ ἢ Σανδουῖχαι, πρὸς τὴν Ἀμερικὴν, ἐν τῶν ἐξωτερικῶν διαμερισμάτων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Πρωτ. Χονολουλοῦ.

ΠΙΝΑΞ

τῶν κυριωτάτων πόλεων τῆς Μέσης Αὐστραλίας.

Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας	Πόλεις	Κάτοικοι κατὰ χιλιάδας
Σύδνεϋ	640	Βρισβάνη	140
Μελβούρνη	600	Πέρθη	105
Ἀδελαΐς	190	Βέλιγκτων (Ν.Ζηλ.)	73

Αἱ 20 ἑκατομμυριοῦχοι πόλεις τῆς γῆς τῷ 1922.

Λονδίνον	7500	Χαγκάου (Σιν.)	1600
Νέα Ὑόρκη	7000	Μόσχα	1500
Βερολίνον	4000	Καλκούτα	1250
Παρίσιοι	3000	Κωνσταντινούπολις	1200
Σικάγον	2800	Ῥιον Ἰανέϊρον	1000
Τόκιον	2500	Γλάσκωδ (Ἀγγλ.)	1000
Βιέννη	2000	Δετρουά (Ἀμερ.)	1000
Φιλαδέλφεια	2000	Σαγκάη (Σιν.)	1000
Βουένος Ἀῤῥες	1700	Βομβάη (Ἰνδ.)	1000
Ὅσακα (Ἰαπ.)	1660	Ἀμβούργον	1000

Τ Ε Λ Ο Σ

ΑΠΕΛΟ

Σ ΑΝΤΑΔΑΛΩ

ΠΟΥΛΟΣ

